

Bamble
kommune

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018- 2021

Vedtatt i kommunestyret 14.12.2017 sak 104/17

«Vi er i gang»

Innhold

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021 Bamble kommune	1
.....	2
Budsjettvedtak	4
Plangrunnlaget	8
Økonomisk utvikling i planperioden	20
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	26
Stabene.....	34
Overordnet ledelse.....	41
Enhet for teknikk og samfunnsutvikling.....	43
Skole og barnehage	53
Kultur og oppvekst	67
Helse og omsorg.....	75
Fellesutgifter.....	90
Vedlegg.....	93

Budsjettvedtak

Budsjettprosessen for 2018-2021 med politisk behandling er som følgende:

Utfordringsnotatet:

- Ferdig fra rådmann 16.08.17.
- Kommunale råd, utvalg og formannskap 30.-31.08.17
- Kommunestyret 21.09.17.

Budsjett/handlingsprogram:

- Ferdig fra rådmann 02.11.17
- Kommunale råd og utvalg 28-29.11.17
- Innstilling fra Formannskapet 30.11.17
- Kommunestyret 14.12.17.

Prosessen er forankret i følgende bestemmelser:

- Fsak 30/17 Prosess for arbeidet med utfordringsnotat og handlingsprogram /budsjett 2018-2021
- Økonomireglement for Bamble kommune.
- Kommunelovens økonomiregler
- Budsjettforskrift

Kommunestyrets vedtak 14.12.2017 K-sak 104/17

Budsjett 2018 og handlingsprogram 2018 – 2021 med vedlegg legges til grunn for Bamble kommunes virksomhet i perioden.

1. Målene i Handlingsprogrammet skal være retningsgivende for Bamble kommunes virksomhet og tjenester i perioden.

2. Oppsigelser av fast ansatte i kommunen som følge av behov for omstilling og eventuell nedbemanning skal unngås. Slike behov skal løses i tråd med retningslinjer som er vedtatt og akseptert av de ansattes organisasjoner og Bamble kommune.

3. Driftsbudsjettet for 2018 vedtas i henhold til budsjettskjema 1A og 1B.
Investeringsbudsjettet for 2018 vedtas i henhold til budsjettskjema 2A og 2B.

4. Kommunestyret godkjenner låneopptak på inntil kr. 101 010 000, til finansiering av investeringer i 2018. Kommunestyret godkjenner opptak av Startlån i Husbanken i 2018 til videre utlån på inntil kr. 35 000 000,-.

5. I henhold til lov om sosiale tjenester fastsettes utlånsrammen til kr. 1 000 000. og garantirammen for

lån til kr. 1 000 000. Det settes ikke begrensninger i adgangen til å innvilge enkeltlån/garantier innenfor de fastsatte rammer.

6. Følgende satser legges til grunn for utskrivning av eiendomsskatt i 2018:

- Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommene settes til 6,6 promille. I henhold til eiendomsskatteloven § 12, bokstav a differensieres skattesatsen ved at satsen som skal gjelde for bolig- og fritidseiendommer settes til 3,2 promille.
- Bunnfradrag settes til kr.300.000 for boligdelen i eiendommer, herunder fritidseiendommer.
- Reduksjonsfaktoren settes til 15 %.

7. Tidligere vedtatte bevilgninger til investeringer som er ubrukte ved utgangen av 2017 videreføres til bruk i 2018. Rådmannen delegeres fullmakt til å justere budsjettene for 2018 nårregnskapet for 2017 er klart.

8. Budsjettet for KF Frisk Bris vedtas i styremøte ultimo november. Budsjettvedtak legges ved.

9. Vedtatt økonomireglement legges til grunn for disposisjoner iht. dette vedtaket.

10. Kommunale avgifter og betalingssatser økes med 2,6 % med følgende unntak:

Avgifter og gebyrer der satsene fastsettes sentralt.

Ved inngåelse av husleiekontrakter for kommunale boliger settes leien i henhold til Ksak 83/13. Innenfor kontraktsperioden justeres husleiene i tråd med husleielovens bestemmelser.

Gebyrregulativet for plan- og byggesaker og for kart- og oppmåling. Vedlegg.

- VAR-gebyrer som fastsettes etter selvkost. Gebyrene for 2018 endres med:
- Normalgebyr Vann: 4,7% til kr 2 756,-
- Normalgebyr Avløp: 1,5% til kr 3 673,-
- Normalgebyr Renovasjon: -10% til kr 1.996,-
- Normalgebyr Slamtømming: -15,2% til kr 3 194,-
- Feie og tilsynsgebyr: 21% til kr 532,-

Kommunale avgifter faktureres 12 ganger i året.

Gebyr for gravesøknader på teknisk endres ikke fra 2017 til 2018.

Salg av tilleggstomt til eksisterende bolig: med henvisning til K-sak 99/12 fastsetter administrasjonen pris ut i fra lokale forhold.

Foreldrebetaling for mat på SFO, kost i barnehagene og salg av kantineprodukter på skolene økes med konsumprisindeksen for 2016(3,6 %) slik at inntektene økes i takt med kostnadene.

Regjeringen foreslår at maksimalprisen for et ordinært heltidstilbud i barnehage blir fastsatt til 2.910, - pr måned og 32.010, - pr år. Det er en økning på 110, - pr måned i tillegg til ordinær prisvekst på prisen fra 2017 som er på 2.730, - pr måned, jfr. statsbudsjettet.

Egenandeler for helse - og omsorgstjenester følger de til enhver tid gjeldene regler i Forskrift om egenandeler i kommunale helse - og omsorgstjenester (FOR - 2011 - 12 - 16 - 1349). Satser reguleres i henhold til endringer i statsbudsjettet for tjenester med maksimalsatser og prisstigning, alternativt selvkost, for øvrige tjenester.

Administrasjonen gis fullmakt til å justere gjeldende betalingsregulativer med vedtatt prisstigning. Hvis det er aktuelt med andre endringer enn prisregulering fremmes dette som egen sak.

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

11. Budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon for 2018 settes til kr.1.867.000, - .

12. Opprette FACT - team (fleksibel, aktiv og oppsøkende behandlingsteam) og oppretting av psykologstilling behandles i HO - utvalget. Saken fremlegges til endelig behandling i budsjettprosessen for 2019.

13. Frikjøp/permisjon med lønn – tillitsvalgte

I dag er hver Virksomhet/avdeling ansvarlig for å dekke kostnader rundt frikjøp/permisjon med lønn og eventuelt vikarkostnader for plasstillitsvalgte som søker fri i henhold til Hovedavtalen. Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak til første halvdel av 2018, hvor det blir sett på muligheten for å ordne disse utgiftene inn i en sentral ordning.

Vedlegg:

1. Posisjonens forslag til budsjett 2018 og handlingsprogram 2018 - 2021
2. Rådmannens utfordringsnotat 2018 - 2021
3. Rådmannens utfordringsnotat 2018 - 2021, Kommunens enheter
4. Budsjett for KF Frisk Bris
5. Gebyrregulativ for plan - og byggesak 2018
6. Budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon 2018
7. Noter budsjett 2018 - 2021

Justeringer i forhold til Rådmannen	2 018	2 019	2 020	2 021
Nærmiljøsentralen Herre	300	300	300	300
Opprettholde drift fritidsklubber (Herre, Rugvedt og Rønholt)	300	300	300	300
Tilskudd musikk og festivalbyen	200	200	200	200
Motvirke sosial ulikhet og barnefattigdom, kultur og fritidstilbud	300	300	300	300
Lag og foreninger (Utstyr-, arrangement- og aktivitetstilskudd)	200	200	200	200
Fritidsklubben tirsdagsfjæra	250	250	250	250
Kultur og Oppvekst	1 550	1 550	1 550	1 550
Reduksjon i midler til omstilling som følge av utvidet Grønlandssamarbeid	-250	-250		
Overordnet ledelse	-250	-250	0	0
Opprettholde 10 plasser i Vest-Bamble - bruk av 2,5 millioner fra fond i enheten i 2018	2 000	4 500	4 500	4 500
Helse og omsorg	2 000	4 500	4 500	4 500
Forsek skolemat (to dager pr uke for alle ungdomsskoleelever)	367	734	734	734
Skole og barnehage	367	734	734	734
Boligsosial handlingsplan	600	600	600	600
Vintervedlikehold vegger	750	750	750	750
Tilskudd private vegger (Veglengde over 1 km, åpen for alimen ferdsel og med minst en fastboende familie)	200	200	200	200
Teknikk og miljø	1 550	1 550	1 550	1 550
Ekstra til drift utover Rådmannens forslag (overført tabell 1 A)	5 217	8 084	8 334	8 334

Nye tiltak til investering	2018	2019	2020	2021
Prosjekt steinsetting Bamble kirkegård	2 000	1 000		
Nærmiljøtiltak Lokalsentre, 6 millioner i perioden - samme modell som livlige og trivlige...	1 500	1 500	1 500	1 500
Investeringer H&O (trygghetsalamer, velferdsteknologi og pasientvarsling)	6 600	2 100	2 300	2 500
Herre kirke, handikapprampe	1 250			
Sum nye tiltak investeringer (renteeffekt overført tabell 1 A)	11 350	4 600	3 800	4 000

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Tabell 1a				
1000 kroner	2018	2019	2020	2021
Skatt på inntekt og formue	-370 116	-374 816	-379 016	-383 216
Økt skatteanslag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Ordinært rammetilskudd	-352 150	-353 350	-359 550	-366 750
Skatt på eiendom, rådmannens forslag	-77 319	-70 719	-59 119	-68 519
Kompensasjon bortfall av maskinskatten		-6 600	-13 200	-19 800
Andre generelle statsliskudd	-4 198	-4 104	-4 011	-3 917
Sum disponible inntekter, rådmannens forslag	-803 783	-802 989	-801 696	-822 402
Sum frie disponible inntekter, posisjonens forslag	-805 783	-811 589	-816 896	-844 202
Renteinntekter og utbytte	-9 900	-11 100	-12 400	-13 600
Økte inntekter på finanskapitalen	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Gevinst finansielle instrumenter	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Økt gevinst finansielle instrumenter	-750	-750	-750	-750
Renteutgifter, provisjoner og andre	22 673	27 508	36 397	41 161
Renteeffekt nye investeringer	216	308	607	1 226
Andrag på lån	35 560	39 351	48 294	50 345
Netto finansinntekter/utgifter Rådmannens forslag	37 833	45 259	61 791	67 406
Netto finansielle inntekter/utgifter, posisjonens forslag	36 299	43 817	60 648	66 882
Til ubundne avsetninger	3 870	0	0	19 870
Bruk av ubundne avsetninger	-7 220	-8 220	-9 675	0
Netto avsetninger /- bruk av fond	-3 350	-8 220	-9 675	19 870
Overført investering	3 000	3 000	3 000	3 000
	0	0	0	0
Til fordeling drift Rådmannens forslag	-766 300	-762 950	-746 590	-742 126
Til fordeling drift, posisjonens forslag .	-769 834	-772 992	-762 923	-754 450
Økte inntekter posisjonens forslag (inkludert skatt på verker og bruk - maskinskatten)	-3 750	-10 350	-16 950	-23 550
Sum fordelt til drift, fra skjema 1 B	770 498	771 998	765 217	749 731
Saldo budsjett fra 2017 - 2019 (Overskudd-, underskudd+)	664	-994	2 294	-4 719
Overskudd/underskudd i perioden	-2756			

Skjema 1B, 1000 kroner	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021
Oveordretted ledelse	2 017	67 525	67 715	67 455	66 945
Stabene	65 846	14 482	14 293	13 101	12 913
Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	56 678	58 586	55 734	51 552	46 091
Skole og barnehage	239 616	241 125	239 025	234 462	228 955
Kultur og oppvekst	91 197	93 936	90 518	87 518	84 338
Helse og omsorg	270 380	278 966	271 835	271 261	263 601
Fellesutgifter	7 787	15 336	32 336	39 336	46 336
Finansiering	524	542	542	542	542
Sum fordelt til enhetene posisj	721 014	770 498	771 998	765 217	749 731

Plangrunnlaget

Plangrunnlaget

Kommunens styringsprosesser:

Kommunens planarbeid skal i et lengre tidsperspektiv ligge som grunnlag for prinsipielle veivalg, både overordnet og i forhold til det enkelte tjenesteområdet.

Rådmannens utfordringsnotat skal danne grunnlag for bred diskusjon både administrativt, politisk og blant kommunens innbyggere om status og utvikling av tjenestene de kommende fire år.

Budsjettbehandlingen i november/desember prioriterer økonomiske ressurser med bakgrunn i føringer fra utfordringsnotatet.

I årsmeldingen skal det rapporteres på resultater, både økonomiske og kvalitets-/kvantitetsmessige for tjenestene.

Driftsrapportene gir status på økonomi og på avvik på tjenestemål.

Utfordringsnotat og handlingsprogram

Utfordringsnotatet er første trinn i behandlingen av budsjett og handlingsprogram for kommende fire år. Handlingsprogrammet har som formål å realisere målsetninger i kommunens planer, planlegge gjennomføringen av nye tiltak, og føre kontroll med kommunens ressurstilgang og ressursbruk. De økonomiske rammene vil være avgjørende for når prioriterte tiltak kan realiseres.

Handlingsprogrammet skal vedtas i kommunestyret innen 31. desember.

Rådmannen har valgt å begrense antall overordnede mål til 10 i den kommende handlingsplanperioden for at disse skal få og gis nødvendig fokus og ressurser.

Planstrategi behandlet i 2016

Bamble kommunes planstrategi ble behandlet i kommunestyret 15.09.2016 i ksak 96/16. Planstrategien er kommunens hjelpemiddel til å fastsette hvilke planoppgaver som skal utføres i perioden.

Planstrategien har et kapittel om utfordringer og strategier for samfunnsutviklingen. Her omtales befolknings- og boligutviklingen, kommunen som tjenesteyter, utviklingen i arbeidsplassene, regionalt samarbeid, folkehelse, miljø og beredskap. Disse er alle temaer som er viktige for en positiv utvikling i Bamble. Det foreligger også en oversikt over nye planer som skal igangsettes i perioden (kap. 4).

I planstrategien finner vi i kap. 7 en komplett liste over gjeldende planer og planer som er under arbeid / revidering. Denne planoversikten blir ajourført i en sak til kommunestyret hvert år i januar / februar.
[Planstrategi 2016](#)

Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2025

Kommunestyret behandlet kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2013 – 2025, Herfra til 2025, 31.10.2013 - sak 61/13. Kommuneplanens samfunnsdel er en samordnet plan for kommunale tjenester og virksomhet. Behovet for revisjon av kommuneplan og øvrige planer, vurderes hvert 4. år i forbindelse med behandling av kommunens planstrategi. Kommuneplanen er førende og retningsgivende for kommende års budsjetter og handlingsplaner.

Gjeldende handlingsprogram 2017-2020

Kommunestyret behandlet budsjett 2017 og handlingsprogram 2017-2020 i sak 120/16. Gjeldende handlingsprogram gir økonomiske rammer og prioriterte tiltak for perioden som vil bli lagt til grunn for videre arbeid med budsjettet for 2018 med handlingsprogram 2018-2021. Med bakgrunn i oppdatert prognose etter fremleggelsen av revidert statsbudsjett 2017 er det mindre endringer i sum skatt og rammetilskudd for 2017. Flere av enhetene har i Driftsrapporten for 1.tertial meldt om budsjettutfordringer som kan medføre justeringer av de økonomiske rammene i vedtatt handlingsprogram.

Prognose for befolkningsutvikling

SSB publiserte ny befolkningsframskriving 21. juni 2016. I mellomalternativ (MMMM) vil folketallet i Norge fortsette å vokse relativt raskt, men ikke like raskt som de siste årene. Veksten vil særlig være høy i og rundt de store byene. Aldringen av befolkningen fortsetter, og i 2060 vil hver femte innbygger være over 70 år.

Mellomalternativet er befolkningsframskrivingenes hovedalternativ. Dette alternativet forutsetter en middels utvikling i både fruktbarhet, levealder og innvandring. I mellomalternativet vil befolkningen i Norge vokse med ca. 50.000 årlig til og med år 2025. Etter 2025 blir veksten noe lavere, men det er fortsatt befolkningsvekst hvert år fram til neste århundreskiftet, slik at folketallet passerer 6 millioner like etter 2030 og 7 millioner i 2061.

For Bamble viser MMMM en reduksjon på 27 personer totalt fra 2016 til 2020, eller -0,2% på fire år til 14.061 innbyggere. I 2025 er prognosen for Bamble 14.057 og for 2040 14.045 innbyggere, m.a.o. en svak tilbakegang.

Overordnede mål for kommunen

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
1. Bamble skal ha økt befolkningsvekst på samme nivå eller høyere enn nasjonal vekst	<p>Bamble kommune har over lang tid hatt en tilnærmet konstant befolkning. Variasjonen de siste 20 år har vært innfor +/- 0,5%. Fra en bunn i 2011 har det vært en samlet økning på 1,2% fram til 2016. Som mange andre kommuner så opplever også Bamble en endring i befolkningssammensetningen med færre barn i skolealder og flere eldre. Tilflyttingen av flykninger og personer med annen nasjonalitet har i de siste årene vært stabil og viktig for å opprettholde befolkningen. Bolig- og arbeidsmarkedet i Grenland må sees under ett. Bamble kommune må styrke og markedsføre naturgitte preferanser som kommunen har i regionen. Kommunen må ha fokus på den nye kommuneplanens arealdel og boligbygge-program som en positiv og klar premisser for utviklingen i kommunen.</p> <p>Arbeidsplasser Bamble kommune har store nærings- og handelsarealer ferdig regulert og opparbeidet. Eksempel på dette er Rugtvedt og Skjerkøya. I tillegg er det avsatt betydelige områder for næringsliv og industri i kommuneplanens arealdel. Spesielt er Frier Vest viktige områder for nye etableringer. Lang kyst med gode havner og hovedveien (E18) mellom Øst- og Sørlandet er muligheter som må videreutvikles. Effektive veiforbindelser inn og ut av Bamble er viktig for nyetableringer. Krysset på Rugtvedt vil være den beste avkjøringen til industriområdene langs Frierfjorden og til Vold, i tillegg til å være et naturlig utgangspunkt for veiforbindelsen videre oppover i Telemark og over til Vestlandet. En fremtidig sammenkobling av Vestfoldbanen og Sørlandsbanen åpner for nærmere samarbeid mellom Grenland, Agderfylkene og Sør-Vestlandet.</p> <p>Boliger Bamble kommune har natur og kystsoner med flere kvaliteter og aktivitetsmuligheter. Kommunen skal legge til rette for utvikling av attraktive boområder og boliger. Kommunen har en skjevt fordelt boligmasse med mange eneboliger og færre små, rimelige leiligheter. Dette fører til at unge i etableringsfasen har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Bosatte i Bamble har tilgang til et stort arbeidsmarked. Med ny E18 vil arbeidsmarked utvides til Arendal i sør og Tønsberg i nord, innenfor akseptabel pendleravstand. I tillegg har man tilgang til flyplass innen en times reisevei, 30 minutter til jernbane og fergeforbindelse til Danmark. Kommuneplanen legger opp til en stor utvikling i Grasmyrområdet. I tillegg til områder avsatt til offentlige og private formål, vil det også bli mange nye boliger. Både Langesund og Stathelle har regulerte og planlagte boområder som kan realiseres i nær framtid. Arealplanen og boligbyggeprogrammet viser både private og kommunale arealer, slik at kommunen har stort potensiale for ny boligbygging.</p>	<p><i>Effekt mål:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Nasjonal vekst er beregnet til 1,3%. Bamble skal ha en befolknings-vekst på samme eller høyere nivå. For å oppnå dette må det bygges 100 nye boenheter hvert år. Økning i antall arbeidsplasser som overstiger nasjonal befolkningsvekst. <p><i>Strategiske tiltak:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Kommunen skal legge til rette for utvikling av attraktive boområder og boliger.<ol style="list-style-type: none"> Flytte skytebanen på Fjelljordet, og i samarbeide med grunneiere lage områdeplan for Grasmyr-Fjellstad. Legge til rette for, og være pådriver til, utvikling av uutnyttet boligareal og fortetting på Langesund-halvøya i henhold til ATP og arealplan. Rask oppstart av kommunale reguleringsplaner godkjent i kommunensarealplan. Være pådriver for gjennomføring av boligbyggeprogram med fokus på variert bolig-bygging. Kommunen skal legge til rette for næringsliv og industri ved å sette av områder i kommuneplanens arealdel.<ol style="list-style-type: none"> Legge aktivt til rette for utvikling av Frier Vest industriområde og Langrønningen. Regulere inn og markedsføre lokale næringsområder i områdeplan for Grasmyr-Fjellstad. Arbeide for å få etablert næringsaktivitet i regulerte og opparbeidede arealer på Skjerkøya. Utarbeide en helhetlig profilering-, informasjon- og skiltplan for kommunen spesielt rettet mot boverdier, turisme og friluftaktivitet. Dette i samarbeid med lokal foreninger og ressurspersoner. Etablere stilling som bolig- og tettsteds-utvikler.

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
2. Bamble kommune skal ha livlige og trivelige tettsteder, lokal- og kommunesentra	<p>Bamble kommune har to kommunesentra; Stathelle og Langesund, og fem lokalsentra; Herre, Rugtvedt, Rønholt, Valle og Grasmyr. I tillegg er Trosby og Brevikstrand definert som tettsteder.</p> <p>Boliger En forutsetning for å få flere folk og mer aktivitet i kommunesentra er at det bor folk i bykjernene og tettsteder. Det er derfor viktig at en får realisert sentralt lokaliserte boligprosjekter.</p> <p>Møteplasser Torg, parker og lekeplasser med benker, griller, lekeapparater, beplantning og ly for vær og vind er eksempel på gode møteplasser som skaper trivsel.</p> <p>Handel Når det bor og ferdes folk i byen så vil det være behov for basisbutikker og servicenæring. I tillegg vil det være en større, konsentrert befolkning som gir et bedre grunnlag for kafeer og restauranter utenom sommersesongen.</p> <p>Estetikk Folk skal være stolt av byen og hjemstedet sitt. Da er det viktig at alle bidrar til at vi som bor her gjerne vil ha besøk, gjerne gå tur, og gjerne fortelle andre om hvilken fin plass dette er. Det er den beste markedsføringen av kommunen vår. Da må beboerne, handelsstanden og kommunen bidra.</p> <p>Fritidsaktiviteter og rekreasjon Byene, og hele Bamble kommune, har unike muligheter for alle typer aktive fritidsaktiviteter i nærområdene. Det er turstier, båtliv, gjestebrygger, utkikkspunkter, badestrender, fiskemuligheter og mye mer i gangavstand fra bysentra. Stathelle har fint nærområde på Croftholmen, Langesund har Langøya, Steinvika, Krogshavn og Tangen fort.</p> <p>Turisme og informasjon Trives fastboende, så trives også turistene. Men turistene trenger mer informasjon og rettledning enn fastboende. Det er derfor viktig med skilting, informasjonsfoldere og markedsføring. Spesielt er det viktig at de som kommer eller reiser med fergen tar seg tid til å stoppe en natt eller to i kommunen.</p> <p>Kultur og arrangementer Store arrangementer, konserter og festivaler er god markedsføring og bidrar positivt til å gjøre Bamble kommune kjent i hele landet.</p> <p>Samarbeid For å få til en praktisk og konkret plan for positiv sentrumsutvikling så må alle bidra, og det må være en enighet om prioriteringer og veien framover. Bamble kommune skal ta initiativ til faste møter med lokale velforeninger.</p>	<p><i>Effekt mål:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Langesund skal være kommunens kultursentrum. 2. Stathelle skal være kommunens handelssentrum. 3. Kommunen skal arbeide for å styrke byer og steders identitet og utvikling. 4. Kommunesentra skal:<ul style="list-style-type: none"> - ha arenaer og aktiviteter som gjør at folk møtes - være trivelige og livlige - ha bærekraftig utvikling - ha differensiert boligtilbud - ha gjentatte og varige aktiviteter og tilbud - ha differensierte tjenestetilbud <p><i>Strategiske tiltak:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vurdere status og identifisere muligheter for økt attraktivitet for Langesund og Stathelle. 2. Fokus på videre arbeid med "Trivelige og livlige kommunesentra" 3. Stimulere til at boligprosjekter i bysentra realiseres. 4. Etablere et fast forum / møteplass som har sentrumsutvikling som formål for Langesund og Stathelle. 5. Etablere faste møter med velforeninger i lokalsenter og tettsteder. 6. Bidra til samarbeid mellom ulike aktører på kulturfronten i Langesund. 7. Etablere ny stilling som bolig- og tettstedutvikler.

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
<p>3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning</p>	<p>Kommunen har i dag oppgaver som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Kommunen er velferdssamfunnets hovedaktør. Dette krever nytenking pga.:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Effektivisering av varer og tjenester i global økonomi, som gjør at det ikke er mulig med samme effektiviseringsgevinster i offentlig sektor · Når lønnsnivået øker sterkere enn produktiviteten blir kommunen stadig dyrere å drifte · Økt levestandard fører til at mange innbyggere ønsker å kjøpe tilleggstjenester · Konkurransen med privat sektor om å utføre velferdsoppgaver <p>Vi har i dag et godt tjenestetilbud og leverer i all hovedsak gode tjenester. For å opprettholde dette, kan endringer i økonomiske forutsetninger medføre behov for å foreta strukturelle endringer som medfører større driftsenheter for å oppnå faglig og økonomiske stordriftsfordeler og/eller endringer i oppgaveflyten.</p> <p>For å imøtekomme samfunnets og den enkelte innbyggers krav og økte behov for kommunale tjenester, har vi følgende utfordringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Hvordan oppnå god og helhetlig ressursutnyttelse for å dekke fremtidens tjenestebehov? · Hvordan utvikle en arbeidsgiverpolitikk som er rustet for fremtiden? · Hvordan sikre en riktig prioritering og god styring med tjeneste-produksjonen? · Hvordan utvikle et konstruktivt samarbeid med andre kommuner? · Hvordan utvikle Bamble kommune og ha en god innbyggerdialog? <p>Bamble kommune har pr. 31.12. 2016 – 955,9 årsverk fordelt på 1180 fast ansatte.</p> <p>Bamble kommune må arbeide både med internt og eksternt fokus for å møte utfordringen om gode tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning.</p> <p>Det gjennomføres ulike organisasjons- og omstillingsprosjekter for å møte behov, ønsker og rettigheter fra innbyggerne i handlingsprogramperioden.</p> <p>Bamble kommune har svart på Stortingets krav om gjennomført kommunereform og prosessen er avsluttet. Bamble kommune opprettholdes som selvstendig kommune innenfor dagens grenser. Kommunestyret mener at disse mulighetene på en likeverdig måte kan utløses gjennom et styrket samarbeid på tvers av kommunegrenser i Grenland.</p>	<p>Effektmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Innbyggerne er fornøyd med kommunens tjenestetilbud. 2. Bamble kommune gjennomfører innovative prosjekter. 3. Bamble kommune prioriterer kommunesamarbeid på områder med effektiviseringspotensialet og styrking av kompetanse og robusthet. <p>Strategiske tiltak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal arbeide for et styrket kommunesamarbeid i Grenland 2. Bamble kommune skal arbeide for å få oversikt over kompetansebehov på kort og lang sikt 3. Bamble kommune skal gjennomføre organisasjons- og omstillingsprosjekter 4. Bamble kommune skal vurdere om vi utnytter ny teknologi effektivt og om vi samhandler godt. 5. Bamble kommune skal følge opp endringer i ny ungdomsskolestruktur

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
4. Bamble kommune skal bidra til et arbeidsliv som gir økt deltakelse	<p>Deltakelse i arbeidslivet er viktig for økonomisk selvstendighet og sosial integrering i samfunnet. Manglende deltakelse i arbeidslivet er en viktig årsak til økt sosial ulikhet. Økt sosial ulikhet har store konsekvenser for enkeltmennesker og samfunn, både økonomisk, sosialt og i forhold til helse.</p> <p>I dagens arbeidsmarked er det en utfordring å skaffe arbeid til personer som har svak formell kompetanse eller helsemessige utfordringer. Det er nødvendig å tenke offensivt og nytt i forhold til denne store velferdsutfordringen.</p> <p>På grunn av alder eller manglende arbeidsevne, vil noen mennesker ikke kunne delta i arbeidslivet. Muligheter til annen deltakelse i samfunnslivet er viktig for disse.</p> <p>Ledigheten i Bamble var i april 2017 på 3 %. Det er lik gjennomsnitt i Telemark og litt over snitt for landet (2,8%). I Bamble er det imidlertid en stor utfordring at vi har mange unge med nedsatt arbeidsevne. 8,4% av de som har nedsatt arbeidsevne er under 30 år. Gjennomsnitt i Telemark er 6,2%. Mange av disse mottar sosialhjelp, arbeidsavklarings-penger eller dagpenger.</p> <p>Arbeid og deltakelse i samfunnet må være basis i vårt velferdsarbeid og ungdom og flyktninger er prioriterte grupper. Alle unge som står utenfor skole og arbeidsliv skal få et arbeids- eller aktivitetstilbud. NAV og Frisk Bris har i år startet et Talenthus med aktivitetstilbud til unge under 30 år.</p> <p>Det er mange flyktninger som står utenfor arbeidslivet. Nav, flyktningetjenesten og voksenopplæringen har et tett samarbeid for at flyktninger skal komme ut i arbeid eller utdanning. Språkopplæringen til voksne flyktninger knyttes til arbeidspraksis, det er satt i gang tiltak for hjelpe flyktninger til å gjennomføre videregående skole, Nav arbeider aktivt for at mennesker som står på utsiden av arbeidslivet skal få arbeidspraksis, både i privat og offentlig sektor. Bamble kommune startet i 2016 et prosjekt hvor flyktninger og ungdom får kompetansehevende arbeidspraksis i kommunens organisasjon. Fylkeskommunen er en viktig samarbeidspart i prosjektet og målet er å kvalifisere for ordinært arbeid.</p>	<p>Effektmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal ha nedgang i antall personer med nedsatt arbeidsevne, spesielt unge under 30 år. <p>Strategiske tiltak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal aktivt bidra til at mennesker som står utenfor arbeidslivet får mulighet til å prøve ut sin arbeidsevne og knytte relasjoner til arbeidsmarkedet. Bamble kommune skal i sin organisasjon ha plasser for språkopplæring og kompetansehevende ordninger som hjelper mennesker inn i ordinært arbeid. 2. Gjennom en ny velferdspolitisk handlingsplanen skal det utformes mål, strategier og tiltak for en offensiv velferdspolitikk i Bamble kommune. 3. Nav Bamble skal i samarbeid med næringslivet, arbeide aktivt med å utvikle ordninger for rekruttering av personer som sliter med å komme inn i ordinært arbeid. 4. Nav Bamble skal samarbeide aktivt med Vekst i Grenland knyttet til næringsetableringer og annet næringsutviklingsarbeid.

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
5. Bamble kommune skal gi tidlig hjelp til barn og familier som trenger bistand	<p>Forebyggende arbeide og tidlig innsats overfor barn, unge og familier, er trolig vår viktigste velferdspolitiske strategi. Kommunen må bidra til et trygt oppvekstmiljø som gir barn og unge like muligheter til utdanning, en aktiv fritid og sosialt fellesskap. Vårt mål må være at mennesker skal oppleve å bli vinnere i eget liv.</p> <p>Å sikre alle unge god utdanning er avgjørende for at få arbeid, inntekt og et selvstendig liv. Mangel på utdanning, arbeid og fast inntekt bidrar til sosial ulikhet og øker risikoen for helseproblemer og tidlig uførhet. Det er bakgrunnen for at man i folkehelsearbeidet definerer sosial ulikhet som vårt største helseproblem.</p> <p>Økende barnefattigdom er en alvorlige følge av sosial ulikhet. Vi ser at antall barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt har økt de siste årene. Barnefattigdom preger livet og oppveksten til over 300 barn i vår egen kommune.</p> <p>Bamble kommune har stort fokus på tidlig innsats og godt tverrfaglig samarbeid. Det er etablert systemer og rutiner for samarbeid, og det arbeides aktivt med å videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder.</p> <p>Nesten alle barn og unge i Bamble er daglig i kontakt med ansatte i kommunen. Våre ansatte skal være gode beskyttelsesfaktorer som har evne til å se og forstå barn, unge og familiers behov. De skal være dyktige på sosial kompetanse og tverrfaglig samarbeid. Kommunens medarbeidere skal kjennetegnes ved et positivt menneskesyn og ha evne til å realisere verdier som skaper et godt oppvekstmiljø. Kommunen starter i år et opplæringsprogram for alle som jobber med barn og unge.</p> <p>Forebyggende arbeid og tidlig innsats er god samfunnsøkonomi. Det er en utfordring at innsats og gevinst ofte kommer på ulike tidspunkt og på ulike budsjetter. Det er nødvendig å sikre økonomisk rammer for dette arbeidet og tenke langsiktig.</p>	<p>Effekt mål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal registrere nedgang i barn og unge som lever i familier med vedvarende lav inntekt (- jfr. definisjon på barnefattigdom). <p>Strategiske tiltak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal sikre at medarbeidere og samarbeidspartnere har kompetanse til å se og følge opp barn, unge og familier som trenger bistand. Det skal gjennomføres et kompetanseprogram for alle ansatte som arbeider med barn og unge. 2. Bamble kommunen skal videreutvikle tverrfaglige tiltak som bidrar til rask, koordinert og god faglig oppfølging. Det skal bl.a. skje gjennom utviklingsplanen for «Talenter for framtida». 3. Bamble kommune skal prioritere ressurser (faglige og økonomiske) til forebyggende arbeid, tidlig innsats med særlig satsing på psykisk helsearbeid og redusert barnefattigdom.

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
6. Bamble kommune skal ha læringsresultater som ligger over landsgjennomsnittet	<p>Kommunestyret i Bamble vedtok i juni 2017 ny strategiplan for enhet skole og barnehage. Planen bygger på enhetens visjon "Åpner dører mot verden og fremtiden" og følgende målsettinger er vedtatt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger • Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet • Alle barn skal være inkludert, oppleve trygghet og mestring i sitt læringsmiljø • Alle barn skal møte høyt kvalifiserte og profesjonelle voksne gjennom hele opplæringsløpet <p>Enhet for skole og barnehage har over tid arbeidet systematisk med barn og elevers læringsmiljø. Vi ser nå at dette arbeidet har en positiv effekt, og elevene i Bamble melder gjennom elevundersøkelsen at de opplever mindre mobbing, mer trivsel og mer motivasjon enn elever i Telemark og landet for øvrig.</p> <p>Utviklingen i grunnskolepoeng varierer noe fra år til år, men viser en positiv tendens. Gjennomsnittet i Bamble var i 2016 39,4 mot 41,2 i landet. For 2017 viser foreløpige tall at grunnskolepoengene ser ut til å bli 40,9. Endelig tall offentliggjøres 24.08.17. Det er i matematikkfaget bambleskolene har hatt de største utfordringene. Eksamensresultatene for 2017 viser imidlertid framgang i alle fag, og spesielt positiv er framgangen i matematikk, som har vært og er et kommunalt satsningsområde.</p> <p>Et synkende elevtall vil medføre en økonomisk utfordring for å opprettholde kvaliteten i opplæringen innenfor nåværende skolestruktur. I samme periode må enheten også gjennomføre videreutdanning av lærere i forhold til nye kompetansekrav. Det er startet opp en helhetlig satsing innenfor området IKT. Prosjektet startet høsten 2017 og har som målsetting å tilpasse digitale verktøy og kompetanse til framtidens behov innen pedagogisk og administrativt arbeid.</p> <p>I barnehage vil de faglige utfordringene være knyttet til samfunnsmandatet som bygger på de fire områdene lek, læring, dannelse og omsorg. Dette er grunnlaget for barnas identitetsbygging, som gjør dem til vinnere i eget liv. Videre vil tjenesteområdet utarbeide og implementere en felles plattform for å møte flerspråklige barn og familier. Ny rammeplan for barnehagene trådte i kraft høsten 2017. Implementering av planen vil kreve kompetanseheving av ansatte, og det blir følgelig også en økonomisk utfordring knyttet til dette.</p> <p>Høsten 2016 var det mange ledige plasser i enkelte barnehager. Selv om fødselstallet i 2016, og første halvår i 2017 har vist en økning i antall fødsler, har det fra høsten 2017 vært nødvendig å redusere antallet plasser ved enkelte barnehager. Det kan i årene framover bli en utfordring å tilpasse barnehagetilbudet til et varierende antall barn i barnehagealder. I så måte er det viktig at Bamble kommune blir en mer attraktiv kommune for barnefamilier med en boligsatsing tilpasset dette.</p> <p>Felles for alle tjenesteområder i enheten vil være å implementere den nye strategiplanen som det styrende dokumentet i enheten.</p>	<p>Effektmål</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger 2. Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet 3. Alle barn skal være inkludert, oppleve trygghet og mestring i sitt læringsmiljø 4. Alle barn skal møte høyt kvalifiserte og profesjonelle voksne gjennom hele opplæringsløpet <p>Strategiske tiltak</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Det opprettes en egen autismeavdeling ved Stathelle barneskole 2. Bemanningen ved Havhesten styrkes 3. Det igangsettes et arbeid med å utarbeide felles lokale læreplaner for alle skolene i kommunen 4. Enhet for skole og barnehage utreder muligheten for å opprette et eget ressursteam mot mobbing/læringsmiljøteam 5. Det utarbeides en egen kompetanseplan for enheten

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	<p>Kommunens innbyggere med behov for behandling, rehabilitering, pleie og omsorg, er en sammensatt og uensartet gruppe. Alt fra små barn og unge med medfødt funksjonsnedsettelse, mennesker med ervervet funksjonsnedsettelse, kronikere, psykisk syke, rusmiddelavhengige og eldre.</p> <p>Bambles demografiske utvikling viser økning i antall eldre og reduksjon i antall barn og unge. Økningen i antallet over 65 år vil gi en forholdsvis stor gruppe «friske yngre eldre», men også en betydelig gruppe som trenger behandling for kroniske sykdommer og hjelp på grunn av funksjonsnedsettelse. Antallet «yngre eldre» med nevrologiske lidelser og «yngre eldre» med demenstilstander er økende. Disse gruppene har behov for, og krav og forventinger om tilrettelegging og aktiv behandling, og bruker mye av tjenestens ressurser.</p> <p>Bamble kommune er en hjemmetjenestekommune. Det er ønskelig med fortsatt fokus på og prioritering av hjemmetjenesten. De aller fleste ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, og jo mer funksjonsvennlige omgivelser en lever i, jo større er muligheten for å klare seg lenger uten hjelp. Bruk av velferdsteknologi i kommunen vil kunne gi innbyggerne muligheter til å mestre eget liv og helse, og vil gi flere muligheter til å bo lengre i eget hjem. Samtidig vet vi at jo eldre en blir, jo flere samtidige diagnoser får en. Ved økende alder øker også sannsynligheten for å få alvorlige og kostnadskrevenne sykdommer som for eksempel kreft, demens, diabetes, hjerte- og karsykdommer, lungesykdommer, og muskel- og skjelettsykdommer. Det er jevn økning av brukere i hjemmetjenesten, både av yngre og eldre med generell alderdomssvekkelse.</p> <p>Noen av våre hovedutfordringer er knyttet til å forebygge og/eller redusere forekomst og konsekvenser knyttet til disse sykdommene, samt ivaretagelse av omsorgstrengende i alle aldre, med ulike behov. I tillegg må Bamble kommune prioritere boliger og tjenester til mennesker med behov for heldøgns tilsyn og omsorg. I forbindelse med bygging av ny ungdomsskole, vil en betydelig bygningsmasse bli ledig. Blant annet gjennom utarbeidelse av Helse- og omsorgsplan, bør etterbruk av ledige bygninger vurderes.</p> <p>Samhandlingsreformen stiller nye og skjerpede krav til den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Pasientene utskrives tidligere fra sykehus, og kommunen driver i større og større grad aktiv behandling og rehabilitering. Med dette følger også nye krav til kompetanse hos våre ansatte. Fra 2020 vil det komme krav om psykologtilbud i kommunen.</p> <p>Bamble kommune må sikre nødvendig kompetanse og legge til rette for at egne ansatte får mulighet til utdanning, både på fagarbeider-, høyskole- og universitetsnivå, samt framstå som en attraktiv arbeidsgiver for å sikre nødvendig rekruttering.</p>	<p>Effektmål</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bambles innbyggere får et faglig forsvarlig helsetilbud 2. Bamble kommune har et tilstrekkelig antall boliger med døgnbemanning, korttids-, langtids-, rehabiliterings- og dagplasser 3. Bamble kommunes innbyggere mottar i større grad spesialiserte tjenester i kommunen. 4. Flere gis anledning til å bo hjemme ved bruk av velferdsteknologiske løsninger, forebyggende og helsefremmende tiltak 5. Bamble kommune har tilstrekkelig personalressurser med riktig kompetanse <p>Strategiske tiltak</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gi et forsvarlig tilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne 2. Videreutvikle tilbud til demente, psykisk syke og rusmiddelavhengige 3. Etablere boliger til mennesker med store og sammensatte behov, jf. Boligsosial handlingsplan - Nustadjordet og Nustadbakken 4. Videreutvikle poliklinisk virksomhet innenfor områdene geriatri, KOLS, sår, demens og palliasjon 5. Tilpasse og legge til rette for individuelle spesialiserte trygghetsskapende løsninger 6. Møte dagens og morgendagens behov for kompetanse ved å gjøre ansatte i stand til å møte nye krav, gjennom konkrete kompetansetiltak

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	<p>I all hovedsak har Bambles innbyggere god helse og sunne levevaner. Det er imidlertid utfordringer knyttet til flere levekårsfaktorer som utdanningsnivå, lav sysselsetting, høy arbeidsledighet blant unge, barnefattigdom, mange (unge) uføre og en økende aldrende befolkning. Sykdommer som hjerte- og karsykdommer, overvekt, diabetes, kols, demens og kreft er økende, og Bamble ligger høyt i bruk av helsetjenester og legemidler som følge av psykiske plager og lidelser. Dette er faktorer som har stor betydning for folkehelse og det enkelte individs helsetilstand og mulighet for mestring av hverdagen. Et overordnet mål må være å redusere sosiale forskjeller i helse og helsevaner, og forhindre videreføring av sosial ulikhet fra en generasjon til den neste. Dette fordrer fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid fra tidlig barnealder og gjennom hele livsløpet. Det handler om å løfte de som har størst utfordringer enten i forhold til familiesituasjon, psykisk og fysisk helse, utdanning, boforhold eller lokalmiljø.</p> <p>Bamble kommune har fokus på bruk av velferdsteknologi. Velferdsteknologi kan bidra til betydelig egenmestring og selvstendigjøring, og redusere den enkeltes behov for offentlig bistand. Brukermedvirkning vil være viktig for å nytte brukernes egne ressurser, men også for å gi brukerne mulighet til selv å være med å forme tjenestene.</p> <p>Kommunen må ha samfunnsmedisinsk kompetanse som gir oversikt over kommunens helsetilstand og beslutningsgrunnlag for utvikling av tjenestene. Det trengs ansatte med høy kompetanse i forhold til å møte mennesker på ulike arenaer og i ulike livssituasjoner, innenfor motiverings- og endringsarbeid, om hvilke tiltak som virker, om rehabilitering og habilitering, og ikke minst må en ha tilstrekkelig antall fagpersoner med rett kompetanse for tidlig og riktig intervensjon.</p>	<p>Effektmål</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommunes folkehelsestatistikker skal vise en positiv utvikling for kommunens innbyggere. 2. Flere med helse- og velferdsproblemer er i jobb og aktivitet. 3. Ulike offentlige undersøkelser skal vise at barn og unge i Bamble har god trivsel, trygge og inkluderende oppvekstmiljø og nærområder, samt god psykisk helse. <p>Strategiske tiltak</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal styrke fokus på aktivitet, kosthold, gode levevaner, forebygging av ensomhet, kognitiv svikt, mestring av helseplager, og gi kommunens innbyggere gode opplevelser og verdig liv. 2. Bamble kommune skal ha fokus på levekår, arbeid, utdanning, fritid og opplevelser, for å utjevne sosial ulikhet i helse. 3. Bamble kommune skal bidra til at livsstilsrelaterte sykdommer oppdages tidlig og tilby helhetlig behandling, rehabilitering og habilitering. 4. Bruk av velferdsteknologiske løsninger skal bidra til økt frihet, egenmestring og livskvalitet. 5. Bamble kommune skal videreutvikle ulike rehabiliterings-, lærings- og mestringstiltak. 6. Bamble kommune skal ha fokus på brukermedvirkning for utvikling og evaluering av tjenestene.

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
9. Bamble skal være en av Norges fremste kystkulturkommuner	<p>Arbeidet med kystkultur er både en kultursatsning og en næringspolitisk satsing. Arbeidet skal bidra til gode kulturtilbud, identitetsbygging, næringsutvikling og utvikling av det gode bosted. Kystkulturarbeidet er en ramme rundt utvikling av et kystkultursenter, videre utvikling av musikk- og festivalbyen Langesund og av kyststien.</p> <p>Det er en rekke positive faktorer som gir Bamble muligheter for videre satsing på kystkultur og reiseliv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En idyllisk kyststripe med fine friluftsområder • ca. 2500 hytter • Fergeforbindelse til Danmark og Vestlandet • God kommunikasjon - veier og annen kommunikasjon bygges ut • Nytt kystkultursenter på Smietangen er under planlegging • Kyststi som forvaltes og utvikles av Bamble turlag • Et levende kystkulturmiljø i Langesund i regi av Langesunds fjorden kystlag • Skagerakfestivalene er i stadig vekst • Wrigthegården er en av landets viktigste arenaer for sommerkonserter • Langøya er blitt et viktig område for rekreasjon, reiseliv, matauk og friluftsliv • Det er gjestebrygger i Langesund og ved Langøya • Quality Hotel & Resort Skjærgården investerer og satser på mer aktiv drift • Et aktivt frivillig turistkontor i Langesund (Langesund Turistservice) • Kaiene i Langesund sentrum skal opprustes og fremstå som nye attraktive offentlige rom <p>Bamble kommune har en historisk mulighet til å etablere et nytt og spennende kystkultursenter i forbindelse med utbyggingen på Smietangen i Langesund. I vedtatt handlingsprogram er det lagt inn både investerings- og driftsmidler til senteret.</p> <p>Kommunestyret vedtok i budsjettet for 2015 å bevilge kr. 550.000 til utviklingen av Langesund som musikk- og festivalby. Satsningen på musikk- og festivalbyen må videreføres i samarbeid med Skagerakfestivalene, Wrigthegården og andre arrangører. Arbeidet med å videreutvikle Langesund som musikk- og festivalby må ses i sammenheng med andre tiltak for å styrke Bamble og Langesund som et attraktivt reisemål og som en del av en regional reiselivssatsing i Telemark.</p> <p>Innovasjon Norge har vedtatt at <i>kreATIVE næringer og reiseliv</i> skal være et av deres seks nasjonale satsningsområder. Bakgrunnen er sterk global vekst i kultur- og reiselivsnæringer. 42 prosent av internasjonale turister er kulturturister. Bamble har unike kultur- og naturkvaliteter og gode forbindelser til viktige markeder. Det gir oss muligheter for å følge opp den nasjonale satsningen på kultur næringer og reiseliv.</p>	<p>Effektmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kultur: Det skal registreres økning i besøkende/publikum til et nytt kystkultursenter, konserter og festivaler og andre tilbud som knyttet til kystkultur. 2. Musikk- og festivalbyen: Bamble skal være en av de 10 beste kommunene i landet på billettinntekter fra musikk- og festivalaktiviteter målt i både absolutte tall og per innbygger. 3. Næringsutvikling: Det skal registreres økning i overnattingsdøgn på overnattingssteder og økt omsetning på serveringssteder og handel. <p>Strategiske tiltak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bamble kommune skal etablere et nytt kystkultursenter knyttet til utbyggingen på Smietangen i Langesund. 2. Langesund skal videreutvikles som musikk- og festivalby. Langesund musikk- og festivalforum skal etableres som et fast forum for utvikling og markedsføring av merkevaren "Langesund musikk og festivalby". 3. Bamble kommune skal videreutvikle Langøya og kyststien til attraktive og spennende turistmål. 4. Kommunen skal utarbeide en handlingsplan reiseliv og kulturnæringer. 5. Sentrumsgården i Langesund skal rustes opp som kulturarena.

10. Trafikkavviklingen i Bamble skal være trygg, effektiv og miljøvennlig for alle trafikanter.

Kommunen bruker årlig ca. 1,2 – 1,5 mill. kr til trafikkisikringstiltak i forbindelse med tiltaket «Aksjon Skoleveg». Det meste av dette benyttes til nyetablering av gang- og sykkelvegforbindelser. Statens vegvesen, Telemark fylkeskommune og Bamble kommune utarbeidet i 2011 en plan for «Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Bamble». Ambisjonsnivået er her: - Sammenbinde dagens anlegg, - Separere gående og syklende i sentrum og – Sykkelvegvisning.

Kommunestyret vedtok i 2010 Trafikksikkerhetsplan for Bamble kommune. Denne planen inneholder alt fra store investeringstiltak til enklere motivasjonstiltak. Det meste av tiltakene retter seg mot fylkesveger og E18. Kun i mindre grad mot kommunale veier. Planen vil bli revidert i 2016. Planen vil danne grunnlag for «Aksjon skoleveg» tiltakene i årene fremover.

Trafikkavviklingen på det kommunale vegnettet er altoverveiende bra. Enkelte bratte kneiker kan i kortere perioder vinterstid medføre noen forsinkelser. Fagerliåsen er et eksempel på et område som vil kreve ekstra vintervedlikehold for å opprettholde sikker fremkommelighet. Boligutbygging innenfor bybåndet, vil på sikt generere flere brukere av gang- og sykkelveger og kollektivtilbudet på Langesundshalvøya. Dette vil føre til utfordringer i forhold til oppgradering og drift og vedlikehold av eksisterende tilbud.

Ny E18 gjennom kommunen vil føre til betydelig bedret trafikkavvikling også i sterkt belastede perioder, både for lokaltrafikk og gjennomgangstrafikk. I forbindelse med utbyggingen av E18 og utbedring av eksisterende tunneller, må det påregnes utfordringer for trafikkavviklingen i perioder ved Rugtvedt – Hekkensmyr. Statens vegvesen utarbeider en risikovurdering for dette.

På følgende strekninger (som alle er fylkesveier) er det behov for å bedre trafikkavvikling og fremkommelighet:

- Strekningen E18 – Surtebogen, (Gassvegen)

Status: Reguleringsplan for ny trase´ foreligger, og det er utfordringer med smale partier hvor deler går gjennom boligområde og lokal skoleveg.

- Strekningen E18 – Ferge terminal i Langesund

Status: Utfordringer i kryssområder på vegstrekningen som både er lokalveg og hovedferdselsåre for fergetrafikken. Behov for strengere krav til vintervedlikehold på eksisterende trasè i påvente av ny direkteforbindelse fra f. eks. Riis til fergeterminalen. Ny trase´ bør utredes.

- Strekningen Feset – Valle

Status: Vegen er smal, svingete og i sommermånedene svært trafikkert. En utbedring av vegen fra Feset vil redusere trafikkbelastningen gjennom blant annet Brevikstrand.

Ny tilknytning mellom ny E 18 v/ Langrønningen og Valleveien via Fossing veien bør vurderes.

Kollektivtilbudet på Langesundshalvøya er forholdsvis bra utbygd, men i resten av kommunen er tilbudet svært dårlig.

Økonomisk utvikling i planperioden

Driftsresultater

I budsjett og handlingsprogram er de økonomiske rammene for kommende fireårsperiode gjennomgått med bakgrunn i kjente rammebetingelser og vedtak. Inntektsgrunnlaget er etterberegnet og justert. Dette gjelder skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt, utbytte, finansavkastning mv. Tabellen viser resultatutviklingen i perioden.

Tall i 1000 kroner	Regnskap Oppr. bud.		Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sum driftsinntekter	-1 125 486	-1 079 178	-1 116 478	-1 126 236	-1 142 322	-1 167 173
Sum driftsutgifter	1 106 664	1 094 920	1 135 588	1 143 702	1 158 927	1 145 239
Brutto driftsresultat	-18 822	15 742	19 110	17 466	16 605	-21 934
Sum finansinntekter	-26 063	-26 179	-22 429	-23 629	-24 929	-26 129
Sum finansutgifter	48 907	55 273	58 549	67 267	85 398	92 832
Resultat eksterne finanstransaksjoner	22 844	29 094	36 120	43 638	60 469	66 703
Sum avskrivninger	-48 417	-47 721	-48 382	-54 048	-65 050	-68 207
Netto driftsresultat	-44 395	-2 885	6 848	7 056	12 024	-23 438
Sum bruk av avsetninger	-33 433	-5 483	-14 774	-14 982	-19 950	-4 207
Sum avsetninger	73 251	8 368	7 926	7 926	7 926	27 645
Regnskapsmessig merforbruk (+)/mindreforbruk (-)	-4 576	0	0	0	0	0

Samlede driftsinntekter i 2018 er beregnet til 1.116,5 mill. kroner mens utgiftene er på 1.135,6 mill. kroner. Dette gir et negativt brutto driftsresultat på 19,1 mill. kroner, noe som betyr at kommunens driftsinntekter ikke er tilstrekkelige til å dekke planlagte driftsutgifter. I 2021 er det et positivt brutto driftsresultat på 21,9 mill. kroner. Finansutgiftene er større enn finansinntektene og netto finansutgifter øker fra 36,1 mill i 2018 til 66,7 mill. kroner i 2021. Avskrivningene øker med ca. 20 mill. kroner i perioden. Samlet medfører dette til at netto driftsresultat, resultat før avsetningsposter er negativt på 6,8 mill. kroner.

Budsjettbalansen

Tabellen viser utviklingen i resultat i perioden. I perioden samlet er det fremvist ett underskudd som i hovedsak er fremkommet av følgende:

Mill. kroner	Endringer i utfordringsnotatet				Endringer i rådmannens				Endringer i kommunestyrets				Sum endringer 2018-2021			
	18	19	20	21	18	19	20	21	18	19	20	21	18	19	20	21
Skatt og rammetilskudd	-20	-26	-36	-47	-1	-1	-1	-1	-2	-9	-15	-22	-23	-35	-52	-70
Prisjustering	21	21	21	21	1	1	1	1					22	22	22	22
Eiendomsskatt	0	0	5	-10	0	7	13	20					0	7	18	10
Styrking og korrigering av tjenestene	3	25	36	39	7	7	6	6	2	3	3	3	12	35	46	48
Bruk og avsetning til fond og investeringer	-6	-6	-9	6					-1	-4	-6	15	-7	-10	-15	21
Midlertidig driftstiltak	0	-9	-12	-14					-0	-0	0	0	-0	-9	-12	-14
Netto finansutgifter	6	14	25	33	2	2	7	5	-2	-1	-1	-1	7	15	31	38
Innsparing	-14	-14	-14	-14	0	-15	-30	-45	3	6	6	6	-11	-23	-38	-53
Totalsum	-10	5	17	13	9	1	-3	-14	1	-6	-14	1	-0	-0	-0	-0

For det enkelte året er budsjettet saldert. Resultatet er bygd på forutsetninger om at innsparinger på totalt 53 mill. kroner blir gjennomført i perioden. Innsparingskravet er en nødvendig forutsetning for å dekke underskuddet som ble fremvist i utfordringsnotatet og korrigeringer/styrkinger av tjenestene. Kommunen har avsatte fondsmidler som kan finansiere underskuddet de årene det gjelder, under forutsetning av at det oppnås overskudd i 2021.

I forhold til vedtatt handlingsplan for 2017-2020 er de vesentligste endringene i forutsetningene følgende:

- Bortfall av eiendomsskatt for verker og bruk er lagt inn og forutsatt kompensert via rammetilskuddet.
- Nye innsparinger for 2019-2021 er fordelt på tjenestene
- Renter og avdrag på full utbygging på Grasmyr med skole-, kultur- og idrettsanlegg.
- Budsjettunderskudd kompensert Helse og omsorg i driftsrapporten for 1.tertial er videreført fremover.
- Oppstart av Nustadjordet og Nustadbakken er forskjøvet til juli 2019 og kostnadene ved drifta er oppjustert.
- Innskudd KLP finansieres over drift i stedet for ved salg av eiendommer
- Antall elever i skolene er oppjustert
- Utbytte fra Skagerak er lagt inn på 2017-nivå for årene fremover
- Avkastning på finanskapitalen er lagt inn iht. vedtatt finansstrategi
- Skatt og rammetilskudd er beregnet iht. kommuneproposisjonens signaler
- Rentenivået er vurdert og nedjustert noe
- Stipulert lønns- og prisstigning er lagt inn.
- Driftskonsekvenser av Kystkultursenter og Frier vest er tatt ut
- Husleie fra Sundbykåsa er lagt inn
- VAR-avgiftene er justert iht. selvkost, nyinvesteringer og rentenivå
- Midlertidig demenstiltak i påvente av planarbeid i HO er videreført i 2018.
- Generell saldering fra driftsfondet er fjernet.
- Midlertidige tiltak i påvente av Grasmyrutbyggingen er tatt ut i 2021
- Eiendomstaksering gjennomføres med effekt f.o.m. 2021

Beregningene i tabellen viser et handlingsrom i 2018. Utover i perioden er det et underskudd i 2019 og 2020, og deretter et overskudd i 2021. Dette er under forutsetning av at vedtatt innsparingskrav for enhetene på 59 mill. kroner innen 2021 imøtekommes. Det er ikke rom for å legge inn nye tiltak som belaster driftsbudsjettet.

Omstillingsprosess

I 2016 ble det gjennomført en politisk prosess for å definere innsparingstiltak fra og med 2017, totalt innsparingskrav var på 13,2 mill. kroner. Enhetene har i sine utfordringsnotater i fjor kommentert hvordan innsparingskravet, inkludert kommunestyrets vedtak skal følges opp. I tillegg ble det vedtatt ytterligere nye innsparinger for 2018 på 13,2 mill. kroner. Enhetene har i sine utfordringsnotater beskrevet tiltak for å imøtekomme også disse kravene. For å imøtekomme nye innsparinger for 2019 og fremover forutsettes det at rådmannen fremmer forslag til videre prosess på nyåret. Innsparingene er i rådmannens forslag til handlingsprogram fordelt mellom enhetene i forhold til kostnadsavvik sett i forhold til gjennomsnittet av kommunegruppe 8 slik som fremvist i utfordringsnotatet.

Fondsreserver

I løpet av budsjettåret oppstår det endringer i kommunens inntekter og utgifter og budsjettet kan ikke ta høyde for alle usikkerhetsmomenter. Ved å ha betryggende fondsreserver sikrer dette mot reduksjon i tjenestenivået midt i et budsjettår. Samlede driftsfond, bundne og frie, var ved inngangen til 2017 på 178,7 mill. kroner. Enhetene har avsatt 123,6 mill.kroner og felles fond var på 55,1 mill.kroner.

Organisasjon og personal

I takt med nye oppgaver, vedtatte styringsmål og effektivisering, er det behov for å ha fokus på organisasjonsutvikling og kompetanse. Dette skal medføre:

- Fortsatt fokus på kompetanseutvikling for ansatte.
- Fokus på rekruttering bla gjennom omdømmearbeidet.
- Fokus på arbeidsprosesser for å sikre god flyt og kvalitet i de løpende oppgavene, og frigjøre tid til ledelse og utviklingsoppgaver.
- Fortsatt fokus på redusert sykefravær.
- Fokus på økt andel hele stillinger i helse og omsorg.
- Fokus på kommunens samfunnsansvar med å tilby praksis til personer med redusert funksjonsevne.

Interkommunalt samarbeid

Kommunen har samarbeid med nabokommuner innenfor flere tjenesteområder og forutsetter at det prioriteres kommunesamarbeid på områder med effektiviseringspotensial, styrking av kompetanse og robusthet.

Investeringer i økonomiplanen

Investeringer i handlingsprogram 2018-2021

Investeringsbudsjettet for 2018-2021 har en samlet brutto utgiftsramme på 1.184 mill. kroner, hvorav 912,8 mill. kroner skal finansieres av nye låneopptak.

I utfordringsnotatet er det redegjort for behov, prioriteringer og rammebetingelser for kommunens investeringer.

I handlingsprogrammet er investeringene gjennomgått og etterberegnet. Den største investeringen kommunen står ovenfor er Grasmyrutbyggingen med undervisningslokaler, kulturskole, flyktningetjeneste og idrettsbygg. I handlingsprogrammet er kommunestyrets vedtak for forprosjektet fulgt opp og lokaler til skole/gymsal, voksenopplæring og flyktningetjenesten er tatt inn i handlingsprogrammet. I tillegg er utvidede arealer til kulturskolen, nærmiljøanlegg og eventuell erstatning for Grasmyrhallen også tatt inn etter behandling i styringsgruppa for prosjektet. Samlet brutto investeringskostnad på utbyggingen er lagt inn med 683 mill. kroner.

I tillegg til investeringsrammene fra utfordringsnotatet er det lagt inn midler til innløsning av festetomt på Rugtvedt og kommunal andel av utbedringen av Dampskipskaia i Langesund. Forøvrig er det forutsatt at tidligere vedtak og investeringsprosjekter videreføres i perioden. De enkelte prosjektene er omtalt senere i dokumentet.

Finansieringen av investeringene er i hovedsak ved låneopptak. Det er lagt inn salg av eiendommene til Langesund- og Grasmyr ungdomskoler, salg av Grasmyrhallen og husbanktilskudd tilknyttet boligene på Nustad og tippemidler til idrettshall og svømmehall.

Budsjettskjema 2A – Investering

Beløp i 1000	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	Økonomiplan				2018 -2021
			2018	2019	2020	2021	
Finansieringsbehov							
Investeringer i anleggsmidler	107 017	74 251	109 550	408 751	385 800	90 700	994 801
Utlån og forskutteringer	17 341	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	140 000
Kjøp av aksjer og andeler	3 079	1 900	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Avdrag på lån	17 040	7 800	8 500	9 100	9 500	9 900	37 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	7	0	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	144 483	118 951	156 050	455 851	433 300	138 600	1 183 801
Ekstern finansiering							
Bruk av lånemidler	-17 341	-99 634	-136 010	-376 048	-349 432	-51 262	-912 751
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-1 603	-3 000	-1 100	-1 100	-21 100	-11 100	-34 400
Tilskudd til investeringer	-1 340	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 688	-6 517	-7 440	-53 843	-50 268	-10 638	-122 190
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-23 955	-7 800	-8 500	-21 860	-9 500	-62 600	-102 460
Andre inntekter	-253	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-51 180	-116 951	-153 050	-452 851	-430 300	-135 600	-1 171 801
Intern finansiering							
Overført fra driftsbudsjettet	-3 161	0	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-11 724	-2 000	0	0	0	0	0
Sum intern finansiering	-14 885	-2 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000
Udekket/udisponert	78 418	0	0	0	0	0	0

Tabellen viser samlede utgifter og finansiering av investeringsbudsjettet.

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum	
	Investeringsprosjekter	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Beredskap og brannsikkerhet										
Ramme: Beredskap og brannsikkerhet	LØPENDE	9 200	0	9 200	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300	9 200
Sum Beredskap og brannsikkerhet		9 200	0	9 200	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300	9 200
Kommunale utleieboliger, boligsosial handlingsplan										
Boliger Nustadbakken	2019	34 251	-10 400	23 851	0	13 151	0	0	0	13 151
Boliger Nustadjordet	2019	39 601	-17 360	22 241	0	0	0	0	0	0
Sum Kommunale utleieboliger, boligsosial handlingsplan		73 852	-27 760	46 092	0	13 151	0	0	0	13 151
Oppgradering kommunale bygg										
Opprustning vellokalet/Fogdegaarden Stathelle	2018	1 800	0	1 800	900	0	0	0	0	900
Ramme: Oppgradering kommunale bygg og ENØK-tiltak	LØPENDE	18 000	0	18 000	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	18 000
Sum Oppgradering kommunale bygg		19 800	0	19 800	5 400	4 500	4 500	4 500	4 500	18 900
Finansielle investeringer										
Egenkapitalinnskudd KLP	LØPENDE	12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum Finansielle investeringer		12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Utbygging Grasmyr, framtidens ungdomskole mv.										
Grasmyr, Erstatning og av dagens Grasmyrhall	2021	49 000	-21 000	28 000	0	25 000	24 000	0	0	49 000
Grasmyr, lokaler kulturskole	2021	46 000	-700	45 300	0	23 000	23 000	0	0	46 000
Grasmyr, ny basishall	2021	47 000	-9 000	38 000	0	24 000	23 000	0	0	47 000
Grasmyr, ny svømmehall	2021	100 000	-27 000	73 000	0	50 000	50 000	0	0	100 000
Grasmyr, nybygg ungdomsskole og sambruksareal	2021	274 000	0	274 000	0	137 000	137 000	0	0	274 000
Grasmyr, nærmiljøanlegg	2021	13 000	-5 000	8 000	0	7 000	6 000	0	0	13 000
Grasmyr, programmering, planlegging og usikkerhetsavsetning	2021	120 200	0	120 200	2 300	57 300	57 300	0	0	116 900
Grasmyr, salg av Langesund og Grasmyr ungdomskoler og driftsbesparelse i fraflytta lokaler	2021	0	-20 000	-20 000	0	0	0	0	0	0
Grasmyr, Voksenopplæring og flyktningetjeneste	2021	34 000	0	34 000	0	17 000	17 000	0	0	34 000
Sum Utbygging Grasmyr, framtidens ungdomskole mv.		683 200	-82 700	600 500	2 300	340 300	337 300	0	0	679 900
IKT investeringer										
Implementering av velferdsteknologi	2021	13 500	0	13 500	6 600	2 100	2 300	2 500	0	13 500
Ramme: IKT investeringer	LØPENDE	20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	0	20 000
Sum IKT investeringer		33 500	0	33 500	11 600	7 100	7 300	7 500	0	33 500
Kirkelig fellesråd										
Handikapprampe Herre kirke	2021	1 250	0	1 250	1 250	0	0	0	0	1 250
Nye gravplasser Eik gravlund	2019	34 800	0	34 800	16 800	0	0	0	0	16 800
Ramme: Investeringer Kirkelig fellesråd	LØPENDE	4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	0	4 000
Utbedringer Bamble og Langesund kirker	2018	3 500	0	3 500	1 500	0	0	0	0	1 500
Utfylling/steinsetting Bamble kirke	2021	3 000	0	3 000	2 000	1 000	0	0	0	3 000
Sum Kirkelig fellesråd		46 550	0	46 550	22 550	2 000	1 000	1 000	0	26 550

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
Attraktivitet, miljø, friområder, mm.									
Livlige og trivelige kommunesentre	2019	24 000	0	24 000	6 000	6 000	0	0	12 000
Ramme: Attraktivitet, miljø, friområder m.m.	LØPENDE	15 000	0	15 000	3 750	3 750	3 750	3 750	15 000
Utbedring Dampskipskaia Langesund	2019	12 000	0	12 000	12 000	0	0	0	12 000
Sum Attraktivitet, miljø, friområder, mm.		51 000	0	51 000	21 750	9 750	3 750	3 750	39 000
Næringsutvikling, næringstomter, næringsbygg									
Nytt Kystkultursenter i Langesund	2021	48 500	0	48 500	6 500	0	0	42 000	48 500
Skjerkøya, kjøp og salg næringstomter	2021	2 600	-4 400	-1 800	650	650	650	650	2 600
Sum Næringsutvikling, næringstomter, næringsbygg		51 100	-4 400	46 700	7 150	650	650	42 650	51 100
Boligutvikling, boligtomter, boligbygging									
Innløsning av festetomt på Rugtvedt	2018	7 500	0	7 500	7 500	0	0	0	7 500
Sum Boligutvikling, boligtomter, boligbygging		7 500	0	7 500	7 500	0	0	0	7 500
Veg og trafiksikkerhet									
Ramme: Veg- og trafiksikkerhetstiltak	LØPENDE	16 000	0	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum Veg og trafiksikkerhet		16 000	0	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum		1 003 702	-114 860	888 842	87 550	386 751	363 800	68 700	906 801

Avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
Vann, avløp, renovasjon									
Ramme: Vann, avløp og renovasjon	LØPENDE	100 000	0	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Sum Vann, avløp, renovasjon		100 000	0	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Sum		100 000	0	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i 1000	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021
Skatt på inntekt og formue	-354 591	-372 116	-376 816	-381 016	-385 216
Ordinært rammetilskudd, inkl.inntektsutjevning	-346 334	-352 150	-359 950	-372 750	-386 550
Skatt på eiendom	-77 319	-77 319	-70 719	-64 119	-67 519
Andre generelle statstilskudd, rentekompensasjon fra staten	-4 709	-4 198	-4 104	-4 011	-3 917
Sum sentrale inntekter	-782 953	-805 783	-811 589	-821 896	-843 202

Skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt utgjør kommunens viktigste frie inntekter og danner finansieringsgrunnlaget for kommunens drift. I budsjetteringen er det lagt inn kjente forutsetninger fra revidert nasjonalbudsjett 2017, kommuneproposisjonen for 2018 og regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018.

Skatt på inntekt og formue

Skatt og rammetilskudd er beregnet i henhold til stortingets instilling til statsbudsjett. Skatteinntektene for 2017 er beregnet til 364,0 mill. kroner i driftsrapporten 2.tertial. F.o.m. 2019 er det forutsatt en årlig befolkningsvekst på 0,2%, 0,7 mill. kroner og en årlig realvekst på 1%, 3,5 mill. kroner. Skatteinntektene anslås til å bli 372,1 mill. kroner i 2018, økende til 385,2 mill. kroner i 2021.

Ordinært rammetilskudd, inkl.inntektsutjevning

Rammetilskuddet, inkl. inntektsutjevning, for 2017 er beregnet til 344,2 mill. kroner. F.o.m. 2019 er det forutsatt en årlig befolkningsvekst på 0,2%, 0,7 mill. kroner og en årlig realvekst på 1%, 3,5 mill. kroner. Rammetilskuddet anslås til å bli 352,2 mill. kroner i 2018, økende til 386,6 mill. kroner i 2021. Det er lagt inn full kompensasjon for bortfall av eiendomsskatt på verker og bruk.

Skatt på eiendom

Bamble kommune skriver ut eiendomsskatt i hele kommunen, både for industri, næring, anlegg, boliger og hytter. For 2017 er det budsjettert 77,3 mill. kroner. Dette er en vedtatt økning fra 65,1 som ble resultatet for 2016. I budsjettvedtaket for 2017 ble bunnfradraget redusert og skattesatsen satt opp.

I 2015 sendte regjeringen et forslag om endringer av eiendomskatteloven vedrørende beskatning av verk og bruk på høring. I høringen stilte Bamble kommune seg positive til forslaget under forutsetning av at inntektstapet, da beregnet til 27 mill. kroner, ble kompensert på annen måte fra staten. Regjeringa foreslår nå i forbindelse med fremleggingen av statsbudsjettet å fjerne eiendomsskatten på maskiner og utstyr. Endringen medfører at produksjonsutstyr og -installasjoner ikke lenger skal med i grunnlaget for å beregne eiendomsskatt. Kategorien verker og bruk blir fjerna og beskatningen blir mer lik skattleggingen av andre næringseiendommer. Forslaget innebærer redusert eiendomsskatt på 1,7 mrd. kroner på landsbasis. Dette medfører stort inntektstap for de kommunene som er berørt. Endringene skal ikke gjelde for vannkraftanlegg, vindkraftanlegg og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum. Regjeringa foreslår at de nye reglene skal gjelde fra og med 2019, med en overgangsordning på fem år til og med 2023. For Bamble medfører dette **et beregnet inntektstap på 33 mill kroner årlig** når endringen har fått full effekt. Dette medfører et tap på 6,6 mill.kroner i 2019, 13,2 mill.kroner i 2020 og 19,8 mill.kroner i 2021.

Det er foreslått kompensasjonsordninger for kommunene som blir rammet av inntektsbortfallet. Hvordan denne ordningen i realiteten vil slå ut for Bamble er ikke kjent.

For å skjerme innbyggerne mot raske økninger i eiendomsskatten, foreslår regjeringa å halvere grensa for maksimal sats på eiendomsskatt fra 2 til 1 promille for det året skatten blir innført. Tilsvarende skal satsen heretter bare kunne økes med inntil 1 promille i året, ikke 2.

I 2021 er det ti år siden siste eiendomstaksering. Nytaksering kan dermed gjennomføres i 2020 og kostnaden ved dette er foreløpig anslått til 5 mill.kroner. Merk at denne kostnaden ikke ligger under sentrale inntekter, men under finansiering senere i dokumentet.

I 2017 skrives eiendomsskatten ut med følgende satser:

- Generelle skattesatsen er 6,6 promille, og for boliger og fritidseiendommer 3,2 promille.
- Bunnfradrag er kr.300.000 for boligdelen i eiendommer.
- Reduksjonsfaktor er 15 %.

For budsjettet 2018-2021 legges følgende til grunn:

- Nye eiendommer legges inn med 1,5 mill. kroner årlig.
- Skattesatsene for 2017 videreføres tom 2020.
- Inntektstap som følge av en eventuell lovendring vedr. produksjonsutstyr tas inn.
- Omtaksering i 2020 finansieres av fond.

[Regjeringens forslag om endring](#)

Andre generelle statstilskudd, rentekompensasjon fra staten

Staten har gjennom årene hatt flere ulike typer investeringspakker for kommunesektoren. Totalt har Bamble gjennom de ulike ordningene investert for 174,5 mill. kroner. Det er ikke forutsatt nye kompensasjoner fremover. Beregningsgrunnlaget for 2018 er på 118,3 mill. kroner og renten er på 1,6%. I 2016 mottok Bamble totalt 5,1 mill. kroner i rentekompensasjon fra staten. I 2017 er det beregnet en refusjon på 4,7 mill. kroner og i 2018 faller kompensasjon for Reform-97 bort og det er beregnet en kompensasjon på 4,2 mill. kroner.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000	Budsjett		Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021
Renteinntekter og utbytte	-12 900	-10 900	-12 100	-13 400	-14 600
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	20 551	22 889	27 816	37 004	42 387
Avdrag på lån	34 622	35 560	39 351	48 294	50 345
Gevinst finansielle instrumenter	-13 000	-11 250	-11 250	-11 250	-11 250
Netto finansinntekter/finansutgifter	29 273	36 299	43 817	60 648	66 882
Finansutgifter i tjenesteområdene	-179	-179	-179	-179	-179
Totale finansutgifter	29 094	36 120	43 638	60 469	66 703

Renteinntekter og utbytte

Utbytte Skagerak Energi

I selskapets årsrapport for 2016 foreslås det et samlet utbytte på 114 mill. kroner som for Bamble eierandel på 3,34% utgjør 3,8 mill. kroner. Dette utbyttet ble utbetalt juni 2017, og ligger 1,5 mill. kroner under budsjettet utbytte. Signaler fra selskapet gir oss grunn til å tro at forventet utbytte vil ligge i denne størrelsesorden for en periode fremover. I budsjettet 2018 er det budsjettet med 4,8 mill. kroner med en gradvis økning frem mot 2021 på 6,3 mill. kroner.

Det er en rekke forhold innenfor kraftforsyningen, både innenlands og på tvers av Europa som bidrar til stor usikkerhet for prisutviklingen. Behovet for reduserte klimagassutslipp har i mange land bidratt til at kull- og gasskraftverk fases ut til fordel for fornybar produksjon gjennom ulike nasjonale incentivordninger. Disse vil komme i tillegg til EUs kvotehandling med CO₂-utslipp, som også har en direkte innvirkning på kraftprisene. Det henvises videre til årsmeldingen for mer utfyllende informasjon om selskapet.

Årsmelding Skagerak energi 2016

I kommunestyrets møte den 15.06.17 ble det lagt frem en sak (k-sak 62/17) vedr. eierstrategi Skagerak Energi AS. I denne saken ble det lagt frem en anbefaling om felles kommunal eierstrategi for Skagerak Energi, samt avtale mellom kommunene Bamble, Porsgrunn og Skien (aksjonæravtale). Hensikten er å ha et samlet utgangspunkt for best mulig å knytte eierskapet opp mot det felles samfunnsoppdraget kommunene har om å forvalte kommunens verdier på en tilfredsstillende måte. Saken ble i utsatt i dette møtet, men vil bli tatt opp igjen i løpet av høsten.

Bankrenter

Kommunen regner renteinntekter av et beregnet gjennomsnittlig bankinnskudd på 100 mill. kroner i perioden. Pr. 31.07.17 var det et bankinnskudd på 166,9 mill. kroner. Det er lagt inn en renteinntekt på 1 mill. kroner hvert år i perioden.

Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter

Gjeld, renter og avdrag

Renter og avdrag er beregnet iht. nyinvesteringer og lånebehov, oppdatert rentevurdering og kjent minimumsavdrag 2016. Renter og avdrag for Grasmirutbyggingen er medberegnet.

Gjennomsnittlig lånerente på kommunens innlån, inkludert startlån i Husbanken til videre utlån er på 1,8% pr. september. Det er lagt til grunn en rentesats på 2,0% i 2018, økende til 2,4% i 2021. Dette tas hensyn til i en fremtidig renteøkning i tråd med Norges Banks prognose publisert i pengepolitisk rapport 3/17. I en samlet skjønnsutøvelse antyder Norges Bank at en renteheving først vil komme i løpet av 2019. Rentenivået pr. i dag er basert på dagens informasjon. Skulle det komme avvikende informasjon vil markedsrentene endres.

Det er i slutten av perioden forventet en samlet lånegjeld på ca. 1,8 mrd. kroner. En økning i lånegjelden hvor kommunen selv har renterisikoen på, medfører økt eksponering for renteøkning.

Brutto vedtatt gjeld (faktiske lån + ikke opptatte lån) er på 1,065 mrd. kroner pr. 31.07.17, økende til ca. 1,802 mrd. kroner ved utgangen av 2021. I 2021 fordeler gjelden seg slik:

Gjeld i 2021, mill.kroner		
	Løpende	Deflatert 2%
Grasmyr	485	456
Øvrige kommunale investeringer	690	649
VAR	373	351
Startlån	254	239
Sum	1 802	1 695

For 2018-2021 legges følgende til grunn:

- Gjeld avdras over 27 år på ordinære lån i 2018 og over 30 år for resten av handlingsplanperioden.
- Gjeldsrenten forutsettes å være:
  - 1,90% i 2018
  - 2,00% i 2019
  - 2,20% i 2020
  - 2,40% i 2021

Løpetiden på våre lån er i henhold til vårt reglement for finans- og gjeldsforvaltning. Det gjøres oppmerksom på at økningen av lånegjelden som følge av finansiering av utbyggingen på Grasmyr, vil gjøre kommunen mer sårbar ved en fremtidig renteøkning. Rente- og avdragsutgiftene, utenom startlån, øker fra 53,9 mill. kroner i 2018 til 86,0 mill. kroner i 2021.

Avdrag på lån

Avdrag på lån er beregnet iht. minimumsavdrag beregnet for 2016. Avdragstid ordinære lån er beregnet til 27 år i 2018 økende til 30 år for resten av handlingsprogramperioden.

Gevinst finansielle instrumenter

Finansplasseringer

Langsiktige plasseringer er pr. 31.07.17 på 312,1 mill. kroner, hvorav finansbufferfondet er på 18,0 mill. kroner og fond for innskuddsboliger er på 5,1 mill. kroner. Avkastningen på finansplasseringene er på samme dato på 4,1%, noe som er over periodisert budsjett på årsbasis.

I handlingsprogrammet legges det nå til grunn en årlig avkastning på 3,5%. Netto avkastning etter avsetning til realkapital, er dermed budsjettert til 6,6 mill. kroner. Per mai d.å. hadde administrasjonen en gjennomgang av våre plasseringer med vår rådgiver hos Gabler AS. Vi rådes til å opprettholde vår allokering på finansplasseringene. For 2016 og hittil i år så har våre plasseringer gitt oss meravkastning som følge av fallende renter, noe som ikke kan fortsette. Derfor budsjetteres det med en lavere avkastning.

I budsjettet ligger det en budsjettert avkastning på 3,75% i perioden, brutto 11,25 mill.kroner.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000	Budsjett		Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021
Til ubundne avsetninger	7 312	3 870	3 870	3 870	23 589
Bruk av ubundne avsetninger	-1 250	-7 885	-11 096	-15 841	0
Netto avsetninger	6 062	-4 015	-7 226	-11 971	23 589
Netto avsetninger i tjenesteområdene	-3 177	-5 833	-2 830	-3 053	-3 151
Totale avsetninger	2 885	-9 848	-10 056	-15 024	20 438

Fond er kommunenes finansielle buffer og bygges opp over år ved driftsoverskudd, utbytte eller ved salg av eiendom osv. I tabellen vises tidligere vedtatt bruk og avsetning av felles disposisjonsfond.

Ved utgangen av 2016 var kommunens samlede disposisjonsfond på 147,4 mill.kroner. Av dette var 55,1 mill. kroner felles disposisjonsfond og 92,3 mill. kroner enhetenes disposisjonsfond. I handlingsprogrammet er det ikke planlagt bruk eller avsetninger til enhetenes disposisjonsfond utover det som enhetene selv planlegger ift. prosjekter og driftsmessig buffer, og det som kommunestyret vedtok som finansiering av enkelttiltak for 2017-2020. Som tabellen viser vil felles disposisjonsfond reduseres i perioden.

1000 kroner	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sum
Regnskapsoverskudd 2016		3 946					3 946
K-sak 47/17 Helse og omsorg		-4 414					-4 414
K-sak 37/17 regulering av Rådhusplassen på Stathelle		-400					-400
K-sak 42/17 utvidet fergetilbud sommeren 2017		-49					-49
k-sak 92/17 driftsrapport 2.tertial		3 255					3 255
K- ref.sak 50/17 styrking av arbeidet med å utvikle Grenland som studiested		-30					-30
K-sak 120/17 rekruttering ny rådmann		-150					-150
K-sak 80/17 Handlingsplan for Langøya - fase 2		-50					-50
Korr fondskto 2016		500					500
Avsetning ny ungdomskole		8 000					8 000
Boligsosial handlingsplan 2016-2020		-1 950	-1 950	-1 950	-1 950		-7 800
Tettstedsutvikler		-500					-500
Demenstiltak 2017 i påvente av HO-plan		-9 200					-9 200
Omstillingsmidler som følge av utvidet Grenlandsamarbeid		-500	-1 000	-1 000			-2 500
Ny ungdomsskole: Drift skolebygg TE		-1 090	-1 090	-1 090	-545		-3 815
Ny ungdomsskole: Leie av midlertidige lokaler til voksenopplæringa		-180	-180	-180	-180		-720
Ny ungdomsskole: Midlertidige tiltak undervisning skole		-2 000	-2 000	-2 000	-1 000		-7 000
Organisasjonsutvikling		-500					-500
Eiendomstaksering					-5 000	5 000	0
Saldering av budsjetter 2017-2021		10 312	-665	-3 876	-6 166	14 719	14 324
Sum bevegelse		5 000	-6 885	-10 096	-14 841	19 719	-9 711
Saldo 31.12	26 539	31 539	24 654	14 558	-283	19 436	

Driftsfondet er ikke tilstrekkelig til å finansiere underskuddet i perioden alene, men kan brukes sammen med andre disposisjonsfond til sluttaldering av handlingsprogrammet.

Til disposisjon for tjenesteområdene

	Regnskap	Oppr. bud.	2018	Økonomiplan		
	2016	2017		2019	2020	2021
Stabene	66 133	65 846	67 775	67 965	67 455	66 945
Overordnet ledelse	13 326	14 294	14 233	14 043	13 103	12 913
Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	56 900	56 383	59 186	56 334	52 152	46 691
Skole og barnehage	239 609	240 009	240 525	238 425	233 862	228 365
Kultur og oppvekst	93 576	91 267	93 936	90 518	87 518	84 338
Helse og omsorg	251 043	271 511	278 966	271 835	271 251	263 601
Fellesutgifter	-2 803	7 787	15 336	32 336	39 336	46 336
Finansiering	6 193	521	542	542	5 542	542
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	723 976	747 618	770 499	771 998	770 219	749 731

Enhetenes driftsrammer

Samlede driftsrammer er på 770,5 mill. kroner i 2018. I 2021 er rammene redusert til 749,7 mill. kroner. I rammene er det lagt inn konsekvenser av tidligere vedtak og nye investeringer. Enhetene har meldt inn en rekke ønsker om nye tiltak som ikke er lagt inn. Endringene i de enkelte rammene er beskrevet bak i dokumentet.

Enhetenes netto driftsrammer er beregnet med bakgrunn i følgende forutsetninger i perioden:

- Enhetene kompenseres fullt ut for effekten av tariffoppgjør og endringer i avlønning, og for prisøkning på driftsutgiftene.
- Enhetenes inntekter justeres iht. økte betalingssetter og prisjustering av øvrige tilskudd.
- Enhetenes budsjetter korrigeres for vesentlige feilbudsjetteringer.
- Enhetene kompenseres for driftskonsekvensene av nye investeringer og vedtatte tiltak.
- Enhetenes rammer er justert iht. endringer i statsbudsjettet
- Enhetenes budsjetter forutsetter gjennomføring av tidligere vedtatte innsparinger på 13,2 mill. kroner fra og med 2018.
- Enhetenes budsjetter er redusert med 45 mill. kroner, 50% av merutgiftene i Bamble har i forhold til sin Kostragruppe, med opptrapping 2019-2021.

Lønns- og prisjustering

I 2017 budsjettet utgjør brukerbetalinger, avgifter, leier mv. totalt 167 mill. kroner. VAR- avgiftene er den største inntektsposten og inntektene er satt til selvkost. Det foretas årlig en prisregulering av satsene for egenandeler, avgifter, leier og lignende. Satsene for brukerbetalinger, leier mv. justeres generelt iht. kommunal deflator for 2016 på 2,6 % og selvkostområdene beregnes spesielt, totalt er inntektene oppjustert med 3,3 mill.kroner.

Driftsutgiftene kompenseres som hovedregel i henhold til konsumprisindeksen for 2016 på 3,6%. Totalt er det lagt inn utgiftsjusteringer som følge av pris på 10,2 mill. kroner. Utgiftsposter med avvikende prisjustering som gir urimelige utslag i enhetenes rammer er prisjustert særskilt.

Lønnsveksten i budsjettet for 2018 er 17,1 mill. kroner fra 2017. Årslønnsveksten for 2018 er anslått til 3%, jfr. statsbudsjettet. Overhenget er på 1,6% og lønnsglidningen på 0,2%. Overhenget med unntak av lokalt lønnsoppgjør høst 2017 er budsjettet ute på virksomhetene. Den sentrale lønnsputten er på totalt 16,45 millioner kroner. inkl. kompetansetillegg.

Innsparinger 2018-2021

I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2017-2020 ble det forutsatt nye innsparinger i enhetenes rammer på 13,2 mill. kroner både i 2017 og i 2018, og disse er videreført. I utfordringsnotatet for 2018-2021 fremviste fremskrevet budsjett et underskudd utover i perioden. Forslag til statsbudsjett for 2018 medfører inntektstap på ressurskrevende brukere og på eiendomsskatten. Sammen med øvrige budsjettkorreksjoner medfører dette et betydelig salderingsbehov i budsjettene i årene som kommer.

For 2019-2021 er det i enhetenes budsjetter lagt inn et innsparingskrav tilsvarende 50% av samlede beregnede merutgiftene Bamble har i forhold til Kostragruppe 8. I utfordringsnotatet ble det redegjort for kostnadsnivået i Bamble sammenlignet med andre kommuner. Innsparingen er fordelt på de berørte enhetene og trappes opp over tre år.

Tabellen viser hvilke tjenester som har avvik i kostnadsnivået.

Formål	Kostnad pr innbygger, Bamble	Gjennomsnitt for gruppe 8	Teoretisk handlingsrom kroner	%
Adm, styring og fellesutgifter	kr 4 141	kr 3 905	kr 3 229 405	6
Barnehage	kr 8 348	kr 8 025	kr 3 696 802	3
Barnevern	kr 2 330	kr 2 091	kr 3 322 424	10
Brann og ulykkesvern	kr 828	kr 711	kr 1 654 146	14
Grunnskole	kr 13 833	kr 12 878	kr 13 644 294	7
Kirke	kr 773	kr 575	kr 2 799 324	26
Kommunale boliger	-kr 189	-kr 3	-kr 2 629 668	0
Kommunehelse	kr 2 488	kr 2 391	kr 1 427 608	4
Kultur og idrett	kr 2 061	kr 1 868	kr 2 728 634	9
Næringsforv. og konsesjonskraft	kr 136	kr 101	kr 494 830	26
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	kr 626	kr 585	kr 579 658	7
Pleie og omsorg	kr 18 519	kr 15 536	kr 42 617 731	16
Samferdsel	kr 804	kr 840	-kr 508 968	-4
Sosiale tjenester	kr 3 838	kr 2 723	kr 14 301 666	26

Sammenligninger viser et avvik på ca. 90 mill. kroner. Det vil være forhold i Bamble og de øvrige kommunene som medfører at det ikke er full sammenlignbarhet i tallene. Avviket og det teoretiske handlingsrommet gir et grunnlag for refleksjon og videre arbeid. 50%, 45 mill. kroner i nye innsparinger er fordelt til enhetene. Fordelingen er med bakgrunn i regnskapet for 2016. Rådmannen legger til grunn en opptrapping med 15 mill. kroner årlig i 2019-2021.

Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	4 071
Helse og omsorg	22 963
Kultur og oppvekst	8 995
Overordnet ledelse	568
Skole og barnehage	6 860
Stabene	1 543
Totalsum	45 000

Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret på nyåret med forslag til prosess for videre arbeid for å imøtekomme innsparingene.

Pensjonsutgifter

Bamble kommune har pensjonsavtaler med Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Tjenestepensjon er en del av lønnsvilkårene til de ansatte og utgifter til pensjon dekkes av kommunen med unntak av 2% arbeidstakerandel.

Pensjonssatsene som er budsjettet inn for 2018, satsene er ekskl. 2% arbeidstakerandel:

- 14,62% KLP, fellesordningen
- 13,62% KLP, sykepleierordningen
- 11,02% SPK

Det er budsjettet totalt 70,25 millioner kroner i pensjon ute på virksomhetene. 11,3 SPK lærere, 51,4 KLP fellesordningen og 7,5 KLP sykepleierordningen.

Premieavviket utgiftsføres over 7 år.

[Regjeringen, kommuner-og-pensjonskostnader](#)

Stabene

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	65 846	65 846	65 846	65 846
Tekniske justeringer				
Andre tiltak	2 917	2 917	2 917	2 917
Sum Tekniske justeringer	2 917	2 917	2 917	2 917
Budsjettendringer inneværende år				
Driftsutgifter Eik gravlund	0	700	700	700
Sum Budsjettendringer inneværende år	0	700	700	700
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
Innsparingstiltak 2017/2018	-988	-988	-988	-988
K-styret, Innsparing GKI (innkjøps samarbeidet) Besparelser ift nye rammeavtaler	-250	-250	-250	-250
K-styret, Økt antall lærlingeplasser i Bamble kommune	250	250	250	250
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	-988	-988	-988	-988
Konsekvensjusteringer	1 929	2 629	2 629	2 629
Konsekvensjustert ramme	67 775	68 475	68 475	68 475
Innsparingstiltak				
Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021	0	-510	-1 020	-1 530
Sum Innsparingstiltak	0	-510	-1 020	-1 530
Nye tiltak og realendringer	0	-510	-1 020	-1 530
Ramme 2018-2021	67 775	67 965	67 455	66 945

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

Innsparingstiltak 2017/2018

Enhetens innsparingskrav fra handlingsprogram 2017-2020 er fordelt på stabenes virksomheter. Virksomhetene sparer blant annet ved å holde stillinger lengre ledig før nye ansettelser, økte inntekter ved Halen gård og unnlate å ta inn vikarer ved sykefravær. Enhetene har gode fondsreserver, og eventuelle resterende innsparinger tas ved bruk av fond.

K-styret, Økt antall lærlingeplasser i Bamble kommune

K-styret bevilget 250' i 2017 med en økning til 500' fra 2018 til økt antall lærlingeplasser i Bamble.

K-styret, Innsparing GKI (innkjøps samarbeidet) Besparelser ift nye rammeavtaler

Tiltaket er del av saldering fra kommunestyret 2017-2020. Forventet besparelser ved å få gunstige priser på nye rammeavtaler og innkjøp via GKI.

Innsparingstiltak

Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021

Det er lagt inn ett innsparingskrav til enhetene på 50% av samlet avvik i netto forbruk sett i forhold til sammenlignbare kommuner i kostragruppa. Innsparingen er fordelt ut på enhetene ift. reelt regnskap på tjenestene i 2016 og trappes opp i løpet av tre år. Selvkostområdene VAR og flyktningetjenesten er trukket ut av beregningen.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin. prosjekt kostnad	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
IKT investeringer									
Ramme: IKT investeringer	LØPENDE	20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Sum IKT investeringer		20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Kirkelig fellesråd									
Handikappramper Herre kirke	2021	1 250	0	1 250	1 250	0	0	0	1 250
Nye gravplasser Eik gravlund	2019	34 800	0	34 800	16 800	0	0	0	16 800
Ramme: Investeringer Kirkelig fellesråd	LØPENDE	4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Utbedringer Bamble og Langesund kirker	2018	3 500	0	3 500	1 500	0	0	0	1 500
Utfylling/steinsetting Bamble kirke	2021	3 000	0	3 000	2 000	1 000	0	0	3 000
Sum Kirkelig fellesråd		46 550	0	46 550	22 550	2 000	1 000	1 000	26 550
Sum investeringsprosjekter		66 550	0	66 550	27 550	7 000	6 000	6 000	46 550

Ramme: IKT investeringer

Investeringsrammen går til finansiering av pågående og nye IKT prosjekter vedtatt av kommunens IKT forum. Årlig ramme er satt til 4,2 mill. kroner eks mva.

Nye gravplasser Eik gravlund

Eik gravlund blir også fullfinansiert med bevilgning i 2018.

Kommunestyret vedtok 09.02.2017 sak 3/17:

1. Kommunestyret tar saken opp til ny behandling
2. Det settes en netto investeringsramme på inntil kroner 25 473 000,- til utvidelse av Eik gravlund.
3. Bevilgningen finansieres i henhold til vedtatt handlingsprogram ved bruk av låneopptak.
4. Vedtaket er i tråd med gravferdslovens § 2.
5. Driftsmessige konsekvenser beregnet til 700.000,- i årlig økte driftskostnader legges inn i kommende handlingsprogram.

Ramme: Investeringer Kirkelig fellesråd

Investeringsrammen er etablert f.o.m. 2017 for å kunne ivareta behov for nødvendige investeringer etter prioritering av Kirkelig fellesråd. Årlig ramme er satt til 1 mill. kroner.

Det er også i 2018 lagt inn 1,5 mill. kroner som en restbevilgning på eget prosjekt: Nødvendig vedlikehold kirkebygg (Langesund og Bamble).

Utbedringer Bamble og Langesund kirker

Kommunestyret bevilget 3,5 mill.kroner fordelt på 2017 og 2018

Utfylling/steinsetting Bamble kirke

Forslag om utfylling/steinsetting av to områder ved kirkegårdene i Bamble/Bamble kirke, med steinmasser fra utbygging av ny E18 i Bamble.

Sak 41/17

Service og dokumentcenter

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
E-kommune	Brukertilfredshet 100 %	Brukertilfredshet		70,0 %	80,0 %	100,0 %	100,0 %
	Elektronisk utsendelse øker	Andel elektronisk utsendelse - KS SvarUt		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	• KS SvarUt						
	Økt antall besøk på websidene	Antall besøk på websidene	407 173	600 000	600 000	600 000	600 000
	Økt antall elektroniske skjema	Antall elektroniske skjema	80	80	80	80	80
	Økt dokumentfangst i sakssystemet	Dokumentfangst i sakssystemet	50 451	83 000	83 000	83 000	83 000
Lønn og personal	Holde avklarte frister		Jfr. kval.std.	Jfr. kval.std.	Jfr. kval.std.	Jfr. kval.std.	Jfr. kval.std.
	Intern tilfredshet med tjenester						
	Rett lønn til rett tid (Avvik)	Lønn til rett tid (Avvik)	>99,90% (< 0,10%)	>99% (<1%)	>99% (<1%)	>99% (<1%)	>99% (<1%)

Personal- og organisasjonsutvikling

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
En helsefremmende arbeidsplass med fokus på godt arbeidsmiljø og internkontroll	A-avvik (alvorlige avvik) registreres	Antall A-avvik	74				
	Alle enheter/virksomheter skal gjennomføre vernerunde årlig med oppfølging og tiltak	Andel enheter/virksomheter - vernerunde årlig med oppfølging og tiltak	74,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Alle ledere har gjennomført HMS kurs innen det første året de er tilsatt som leder	Andel ledere med gjennomført HMS kurs innen det første året de er tilsatt som leder		75	100	100	100
	Alle virksomheter har godkjente HMS-system	Andel virksomheter med godkjent HMS-system	89,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
En inkluderende arbeidsplass for ansatte som vil og kan arbeide med fokus på nærvær og friskvern	Personskader med fravær registreres	Antall registrerte personskader	4				
	Gjennomsnittlig pensjonsalder skal ikke være lavere enn	Gjennomsnittsalder ved pensjon	64,6	64	64	64	64
	Medarbeidersamtaler/utviklingssamtaler skal gjennomføres hvert år	Andel medarbeidersamtaler/utviklingssamtaler pr. år	81,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Sykefraværet i Bamble kommune skal ikke være høyere enn 7,5 %	Sykefravær	7,7 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %
	Trivselsundersøkelse (måles fra 1 til 4)	Trivselsundersøkelse (måles fra 1 til 4)	3,37	>3,1	>3,1	>3,1	>3,1
En lærende organisasjon med fokus på kompetanse og utvikling	Andel ansatte i hele stillinger øker	Andel ansatte i hele stillinger	53,0 %	60,0 %	60,0 %	60,0 %	60,0 %
	Antall ansatte som tar kompetansegivende videreutdanning øker	Antall ansatte som tar kompetansegivende videreutdanning	45	50	50	50	50
	Antall menn i kvinnedominerte yrker økes	Antall menn i kvinnedominerte yrker	76	100	100	100	100
	Antall personer i språkpraksis	Antall personer i språkpraksis	37	40	40	40	40
	Antall personer på arbeidsutprøving/praksis	Antall personer på arbeidsutprøving/praksis	47	75	75	75	75
	Antall studenter fra høgskole/universitet og elever i videregående skole i praksis	Antall studenter fra høgskole/universitet og elever i videregående skole i praksis	148	140	140	140	140
	Oppdaterer plan for kompetanseutvikling hvert år	Oppdatert plan for kompetanseutvikling innen		1.febr.	1.febr.	1.febr.	1.febr.
	Økning i antall lærlinger – spesielt som helsefagarbeidere	Antall lærlinger	21	28	28	28	28
	*Antallet forutsetter intern/ekstern finansiering (budsjett = finansiering 16)						
	Økt antall kvalifiserte søkere pr. stilling	Antall kvalifiserte søkere pr. stilling	>1	>1	>1	>1	>1

Plan- og økonomistyring, skatt og innfordring

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Andel fakturaer distribuert elektronisk i % av totalt antall fakturert. Målt på kommunale avgifter, siste termin utskrevet.		61,9 %	68,0 %	74,0 %	77,0 %	80,0 %
	Budsjettavvik drift på sumnivå, absolutte tall eks. fond,	Avvik i enhetene	6,7 %	3,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
	Løsningsgrad		95,3 %	97,8 %	98,0 %	98,5 %	99,0 %
	Innbetalt beløp på krav utskrevet og forfalt siste 12 mnd målt i %						
Redusere mengden av inngående fakturaer på papir til EHF (elektronisk handelsformat). Effektivisere fakturaflyten og redusere manuelle arbeidsoppgaver ved fakturamottak.	Antal EHF-fakturaer fra økonomisystemet		76,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %
	Øke mengde inngående fakturaer på EHF m/kobling til profil. Effektivisere fakturaflyten og redusere arbeidsoppgaver		28,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %

Kirkelige formål og andre trossamfunn

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	9 419	9 419	9 419	9 419
Tekniske justeringer				
Andre tiltak	834	834	834	834
Sum Tekniske justeringer	834	834	834	834
Budsjettendringer inneværende år				
Driftsutgifter Eik gravlund	0	700	700	700
Sum Budsjettendringer inneværende år	0	700	700	700
Konsekvensjusteringer	834	1 534	1 534	1 534
Konsekvensjustert ramme	10 253	10 953	10 953	10 953
Ramme 2018-2021	10 253	10 953	10 953	10 953

Overordnet ledelse

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	14 294	14 294	14 294	14 294
Tekniske justeringer				
Korr ramme budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon 2018, jfr k-styrets vedtak.	14	14	14	14
Andre tiltak	369	369	369	369
Sum Tekniske justeringer	383	383	383	383
Budsjettendringer inneværende år				
Midlertidig tiltak 17-19, omstillingsmidler som følge av utvidet Grenlandsamarb.	-250	-250	0	0
Sum Budsjettendringer inneværende år	-250	-250	0	0
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
Midlertidig tiltak 17-19, omstillingsmidler som følge av utvidet Grenlandsamarb.	500	500	-500	-500
Organisasjonsutvikling	-500	-500	-500	-500
Andre tiltak	-202	-202	-202	-202
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	-202	-202	-1 202	-1 202
Konsekvensjusteringer	-69	-69	-819	-819
Konsekvensjustert ramme	14 225	14 225	13 475	13 475
Innsparingstiltak				
Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021	0	-190	-380	-570
Sum Innsparingstiltak	0	-190	-380	-570
Nye tiltak				
Statsbudsjettet, Vigselsmyndighet, ansvar overføres til kommunene	8	8	8	8
Sum Nye tiltak	8	8	8	8
Nye tiltak og realendringer	8	-182	-372	-562
Ramme 2018-2021	14 233	14 043	13 103	12 913

Budsjettendringer inneværende år

Midlertidig tiltak 17-19, omstillingsmidler som følge av utvidet Grenlandsamarb.

K-styret bevilget 500' i 2017 med en økning til 1 mill. i 2018 og 2019.

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

Organisasjonsutvikling

K-styret bevilget en engangssum på 500' til organisasjonsutvikling i 2017. Midlene tas ut fra og med 2018.

Midlertidig tiltak 17-19, omstillingsmidler som følge av utvidet Grenlandsamarb.

K-styret bevilget 500' i 2017 med en økning til 1 mill. i 2018 og 2019.

Innsparingstiltak

Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021

Det er lagt inn ett innsparingskrav til enhetene på 50% av samlet avvik i netto forbruk sett i forhold til sammenlignbare kommuner i kostragruppa. Innsparingen er fordelt ut på enhetene ift. reelt regnskap på tjenestene i 2016 og trappes opp i løpet av tre år. Selvkostområdene VAR og flyktningetjenesten er trukket ut av beregningen.

Enhet for teknikk og samfunnsutvikling

Overordnede mål

- Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	56 383	56 383	56 383	56 383
Tekniske justeringer				
Andre tiltak	3 164	3 164	3 164	3 164
Sum Tekniske justeringer	3 164	3 164	3 164	3 164
Budsjettendringer inneværende år				
Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	-608	0	0	0
Sum Budsjettendringer inneværende år	-608	0	0	0
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
VAR Endringer selvkostkalkyle	-1 270	-1 564	-2 832	-4 332
Innsparingstiltak 2018 - Redusere antall stillinger i forbindelse med avgang	-800	-800	-800	-800
Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	608	608	608	-1 317
Oppdatert selvkostberegning VARS	512	-457	-519	-20
K.-styret, Tiltak boligsosial handlingsplan for å utjevne sosiale ulikheter	500	500	500	500
Opptopping husleiene komm. boliger	-438	-438	-438	-438
ENØK inv. årlig 1 mill forutsetter reduserte strømutfgifter	-50	-100	-150	-200
MILJØ: Rammer for parker og miljøanlegg	20	40	60	80
Midlertidig tiltak 2017-20, drift skolebygg	0	0	-545	-1 090
9 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet, endringer	0	-234	-468	-468
8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken	0	-183	-366	-366
Nytt kystkultursenter	0	357	357	357
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	-918	-2 271	-4 593	-8 094
Konsekvensjusteringer	1 638	893	-1 429	-4 930
Konsekvensjustert ramme	58 021	57 276	54 954	51 453
Driftskonsekvens av investeringer				
Andre tiltak	0	-278	-778	-1 378
Sum Driftskonsekvens av investeringer	0	-278	-778	-1 378
Innsparingstiltak				
Innsparingstiltak 2018 - Redusert drift vei og park	-1 050	-1 050	-1 050	-1 050
Innsparingstiltak 2018 - Innsparing i drift på vedlikeholdsbudsjettet	-877	-877	-877	-877
Innsparingstiltak 2017 - Redusert drift Tekniske tjenester og eiendomsforvaltning	-500	-500	-500	-500
Innsparingstiltak 2017 - Redusert drift vei og park	-277	-277	-277	-277
Innsparingstiltak 2017 - Redusert drift Bolig/bygg og eiendomsforvaltning	-250	-250	-250	-250
Andre tiltak	1 927	1 927	1 927	1 927
Innsparingstiltak 2017 - Lønnsutfgifter	-100	-100	-100	-100
Nytt kystkultursenter	0	-357	-357	-357
Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021	0	-1 360	-2 720	-4 080
Sum Innsparingstiltak	-1 127	-2 844	-4 204	-5 564
Nye tiltak				
Økning av festeavgifter på Brotovet	826	826	826	826
Vintervedlikehold veier	750	750	750	750
Boligsosial handlingsplan	600	600	600	600
Tilskudd private veger (Veglengde over 1 km, åpen for allmen ferdsel og med minst en fastboende familie)	200	200	200	200
Husleie Sundbykåsa	-188	-300	-300	-300
Statsbudsjettet, Innlemming boligsosiale tilskudd, ASD	67	67	67	67
Statsbudsjettet, Boligsosialt kompetansetilskudd, 2017/2018/2019 (opptopping)	37	37	37	37
Sum Nye tiltak	2 292	2 180	2 180	2 180
Nye tiltak og realendringer	1 165	-942	-2 802	-4 762
Ramme 2018-2021	59 186	56 334	52 152	46 691

Budsjettendringer inneværende år

Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan

I 2015 ble NAV kompensert for økte sosialhjelpsutgifter til boutgifter som følge av økte husleier i kommunale boliger. Det ble igangsatt et arbeid med å utrede en kommunal bostøtteordning som et alternativ til sosialhjelp. Resultatet av dette arbeidet er ikke avsluttet og overføring av midler til boligkontoret på teknisk avventes til 2019.

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

VAR Endringer selvkostkalkyle

Det foretas selvkostberegning i budsjettet med bakgrunn i planlagt aktivitet og investeringer. Netto gebyrinntekter skal dekke indirekte kostnader, kalkulerter renter og avskrivninger på tidligere og planlagte investeringer.

Innsparingstiltak 2018 - Redusere antall stillinger i forbindelse med avgang

Enheten vil spare inn ved å redusere antall stillinger i forbindelse med avgang. Konsekvenser av dette er å endre innhold i stillinger. Tiltaket må sees over flere år.

Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan

I 2015 ble NAV kompensert for økte sosialhjelpsutgifter til boutgifter som følge av økte husleier i kommunale boliger. Det ble igangsatt et arbeid med å utrede en kommunal bostøtteordning som et alternativ til sosialhjelp. Resultatet av dette arbeidet er ikke avsluttet og overføring av midler til boligkontoret på teknisk avventes til 2019.

Oppdatert selvkostberegning VARS

Avgiftene på teknisk skal dekke kostnadene kommunen har ved å produsere tjenestene. Det foretas en budsjettkalkyle som tar med planlagte investeringer og øvrige endringer i tjenestene. Deretter fastsettes gebyrinntektene for kommende år. Endret fremdrift i investeringene og kalkylerente kan medføre endringer i gebyrinntektene.

K.-styret, Tiltak boligsosial handlingsplan for å utjevne sosiale ulikheter

Sosial utjevning er et mål eller en ide som er knyttet til tiltak som forsøker å motvirke den ulikhet som finnes i samfunnet. Tiltak som tar sikte på å oppnå en varig sosial utjevning relatert til bolig har vært fokus når disponering av de tildelte midlene har blitt diskutert.

Opptapping husleiene komm. boliger

Tiltaket er en del av innsparinger fra budsjettvedtak for 2014. Husleiekontraktene gjelder for 3 år av gangen slik at alle våre kontrakter er fornyet siden vedtaket ble gjort. Det kan ikke forventes ytterligere økte inntekter i årene framover da husleiene nå kun blir justert for prisstigning.

ENØK inv. årlig 1 mill forutsetter reduserte strømutfgifter

Det pågår planlegging av ENØK-prosjekt i Krogshavn. Det må gjøres et forprosjekt for å avklare hvilke tekniske løsningen som vil være mest energieffektive for dette bygget. Investeringen forventes å bli mer enn ett års bevilgning slik at det spares opp fra år til år for å få nok midler til å kunne dekke det totale investeringsbehovet i Krogshavn.

MILJØ: Rammer for parker og miljøanlegg

Rammen dekker investering til parker, oppgradering av friområder og oppgradering av skjærgårdsparken. Utskifting av maskiner og utsyr innenfor parkområdet ligger også under denne rammen.

I tillegg er tettstedsutviklingsprosjektene livlige og trivelige også med i rammen, men har begrenset bevilgningstid.

Nytt kystkultursenter

Driftskonsekvenser tas ut med bakgrunn i utsatt investering.

Midlertidig tiltak 2017-20, drift skolebygg

Innsparing i drift av skolebygg kan først trå i kraft når utbyggingen er ferdig. Utbygging er planlagt høsten 2020.

9 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet, endringer

K-sak 32/15.

Tiltaket gjelder 9 samlokaliserte boliger med døgn tjeneste for utviklingshemmede. Oppstart er utsatt til 1. juli 2019.

Vedr. utgiftsberegning Nustadjordet

Når Nustadjordet er i drift vil vi vurdere muligheten for å flytte bl.a. privat avlastning til avlastningsboligen for å få maksimal utnyttelse av avlastningsboligen, og redusere utgifter til privat avlastning. Det er pr i dag tenkt at to av brukerne (ressurskrevende) av avlastningsboligen skal overføres til Nustadjordet. Den ene brukeren overføres med hele sin bemanning*. Når det gjelder den andre brukeren har vedkommende mye «øremerkede» personalressurser, men som «sambrukes» av øvrige brukere av boligen. Ved flytting av også disse ressursene, vil gjenværende bemanning/ressurser i avlastningsboligen bli så knapp at nedleggelse av boligen må vurderes.

Overføring av drift fra Nustadsløyfa til Nustadjordet er allerede lagt inn som trekk/minus i tiltaket.

Det er stor usikkerhet knyttet til det reelle behovet når Nustadjordet står ferdig. Det er ennå godt over et år til innflytting, og det må tas forbehold om at brukere kan falle fra/komme til og at behov endrer seg. Det planlegges å gi tilbud om bolig til den enkelte så snart som mulig for at:

- Bruker/foresatte skal ha god tid til å planlegge flytting.
- Hindre at foresatte iverksetter egne, kostnadskrevenne «singel-tiltak. Flere foresatte gir uttrykk for at hvis de ikke snart får en dato for ferdigstilling av boligen, vil de selv kjøpe egen bolig til sine barn. Slike tiltak vil bli vesentlig mer kostnadskrevenne for kommunen.
- God tid til å planlegge kommunal drift, da nøyaktig beregning først er mulig å gjøre når alle leiligheter er tildelt og brukerne har takket ja.

8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken

K-sak 33/15.

Tiltaket gjelder 8 samlokaliserte boliger med døgn-tjeneste for rus og psykiske lidelser, 2 øyeblikkelig hjelp plasser, og samlokalisering av rusomsorgen med boligens personell/personalbase. Lønns-/driftsutgifter er oppjustert pr. august 2017, og oppstart er endret til 1. juli 2019.

Det er stor usikkerhet knyttet til det reelle behovet når boligen står ferdig. Det er ennå godt over et år til innflytting, og det må tas forbehold om at brukere kan falle fra/komme til og at behov endrer seg. Nøyaktig beregning er først mulig å gjøre når alle leiligheter er tildelt og brukerne har takket ja.

Videre er også årsverksberegningen for 2 øyeblikkelig hjelp plasser (2 årsverk), svært usikker. Pr i dag er dette tilbudet innlemmet i eksisterende drift ved Bamble helsehus, men med svært snever brukergruppe og strenge innleggelseskriterier. Dette er i henhold til avtale med Sykehuset Telemark. Når tilbudet etableres i Nustadbakken vil brukergruppa og innleggelseskriteriene bli utvidet, jf. ovennevnte samarbeidsavtale og samhandlingsreformen. Enheten vil derfor komme tilbake med nye beregninger når vi har erfaring på drift av øyeblikkelig hjelp plasser for rus/psykisk helse i Nustadbakken med de brukere som samhandlingsreformen og Sykehuset Telemark krever skal ivaretas lokalt.

Innsparingstiltak

Innsparingstiltak 2018 - Redusert drift vei og park

Det er stilt krav til innsparing i virksomheten. Dette vil føre til redusert vedlikehold av vei og park.

Innsparingstiltak 2018 - Innsparing i drift på vedlikeholdsbudsjettet

Det er satt krav til innsparing på vedlikehold i drifta på 877 000 kroner. Dette blir synliggjort i virksomhetens tiltaksplan som revideres hvert år.

Nytt kystkultursenter

Driftskonsekvenser tas ut med bakgrunn i utsatt investering.

Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021

Det er lagt inn ett innsparingskrav til enhetene på 50% av samlet avvik i netto forbruk sett i forhold til sammenlignbare kommuner i kostragruppa. Innsparingen er fordelt ut på enhetene ift. reelt regnskap på tjenestene i 2016 og trappes opp i løpet av tre år. Selvkostområdene VAR og flyktningetjenesten er trukket ut av beregningen.

Nye tiltak

Økning av festeavgifter på Brotovet

Det er inngått rettsforlik i saken om fastsettelse av festeavgifter på Brotorvet. Det medfører at Brotorvet skal betale 700 000 kroner i festeavgift hvert år. Bamble kommune skal dekke resterende beløp i feste på 826 000 kroner.

Liknende saker vil komme i forbindelse med festeavgiftene på Rugtvedt.

Husleie Sundbykåsa

Kommunen gikk til anskaffelse av Sundbykåsa gård i 2016. Det er inngått avtale med leietaker for gården og full husleie skal først betales etter en oppstartperiode der leietaker bidrar med utbedringer på bygningene.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
Beredskap og brannsikkerhet									
Ramme: Beredskap og brannsikkerhet	LØPENDE	9 200	0	9 200	2 300	2 300	2 300	2 300	9 200
Sum Beredskap og brannsikkerhet		9 200	0	9 200	2 300	2 300	2 300	2 300	9 200
Oppgradering kommunale bygg									
Opprustning vellokalet/Fogdegaarden Stathelle	2018	1 800	0	1 800	900	0	0	0	900
Ramme: Oppgradering kommunale bygg og ENØK-tiltak	LØPENDE	18 000	0	18 000	4 500	4 500	4 500	4 500	18 000
Sum Oppgradering kommunale bygg		19 800	0	19 800	5 400	4 500	4 500	4 500	18 900
Attraktivitet, miljø, friområder, mm.									
Livlige og trivelige kommunesentre	2019	24 000	0	24 000	6 000	6 000	0	0	12 000
Ramme: Attraktivitet, miljø, friområder m.m.	LØPENDE	15 000	0	15 000	3 750	3 750	3 750	3 750	15 000
Utbedring Dampskipskaia Langesund	2019	12 000	0	12 000	12 000	0	0	0	12 000
Sum Attraktivitet, miljø, friområder, mm.		51 000	0	51 000	21 750	9 750	3 750	3 750	39 000
Næringsutvikling, næringsstomter, næringsbygg									
Skjerkøya, kjøp og salg næringsstomter	2021	2 600	-4 400	-1 800	650	650	650	650	2 600
Sum Næringsutvikling, næringsstomter, næringsbygg		2 600	-4 400	-1 800	650	650	650	650	2 600

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	
Investeringsprosjekter									
Boligutvikling, boligtomter, boligbygging									
Innløsning av festetomt på Rugtvedt	2018	7 500	0	7 500	7 500	0	0	0	7 500
Sum Boligutvikling, boligtomter, boligbygging		7 500	0	7 500	7 500	0	0	0	7 500
Vann, avløp, renovasjon									
Ramme: Vann, avløp og renovasjon	LØPENDE	100 000	0	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Sum Vann, avløp, renovasjon		100 000	0	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Veg og trafiksikkerhet									
Ramme: Veg- og trafiksikkerhetstiltak	LØPENDE	16 000	0	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum Veg og trafiksikkerhet		16 000	0	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum investeringsprosjekter		206 100	-4 400	201 700	66 600	46 200	40 200	40 200	193 200

Ramme: Beredskap og brannsikkerhet

Investeringsramme for beredskap og brannsikkerhet er en utskiftningsplan som sikrer brannvesenet forutsigbarhet, god planlegging og et pålitelig materiell- og utstyrsnivå.

Fra rammen ble opprettet i 2012 (K-sak 131/11) og fram tom 2016 har rammen vært på 1,440 mill. I 2017 er rammen 2,2 mill. Fra 2018 er rammen satt til 2 mill.

Opprustning vellokalet/Fogdegaarden Stathelle

Kommunestyret bevilget 1,5 mill. kroner eks mva. fordelt på 2017 og 2018 til opprusting av byggene.

Ramme: Oppgradering kommunale bygg og ENØK-tiltak

Investeringsrammen er etablert for å sikre prioriterte oppgraderingsbehov av kommunale bygg. Ramme for ENØK-tiltak er en del av denne rammen.

Årlig ramme er satt til 3,7 mill. kroner eks mva.

Livlige og trivelige kommunesentre

Livlige og trivelige tettstedsutvikling på Stathelle og i Langesund har siden 2016 hatt en årlig bevilgning med 2,5 mill. kroner (netto) i en fireårsperiode. I gjeldende handlingsprogram er denne bevilgningen ute fra år 2020.

Ramme: Attraktivitet, miljø, friområder m.m.

Investeringsrammen er etablert for å samle investeringsprosjekter som fremmer attraktivitet og stedsutvikling. Årlig ramme er satt til 2 mill. kroner eks mva.

Utbedring Dampskipskaia Langesund

Det er behov for utbedring av dampskipskaia i Langesund. Det er foreløpig ikke tatt stilling til valg av løsning, totale kostnader eller kostnadsfordeling med Grenland havn. Kommunens andel er foreløpig anslått å utgjøre 10-12 mill.kroner i tilskudd, inkludert benker og øvrige fasiliteter.

Skjerkøya, kjøp og salg næringstomer

Kommunestyrets vedtak 18.06.14 i sak 56/14:

1. Innløsning av industritomter på Skjerkøya godkjennes under forutsetning av at avtalen gjelder samtlige eiendommer som er omtalt i saken.
2. Det tas opp nytt lån på 15,4 mill. kroner inkludert 2,5% i dokumentavgift for innløsning av ca. 277 daa industritomter på Skjerkøya.
3. Lånet finansieres ved salg av tomter over en 20 års periode.
4. Kommunestyret godtar avtalen på betingelse av at odelsrett og sidestilt odelsrett er sjekket ut.

I Økonomiplanen budsjetteres det med rentekostnader samt salg av tomter.

Innløsning av festetomt på Rugtvedt

På Rugtvedt fester kommunen tomteområder som er fremfestet til boligtomter. Festeavtalene kommunen har med grunneierne skal iht avtalen prisreguleres høyere enn avtalene kommunen har med fremfestene. Kommunens fremfeste på Rugtvedt går dermed i dag med et tap som vil forsterke seg i årene som kommer. I et langsiktig perspektiv er det økonomisk fornuftig å løse ut festekontraktene med grunneier. Innløsningen må lånefinansieres, men vil redusere kommunens tap på sikt. Innløsningsbeløp er ikke ferdig avklart og det vil bli fremmet egen sak til politisk behandling.

Ramme: Vann, avløp og renovasjon

Investeringsrammen er etablert for å samle investeringer innenfor vann, avløp og renovasjon. Årlig ramme er satt til 25 mill. kroner.

Ramme: Veg- og trafikksikkerhetstiltak

Investeringsrammen er etablert for å samle investeringsprosjekter innenfor veg- og trafikksikkerhetstiltak. Tiltak til Aksjon skolevei er også en del av denne rammen med statlig tilskudd og kommunal bevilgning. Årlig ramme er satt til 3,6 mill. kroner eks mva.

Brann og ulykkesberedskap

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer	Forsterkningsressurser ved full alarm	(minimum totalt 12 mannskaper innen 10 minutter etter førstinnsett)	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Fremmøtetid til brannstasjonen	Fremmøtetid til brannstasjonen	96,0 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %
	Gjennomførte branntilsyn	Gjennomførte branntilsyn i %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Ingen helseskader og uhell i feier- og tilsynstjenesten (nullvisjon)	Ingen helseskader og uhell i feier- og tilsynstjenesten (nullvisjon)	0	0	0	0	0
	Snittalder brannbiler (år)	Snittalder brannbiler (år)	<15	<15	<15	<15	<15

Kommentar

- Tabellen viser ønsket målsetting om snittalder <15 på brannbiler.
- Branntilsyn i særskilte brannobjekter er i henhold til prognose og gjennomføringsplan(100 %).

Kommunalteknikk, vei og park

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer	Brutto driftsutgifter vei (pr.km) av landsgjennomsnittet	Bto. dr.utgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	123 144				
	Drift-/vedlikeholdskostnader vei i % / G8	Bto. dr.utg. i 1000 kr ekskl. avskrivninger for komm. veier og gater	9 823	9 100	9 200	9 300	9 400
	Snøbrøyting innenfor standard		88,0 %	90,0 %	92,0 %	93,0 %	95,0 %

Bolig/bygg og eiendomsforvaltning

Næring, miljø og samfunnsutvikling

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer	Riktig behandling etter Plan-og bygningsloven	Administrasjonens innstilling stadfestes av Fylkesmannen	48,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Måles etter Fylkesmannens endring av vedtak	11	0	0	0	0

Eiendomsforvaltning

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021			
Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer	Finansiering av bolig med Startlån - Leie til eie	Antall boliger	7,00	16,00	16,00	16,00	16,00			
		Fornøyde brukere av vaktmestertjenester (1-5 hvor 5 er best)	Brukerundersøkelse	4,7	4,3	4,3	4,3	4,3		
		Klargjøring av boliger innenfor en måned	Andel klargjorte boliger	88,5 %	83,0 %	83,0 %	80,0 %	80,0 %		
		Null ulykker med fravær (antall) på byggeplassene	Antall ulykker med fravær på byggeplassene		0,0	0,0	0,0	0,0		
		Oppfylle lovpålagt internkontroll (brann, elektro) Andel gjennomførte kontroller	Andel gjennomført IK	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %		
		Oppførte boliger ihht vedtatt plan	Antall boliger	0	0	17	0	0		
		Rett ressursbruk og kvalitet	Energiforbruk for bygningsmassen samlet i kwh/m2		143,0	139,5	139,5	138,5	137,0	
				Ha tilfredstillende renhold i bygg for brukere (opplevd kvalitet 1-5 hvor 5 =best)		4,6	4,4	4,4	4,4	4,4
				Nivå på renhold (1-8 hvor 8 er best)		6,4	6,0	6,0	6,0	6,0
		Tilfredsstillende brukermedvirkning (Skala 1-5 hvor 5 er best)	Brukerundersøkelse	-	-	4,5	-	-		
		Tilfredsstillende funksjon på nybygg drift/tjeneste etter 1. år (Skala 1-5 hvor 5 er best)	Brukerundersøkelse	-	-	-	4	-		
		Utleietid på kommunale boliger	Andel utleide boliger	97,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %		

Kommunalteknikk, renovasjon, vann og avløp

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer	Brudd i vannforsyning (ikke planlagt) abn. x t.		210	700	700	700	700
	Godt vann i springen - mottatte klager.			3	3	3	3
	Tilbakeslag i ledning med erstatningsansvar.		2	5	5	5	5

Skole og barnehage

Visjon: "Åpner dører mot verden og fremtiden"

Overordnede mål

- **Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger**
Enhet for skole og barnehage har hentet sin visjon fra Opplæringsloven § 1. Gjennom opplæringen i barnehager og skoler i Bamble, skal vi arbeide for at alle barn skal bli vinnere i egne liv ut fra egne forutsetninger. Vi vet at alle barn kan og vil, og barnehager og skoler jobber aktivt for å nå målet.
- **Alle barn skal møte høyt kvalifiserte og profesjonelle voksne gjennom hele opplæringsløpet**
Kollektiv profesjonsutvikling, lagarbeid og kunnskapsdeling er en forutsetning for å skape gode barnehager og skoler. I Bamble er lokalt ramme- og læreplanarbeid, og vurdering for læring er to fagområder som må gis høy prioritet.

Alle ansatte i barnehager, skoler og SFO skal være gode relasjonsbyggere og inneha kompetanse til å utvikle gode og positive læringsmiljøer. Ansattes evne og oversikt til å kunne ta i bruk og samarbeide med andre ressurspersoner og tjenester er viktig for å kunne nå visjonen om å åpne dører mot verden og fremtiden for alle barn i Bamble kommune.

- **Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet**
Pedagogisk lederskap er nødvendig for å heve kvaliteten i barnehager og skoler. God pedagogisk ledelse på alle nivåer er avgjørende for å skape trygge psykososiale miljøer for barn og elever, for å bygge gode kulturer for organisasjonslæring og utvikling. Gjennom å utvikle og utnytte tverrfaglig kompetanse på tvers av tjenesteområdene i enheten, skal vi skape en helhet og sammenheng for barn og unge i hele opplæringsløpet.
- **Alle barn skal være inkludert, oppleve trygghet og mestring i sitt læringsmiljø**
Barnehager og skoler som har en inkluderende orientering, er det mest effektive virkemiddel for å bekjempe diskriminering, skape trygge fellesskap, bygge det inkluderende samfunn og oppnå utdanning for alle. Enhet for skole og barnehage vil legge dette til grunn for den videre utviklingen av barnehager og skoler. Barnas opplevelse av et inkluderende læringsmiljø handler i stor grad om deltakelse i det sosiale fellesskapet, og forskningen viser en sterk sammenheng mellom elevenes sosiale og personlige utvikling og deres faglig læringsutbytte i barnehager og skoler.

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Alle barn skal møte høyt kvalifiserte og profesjonelle voksne gjennom hele opplæringsløpet	Det kan være timer/fag hvor det ikke er tilgjengelig faglærere, men hvor det er assistenter som underviser i f.eks valgfag hvor de har realkompetanse	Undervisningstimer gitt av undervisningspersonale som fyller kravene for tilsetting	99,2	100,0	100,0	100,0	100,0
	Stortinget vedtok våren 2016 nye kompetansekrav for undervisningspersonale	Andel lærere som underviser i engelsk på barnetrinnet, med minst 30 stp i faget	43,0 %	75,0 %	90,0 %	100,0 %	100,0 %

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
	i grunnskolen. For barnetrinnet er disse 30 stp i norsk, engelsk og matematikk, og for ungdomstrinnet er den 60 stp i norsk, engelsk og matematikk, og 30 stp i andre fag, unntatt valgfagene. Oversikten viser hvor avstanden opp til kravene er størst, og vil kunne legges til grunn for prioriteringen av videreutdanningstilbud til lærerne i Bamble.						
		Andel lærere som underviser i engelsk på ungdomstrinnet, med minst 60 stp i faget	71,0 %	75,0 %	90,0 %	95,0 %	100,0 %
		Andel lærere som underviser i matematikk på barnetrinnet, med minst 30 stp i faget	63,0 %	70,0 %	80,0 %	90,0 %	100,0 %
		Andel lærere som underviser i matematikk på ungdomstrinnet, med minst 60 stp i faget	74,0 %	85,0 %	90,0 %	95,0 %	100,0 %
		Andel lærere som underviser i norsk på barnetrinnet, med minst 30 stp i faget	80	85	90	95	100
		Andel lærere som underviser i norsk på ungdomstrinnet, med minst 60 stp i faget	68	85	90	95	100
	Stortinget vedtok våren 2017 en pedagogtetthet i barnehager som tilsvarer 44% andel pedagoger i barnehager. Det er signalisert at denne vil trappes opp til 50%	Andel pedagoger i læringsmiljø i barnehager	43,0 %	44,0 %	45,0 %	48,0 %	50,0 %
	Utdanningsdirektoratet tilbyr skreddersydde utdanninger for barnehage- og skoleledere. Enhet for skole og barnehage er opptatt av at ledere skal utvikle seg og øke sin kompetanse innen for sitt arbeidsområde.	Andel skoleledere med formell lederutdanning	4/7	5/7	5/7	5/6	5/6
		Andel styrere med formell ledereutdanning	2/6	4/6	4/6	4/6	4/6

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	240 009	240 009	240 009	240 009
Tekniske justeringer				
Andre tiltak	2 499	2 499	2 499	2 499
Sum Tekniske justeringer	2 499	2 499	2 499	2 499
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
Innsparingstiltak 2018 - Ikke fordelt	-2 636	-2 636	-2 636	-2 636
Innsparingstiltak 2018 - Helårseffekt av Reduksjon 2,5 årsverk skole, tilsvarer 46 rammetimer.	-1 272	-1 272	-1 272	-1 272
Innsparing 2017: Nedbemanning, 4 stillinger, Nustad barnehage	-900	-900	-900	-900
Innsparing 2017: Reduksjon 2,5 årsverk skole, tilsvarer 46 rammetimer.	592	592	592	592
Endring i befolkningssammensetning i kommunen, reduksjon elevtall	-428	-605	-1 878	-3 085
Innsparing 2017: bruk av driftsfond barnehage	408	408	408	408
Innsparing 2017: Nedbemanning, 4,5 stillinger, Grasmyr barnehage	-100	-100	-100	-100
Midlertidig tiltak til ny ungd.skole tas i bruk i 2020 -overgangsordn. undervisv	0	0	-1 000	-3 000
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	-4 336	-4 513	-6 786	-9 993
Konsekvensjusteringer	-1 837	-2 014	-4 287	-7 494
Konsekvensjustert ramme	238 172	237 995	235 722	232 515
Innsparingstiltak				
Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021	0	-2 290	-4 580	-6 870
Sum Innsparingstiltak	0	-2 290	-4 580	-6 870
Nye tiltak				
Endring i antall barn i private barnehager, økning i tilskudd 2018	1 057	1 057	1 057	1 057
Statsbudsjettet Økning barnehagelærere	953	953	953	953
Statsbudsjettet, Tidlig innsats i barnehage og grunnskole	538	538	538	538
Statsbudsjettet, Økt makspris i barnehage (110 kr/mnd)	-390	-390	-390	-390
Forsøk skolemat, to dager i uka for alle ungdomskoleelever	367	734	734	734
Statsbudsjettet, reduserte kommunale barnehageutgifter som følge av økt kontantstøtte, helårseffekt	-278	-278	-278	-278
Statsbudsjettet, Tidlig innsats, overgang barnehage - skole	49	49	49	49
Statsbudsjettet, økte kommunale barnehageutgifter som følge av botidskrav for kontantstøtte, helårseffekt	40	40	40	40
Statsbudsjettet, Økt inntektsgrense gratis kjernetid, barnehage (RNB-avtale) 6/12	17	17	17	17
Sum Nye tiltak	2 353	2 720	2 720	2 720
Nye tiltak og realendringer	2 353	430	-1 860	-4 150
Ramme 2018-2021	240 525	238 425	233 862	228 365

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

Innsparing 2017: Nedbemanning, 4 stillinger, Nustad barnehage

Antall barn er redusert med 14 barn under 3 år (tilsvarende en avdeling). I en avdeling arbeider 2 pedagoger og 2 fagarbeidere/assistenter, i alt 4 årsverk. Nedbemanningen er gjeldende fra 1.8. 2017 og er gjennomført uten oppsigelser. En ansatt fra Nustad barnehage er overført til en annen barnehage. To årsverk er redusert ved permisjoner, uføretrygd og ledig stillingshjemmel.

Det siste årsverket er ikke gjennomført, finansieres av sentralt driftsfond.

Innsparing 2017: Reduksjon 2,5 årsverk skole, tilsvarer 46 rammetimer.

For skoleåret 2017 -2018 er det framskrevet en reduksjon av elevtallet på i alt 24 elever. En reduksjon i statlige overføringer medfører en reduksjon i ramme til skole beregnet til 46 rammetimer, tilsvarende 1 564¹.

Endring i befolknings sammensetning i kommunen, reduksjon elevtall

Ramma for enhet for skole og barnehage blir hvert år korrigert for elevtallsreduksjonen.

Siden skoleåret ikke er likt budsjettåret så brukes elevtallsdataene fra GSI-rapporteringen pr 01.10 for å beregne trekket neste skoleår, dvs. at reduksjonen i elevtall for skoleåret 2017/18 først vil få effekt for skoleåret 2018/19. Endringene i elevtall for resten av handlingsprogramperioden hentes fra Ssb.

I handlingsprogram 2017-2020 ble det stipulert en reduksjon på 44 elever fra høsten 2018. Tall pr 15.06.17 viser en reduksjon på 28 elever. GSI-rapporteringen pr 01.10.17 viser en økning på 9 elever.

Reduksjonen på totalt -428' i 2018 består av

4. -728' som er våreffekten av reduksjonen 2015-2016, 20 elever (helårseffekt -1.344')
5. + 296' økning 9 elever 2016-2017 (helårseffekt 642')

Innsparing 2017: Nedbemanning, 4,5 stillinger, Grasmyr barnehage

Antall barn er redusert med 10 barn under 3 år. Bemanningen er redusert med 4,5 årsverk gjeldende fra 1.8 2017. En pedagog er gått over i annen stilling, 2,3 årsverk er overført til annen barnehage, 0,6 årsverk AFP. Det er inntil oktober 0,6 årsverk av nedbemanningen som ikke er gjennomført, men en annen ansatt vil komme tilbake fra permisjon i tilsvarende stilling.

Nedbemanningen mangler 0,6 årsverk fra å bli gjennomført, finansieres inntil videre fra sentralt driftsfond.

Midlertidig tiltak til ny ungd.skole tas i bruk i 2020 -overgangsordn. undervisv

Kommunestyret vedtok i sak 60/16, Framtidas ungdomsskolestruktur i Bamble, 2. gangsbehandling, at nåværende ungdomsskolestruktur skal opprettholdes inntil den nye skolen på Grasmyr tas i bruk. Som en følge av dette bevilget kommunestyret i budsjettvedtaket i desember 2016 ekstra midler til skolene. Midlene brukes til å utjevne forskjeller mellom skolene i det pedagogiske tilbudet.

Innsparingstiltak

Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021

Det er lagt inn ett innsparingskrav til enhetene på 50% av samlet avvik i netto forbruk sett i forhold til sammenlignbare kommuner i kostragruppa. Innsparingen er fordelt ut på enhetene ift. reelt regnskap på tjenestene i 2016 og trappes opp i løpet av tre år. Selvkostområdene VAR og flyktingetjenesten er trukket ut av beregningen.

Nye tiltak

Endring i antall barn i private barnehager, økning i tilskudd 2018

Private barnehager mottar kommunalt driftstilskudd som regnes ut fra det kommunen selv bruker til sine barnehageplasser. Beregningene fordeles på plasser for små og store barn, og tilskuddet til en småbarnsplass er dobbelt så stort som for de store. Det er en betydelig økning av antall små barn i de private barnehagene, og færre store, noe som øker det kommunale tilskuddet.

Statsbudsjettet Økning barnehagelærere

Rammetilskuddet i 2017 ble økt med 376¹ for å dekke kostnadene til flere barnehagelærere, ref revidert nasjonalbudsjett 2017. Ordningen gjelder fra august 2017.

Siden kommunen bruker 2 år gamle regnskaper i tilskuddsberegningen til de ordinære private barnehagene så må kommunen i en periode på 2 år utbetale en nasjonal tilskuddssats til de private slik at de får kompensert økte utgifter som følge av krav til styrket pedagogisk bemanning.

Pr 15.12.2016 var det totalt 618 100% barnehageplasser i Bamble fordelt på 195 små og 423 store plasser. Den nasjonale satsen for 2017 er 2.158,- for små og 1.199,- for store.

2018-tallene er korrigert med 3,6% prisjustering. Antall barn pr 15.12.16 er brukt i beregningen. For 2018 skal antall barn pr 15.12.17 brukes. Antall barn vil derfor bli korrigert til høsten.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	
Investeringsprosjekter									
Utbygging Grasmyr, framtidens ungdomskole mv.									
Grasmyr, Erstatning og av dagens Grasmyrhall	2021	49 000	-	28 000	0	25 000	24 000	0	49 000
Grasmyr, ny basishall	2021	47 000	-9 000	38 000	0	24 000	23 000	0	47 000
Grasmyr, ny svømmehall	2021	100 000	-	73 000	0	50 000	50 000	0	100 000
Grasmyr, nybygg ungdomsskole og sambruksareal	2021	274 000	0	274 000	0	137 000	137 000	0	274 000
Grasmyr, nærmiljøanlegg	2021	13 000	-5 000	8 000	0	7 000	6 000	0	13 000
Grasmyr, programmering, planlegging og usikkerhetsavsetning	2021	120 200	0	120 200	2 300	57 300	57 300	0	116 900
Grasmyr, salg av Langesund og Grasmyr ungdomskoler og driftsbesparelse i fraflytta lokaler	2021	0	-	-20 000	0	0	0	0	0
Sum Utbygging Grasmyr, framtidens ungdomskole mv.		603 200	-82 000	521 200	2 300	300 300	297 300	0	599 900
Sum investeringsprosjekter		603 200	-82 000	521 200	2 300	300 300	297 300	0	599 900

Grasmyr, Erstatning og av dagens Grasmyrhall

Det bør vurderes om dagens Grasmyrhall skal erstattes med dobbelt idrettshall i forbindelse med den nye skolen. Dagens hall er over 30 år gammel og det må påregnes oppgraderinger i årene som kommer. I tillegg bør helheten i disponeringen av området ses på. Det forutsettes salg av dagens Grasmyrhall.

Grasmyr, ny basishall

Idrettshall er inkludert i prosjektet med ny ungdomsskole. Idrettshallbehovet for skolene kan løses som et tillegg til eksisterende idrettshall på Grasmyr. Det er foreslått at idrettshalltillegget bygges i form av en basishall. Idrettsfunksjoner skal primært dimensjoneres for skolenes behov, hensyntatt utleie til Telemark fylkeskommune (utvidelse av Bamble videregående skole) og bruk av Grasmyrhallen. Idrettslag og befolkningen for øvrig skal også kunne disponere disse fasilitetene ved ledig kapasitet, og det må derfor tilrettelegges for dette også. Det er beregnet en driftsutgift på hallen på 1,3 mill.kroner og utleie av hall på tilsvarende beløp slik at driftsutgiftene på hallen ikke generer større netto driftsutgifter.

Grasmyr, ny svømmehall

Det anbefales primært å bygge en svømmehall med svømmeplate 25 x 21 meter (8 baner) da dette gir maksimalt tilskudd av spillemidler. Det kan også vurderes å bygge 5 eller 6 baner. Tilskuddet blir da vesentlig mindre, og gir derfor liten besparelse. Det er beregnet driftsutgifter til bygget på 2,7 mill.kroner, men det er ikke lagt inn midler til bemanning av tilbudet. Det er kalkulert inn en driftsinntekt for utleie og billetter på tilsvarende beløp.

Grasmyr, nybygg ungdomsskole og sambruksareal

Bamble kommune har i dag fem skoler med ungdomstrinn. Disse varierer i størrelse fra 39 elever til 212 elever. Endring i befolkningssammensetningen i kommunen gjør at rammene for skoledriften er trange, og som en konsekvens av dette er opplæringstilbudet til elevene ved de ulike ungdomstrinnene av ulik kvalitet.

I tillegg til dette er det meste av bygningsmassen det i dag drives ungdomsskole i, av eldre årgang, og det er både et oppgraderingsbehov og vedlikeholdsetterslep av en betydelig økonomisk størrelse. Dette er nærmere beskrevet i tilleggsutredningen i K-sak 120/15 «Framtidas ungdomsskolestruktur i Bamble kommune».

Forprosjektet anbefaler å gå videre med alternativet med nybygg, totalt 6 884 m2.

Grasmyr, nærmiljøanlegg

I forbindelse med utbyggingen av nytt skoleanlegg på Grasmyr er det også ønsket nærmiljøanlegg. Anlegget vil kunne få 50% tilskudd beregnet av nettokostnad.

Grasmyr, programmering, planlegging og usikkerhetsavsetning

Bamble kommunestyret vedtok den 15.09.16 prosjektspesifikasjon for framtidens ungdomsskole på Grasmyr med tilhørende idrett- og svømmehall, samt lokaler til voksenopplæringa og flyktningetjenesten.

Kommunestyret i Bamble vedtok i sak 60/16, 16.06.16 følgende:

- 1. Rapporten om "Framtidas ungdomsskolestruktur i Bamble kommune, tilleggsutredning med konsekvensvurderinger", tas til orientering.*
- 2. Det igangsettes et forprosjekt med en felles ungdomsskole på Grasmyr, primært alternativ A2, sekundært A1, inklusive idrettshall og svømmehall.*
- 3. Forprosjektet utreder også lokaler til voksenopplæringa og flyktningetjenesten på Grasmyr.*
- 4. Forprosjektet vurderer kostnader og bruk av eksisterende bygg, etterbruk og nybygg.*
- 5. Forprosjektet utreder framtidige skoleskysordninger med tanke på at de elevene som bor lengst unna den nye skolen får så kort reisetid som råd er.*
- 6. Mandat for forprosjektet fremmes som sak til kommunestyret i oktober 2016, og forprosjektet*

legges fram til behandling i kommunestyret i desember 2017.

7. Nåværende ungdomsskolestruktur opprettholdes inntil den nye skolen på Grasmyr tas i bruk.

I handlingsprogrammet for 2017-2020 ble det lagt inn en netto kostnad på 450 mill kroner på prosjektet. I Handlingsprogrammet for 2018-2021 er det forutsatt at hovedtyngden av investeringen kommer i 2019 og 2020. Det er lagt inn foreløpige beregninger for prosjektet pr. 26.10.17.

Det foreslås avsatt midler til kommunens arbeid med programmering og planlegging.

Investering	Prosjekt- kostnad inkl.mva	Mva refusjon	Tilskudd	Salg	Lån
Skole	274	-47		-20	207
Kulturskole	46	-7			39
Basishall	47	-8	-9		30
Svømmehall	100	-17	-27		56
VO/flyktninger	34	-6			28
Erstatning Grasmyrhallen	49	-8	-11	-10	20
Nærmiljøanlegg	13	-2	-5		5
Planlegging	9	-1			8
Usikkerhet					110
Sum netto prosjektkostnad					503

Grasmyr, salg av Langesund og Grasmyr ungdomskoler og driftsbesparelse i fraflytta lokaler

Gamle Grasmyr og Langesund ungdomsskoler vil ikke være i drift etter oppstart av ny ungdomsskole på Grasmyr. Skolebyggene vil ikke være egnet til annen kommunal virksomhet uten at det foretas større ombygginger. Kostnader ved rehabilitering og ombygging er beheftet med stor usikkerhet og er erfaringsmessig svært kostbart. Disse eiendommene ligger sentralt plassert og bør legges ut til salg på det åpne markedet. Salgssum er foreløpig ukjent men er lagt inn med et budsjettbeløp på 20 mill.kroner. Det er foreløpig kalkulert en besparelse på driftsutgiftene på disse byggene på 7 mill.kroner

I tillegg fristilles arealer på Herre, Rønholt og Rugtvedt. Totalt er foreløpig kalkulert en samlet besparelse på 2 mill.kroner ved at disse lokalene tas ut av bruk.

Skole

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
6. Bamble kommune skal ha læringsresultater som ligger over landsgjennomsnittet	Grunnskolepoeng er på nasjonalt nivå		39,3	40,5	41,0	41,5	42,0
	Resultatene på nasjonale prøver vil indikere kvaliteten i opplæringen, og vi vil kunne følge utviklingen på trinna gjennom disse tallene	Nasjonale prøver i engelsk, 8. trinn	48,2	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver i regning, 8. trinn	46,5	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver i engelsk, 5. trinn	48,4	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver i lesing, 5. trinn	48,5	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver i lesing, 8. trinn	49,0	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver i lesing, 9. trinn	55,9	56,0	56,0	56,0	56,0
		Nasjonale prøver i regning, 5. trinn	49,0	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver i regning, 9. trinn	54,5	56,0	56,0	56,0	56,0
Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger	Lesing er en avgjørende forutsetning for å kunne følge progresjonen i opplæringen	Andel elever under kritisk grense på leseprøver i 1. klasse (pr. mars)	15,9 %	15,0 %	15,0 %	15,0 %	15,0 %
	Målene gir informasjon om vi lykkes i arbeide med å gi elevene så gode forutsetninger som mulig for å gjennomføre videregående opplæring. Målet om 85 % gjennomføring er på nivå med de beste kommunene i landet	Andel elever med direkte overgang ungdomsskole - videregående opplæring		98,5 %	98,5 %	98,5 %	98,5 %
		Gjennomføring videregående opplæring VG1, første året etter ungdomsskole		85,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %
	Gjennomføring videregående opplæring VG3, femte året etter ungdomsskole		70,3 %	72,5 %	75,0 %	77,5 %	80,0 %

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
		Rådgivning - grunnlag for videre valg av utdanning og yrke	3,84	4,10	4,20	4,30	4,40
	Trenden de siste årene har vært at andel ungdom med emosjonelle vansker har økt, og Bamble kommune arbeider innenfor flere tjenesteområder og tverrfaglig for å motvirke dette. Målet viser om dette arbeidet har ønsket effekt. Ungdata-undersøkelsen gjennomføres annet hvert år.	UNG-data-undersøkelsen viser at antall unge med emosjonelle vansker går ned		10,0 %			5,0 %
Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet	Elevundersøkelsen viser at prinsippene for vurdering for læring er ivaretatt	Vurdering for læring er et grunnleggende prinsipp i opplæringen. Elevundersøkelsen gir tilbakemelding om dette er ivaretatt, på en skala fra 1-5	3,97	4,10	4,20	4,30	4,40
Alle barn skal være inkludert, oppleve trygghet og mestring i sitt læringsmiljø	Elevundersøkelsen viser at ingen elever blir mobbet	Bamble kommune har nulltoleranse for mobbing, og arbeider systematisk med dette i alle barnehager og skoler. Elevenes svarer på en skala fra 1-5 der 5 indikerer at ingen elever blir mobbet	4,72	5,00	5,00	5,00	5,00
	Elevundersøkelsen viser at området læringskultur (motivasjon og mestring) er over nasjonalt snitt	Mestring: Motivasjon og mestring er avgjørende faktorer for elevenes læringsresultater, og denne indikatoren viser om skolene lykkes i arbeidet med dette	4,06	4,10	4,20	4,30	4,40
		Motivasjon: Motivasjon og mestring er avgjørende faktorer for elevenes læringsresultater, og denne indikatoren viser om skolene lykkes i arbeidet med dette	3,93	4,10	4,20	4,30	4,40

Barnehage

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet	Barn i vekst er i aktiv bruk i alle kommunale barnehager	Barn i vekst er et verktøy som skal benyttes til å arbeide systematisk med daglige observasjoner for å utvikle barnehagens leke- og læringsmiljø. Barn i vekst hjelper personalet til å se sammenhengen mellom språk, sosiale og motoriske ferdigheter		6/6	6/6	6/6	6/6
Alle barn skal være inkludert, oppleve trygghet og mestring i sitt læringsmiljø	Kommunale barnehager i Bamble gjennomfører foreldreundersøkelsen hver høst. Denne gir verdifull tilbakemelding om hvordan foreldrene opplever barnehagetilbudet	Foresattes tilfredshet med barnehagetilbudet	4,5	4,7	4,7	4,8	4,9

SFO

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet	Skolefritidsordningene i Bamble gjennomfører foreldreundersøkelsen hver høst. Denne gir verdifull tilbakemelding om hvordan foreldrene opplever ordninge	Foresattes tilfredshet med SFO-tilbudet		4,6	4,7	4,8	4,9

PPT og spesialpedagogisk kompetansesenter

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger	Andelen barn med spesialpedagogisk hjelp i barnehagen skal reflektere det reelle behovet, og da er landsgjennomsnittet en naturlig referanse	Andel barn med spesialpedagogisk hjelp i barnehager					
	Et absolutt tall for dette er ikke et mål i seg selv, men det er naturlig å bruke et landsgjennomsnitt som referanse. Målet er at andelen elever med spesialundervisning skal være reelt, det vil si at de elevene som får spesialundervisning, er de som ikke kan få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen i et godt ordinært tilpasset opplæringstilbud	Andel elever med spesialundervisning på barnetrinnet (1-4. trinn)	3,6 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
		Andel elever med spesialundervisning på barnetrinnet (5-7. trinn)	11,5 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %
		Andel elever med spesialundervisning på ungdomstrinnet	10,5 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %
Alle barn skal møte høyt kvalifiserte og profesjonelle voksne gjennom hele opplæringsløpet	Effekten av spesialundervisning er større dess tidligere det blir satt inn gode tiltak. Målet vil reflektere om skolene lykkes med å fange opp elever tidlig i opplæringsløpet	Antall nye tilmeldinger på ungdomstrinnet					
	Forholdstall antall tilmeldinger – sakkyndig vurdering med tilråding om spesialundervisning vil reflektere skolens evne til å vurdere om en elev har behov for spesialundervisning, eller om eleven kan få et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen	Forholdstall antall tilmeldinger – sakkyndig vurdering med tilråding om spesialundervisning i skole					
Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet	Andel barn med spesialpedagogisk hjelp siste år før skolestart uten behov for vedtak ved skolestart eller i løpet av 1. klasse, vil reflektere eventuelle forskjeller i arbeid med	Andel barn med spesialpedagogisk hjelp siste år før skolestart uten behov for vedtak om spesialundervisning i løpet av de to første skoleårene					

Budsjett 2018, handlingsprogram for 2018-2021
Bamble kommune

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
	spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning i barnehager/skoler						

Paletten

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger	1. Opplæringsloven gir en automatisk rett til fritak for vurdering med karakter, og dermed eksamen det første halve året eleven er i Norge. Etter dette vil det kun være spesialundervisning eller om eleven har hatt rett til særskilt språkopplæring i ungdomsskolen som kan gi fritak. For året 2016 var det ingen elever med mindre enn 3 år i grunnskole som var avgangselever.	Andel elever i Paletten nådd nivå 2 i læreplanen i grunnleggende norsk i løpet av to år	50,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %
	Opplæringsloven gir en automatisk rett til fritak for vurdering med karakter, og dermed eksamen det første halve året eleven er i Norge. Etter dette vil det kun være spesialundervisning eller om eleven har hatt rett til særskilt språkopplæring i ungdomsskolen som kan gi fritak. For året 2016 var det ingen elever med mindre enn 3 år i grunnskole som var avgangselever.	Andel flerspråklige elever med mindre enn 3 år i grunnskole med gjennomført eksamen					

Kultur og oppvekst

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	91 267	91 267	91 267	91 267
Tekniske justeringer				
Andre tiltak	1 491	1 491	1 491	1 491
Sum Tekniske justeringer	1 491	1 491	1 491	1 491
Budsjettendringer inneværende år				
Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	608	0	0	0
Sum Budsjettendringer inneværende år	608	0	0	0
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	-608	-608	-608	-608
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned nærmiljøsentralen Herre	-470	-470	-470	-470
Innsparingstiltak 2018 - Ytterligere kutt i tilskudd til lag og foreninger	-320	-320	-320	-320
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned fritidsklubb Herre	-249	-249	-249	-249
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned fritidsklubben "Tirsdagsfjæra"	-229	-229	-229	-229
K-styret, Drift nærmiljøsentraler	200	200	200	200
K-styret, Frisk Bris ungdom	200	390	390	390
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned fritidsklubb Rønholt	-189	-189	-189	-189
K-styret, Drift ungdomsklubber	180	180	180	180
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned fritidsklubb Rugtvedt	-134	-134	-134	-134
Prisjustering 2018	43	43	43	43
Korrigerende prisjustering 2017	28	28	28	28
Innsparingstiltak 2018 - Redusert tilbud kulturskolen	-2	-2	-2	-2
Nytt kystkultursenter	0	1 045	1 045	1 045
Ny ungdomsskole: leie midlertidige lokaler voksenopplæringa	0	0	0	-180
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	-1 550	-315	-315	-495
Konsekvensjusteringer	549	1 176	1 176	996
Konsekvensjustert ramme	91 816	92 443	92 443	92 263
Innsparingstiltak				
Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021	0	-3 000	-6 000	-9 000
Nytt kystkultursenter	0	-1 045	-1 045	-1 045
Sum Innsparingstiltak	0	-4 045	-7 045	-10 045
Nye tiltak				
Statsbudsjettet, Forebyggende tiltak for barn, unge og familier (må ses i sammenheng med barnevernsreformen)	538	538	538	538
Nærmiljøsentralen Herre	300	300	300	300
Opprettholde drift fritidsklubber (Herre, Rugtvedt og Rønholt)	300	300	300	300
Motvirke sosial ulikhet og barnefattigdom, kultur og fritidstilbud	300	300	300	300
Fritidsklubben tirsdagsfjæra	250	250	250	250
Tilskudd musikk og festivalbyen	200	200	200	200
Lag og foreninger (Utstyr-, arrangement- og aktivitetstilskudd)	200	200	200	200
Statsbudsjettet, Helsestasjons- og skolehelsetjenesten	18	18	18	18
Statsbudsjett Frivilligsentraler	14	14	14	14
Sum Nye tiltak	2 120	2 120	2 120	2 120
Nye tiltak og realendringer	2 120	-1 925	-4 925	-7 925
Ramme 2018-2021	93 936	90 518	87 518	84 338

Budsjettendringer inneværende år

Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan

I 2015 ble NAV kompensert for økte sosialhjelpsutgifter til boutgifter som følge av økte husleier i kommunale boliger. Det ble igangsatt et arbeid med å utrede en kommunal bostøtteordning som et

alternativ til sosialhjelp. Resultatet av dette arbeidet er ikke avsluttet og overføring av midler til boligkontoret på teknisk avventes til 2019.

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan

I 2015 ble NAV kompensert for økte sosialhjelpsutgifter til boutgifter som følge av økte husleier i kommunale boliger. Det ble igangsatt et arbeid med å utrede en kommunal bostøtteordning som et alternativ til sosialhjelp. Resultatet av dette arbeidet er ikke avsluttet og overføring av midler til boligkontoret på teknisk avventes til 2019.

Innsparingstiltak 2018 - Legge ned nærmiljøsentralen Herre

For å redusere innsparingen, er det bevilget Kr. 200.000 i vedtatt handlingsprogram (HP) fra 2018. Det vil bety at tilbudet må reduseres fra 3 dager i uken til 2 dager. En alternativ løsning er at frivillige drifter sentralen med tilskudd fra kommunen. Det er knyttet 0,8 årsverk til sentralen. Det vil bety delvis omplassering/ oppsigelse av en ansatt.

Innsparingstiltak 2018 - Ytterligere kutt i tilskudd til lag og foreninger

I enhetens innsparinger ligger en redusert satsing på frivillighet. Det foreslås at innsparingen tas av bevilgningene til «utstys- og aktivitetstilskuddet» og «arrangement- prosjekttilskuddet» (ikke driftstilskuddet som går til barn og unge). Disse tilskuddene er på til sammen ca. 1 mill. pr. år. En reduksjon på kr. 320.000 vil bety en vesentlig nedskjæring (over 30 %) av disse tilskuddsordningene.

Innsparingstiltak 2018 - Legge ned fritidsklubb Herre

Kr. 70.000 ble bevilget i 2017 og det er i HP lagt inn ytterligere kr. 180.000 fra 2018 for å redusere innsparingen, til sammen kr. 250.000. Det reduserte budsjettet på kr. 321.000 vil bety at deler av tilbudet kan videreføres. Innsparingen vil bety omplassering/ oppsigelse av ansatte. Tiltaket gjelder fritidsklubbene på Herre, Rønholt og Rugtvedt. Det er knyttet 8 ansatte i til sammen 1,6 årsverk til fritidsklubbene.

Innsparingstiltak 2018 - Legge ned fritidsklubben "Tirsdaysfjæra"

Dette er eneste fritidsaktiviteten som er særskilt for denne brukergruppen (ungdom med diagnoser). Innsparingen vil bety omplassering/ oppsigelse av 3 ansatte i til sammen 0,43 årsverk.

K-styret, Frisk Bris ungdom

K-styret bevilget i K-sak 120/16 budsjett og HP 2017-20 200' fra 2018 til Frisk Bris ungdom. Se også tiltak "2. motvirke sosial ulikhet" under ønskede tiltak.

K-styret, Drift nærmiljøsentraler

K-styret bevilget i K-sak 120/16 budsjett og HP 2017-2020 50' i 2017 til drift av nærmiljøsentraler med en økning til 250' i 2018. Se også tiltak "1. Redusere nye innsparinger" under ønskede tiltak.

K-styret, Drift ungdomsklubber

K-styret bevilget i K-sak 120/16 budsjett og HP 2017-20 70' til drift av ungdomsklubber i 2017 med en økning til 250' i 2018. Se også tiltak "1. Redusere nye innsparinger" under ønskede tiltak.

Nytt kystkultursenter

Driftskonsekvenser tas ut med bakgrunn i utsatt investering.

Ny ungdomsskole: leie midlertidige lokaler voksenopplæringa

Midlertidige lokaler til voksenopplæringa vedtatt i HP 2017-2020. Tas ut i 2021, er finansier fra driftsfondet.

Innsparingstiltak

Nytt kystkultursenter

Driftskonsekvenser tas ut med bakgrunn i utsatt investering.

Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021

Det er lagt inn ett innsparingskrav til enhetene på 50% av samlet avvik i netto forbruk sett i forhold til sammenlignbare kommuner i kostragruppa. Innsparingen er fordelt ut på enhetene ift. reelt regnskap på tjenestene i 2016 og trappes opp i løpet av tre år. Selvkostområdene VAR og flyktningetjenesten er trukket ut av beregningen.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin. prosjekt kostnad	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
Utbygging Grasmyr, framtidens ungdomsskole mv.									
Grasmyr, lokaler kulturskole	2021	46 000	-700	45 300	0	23 000	23 000	0	46 000
Grasmyr, Voksenopplæring og flyktningetjeneste	2021	34 000	0	34 000	0	17 000	17 000	0	34 000
Sum Utbygging Grasmyr, framtidens ungdomsskole mv.		80 000	-700	79 300	0	40 000	40 000	0	80 000
Næringsutvikling, næringsstomter, næringsbygg									
Nytt Kystkultursenter i Langesund	2021	48 500	0	48 500	6 500	0	0	42 000	48 500
Sum Næringsutvikling, næringsstomter, næringsbygg		48 500	0	48 500	6 500	0	0	42 000	48 500
Sum investeringsprosjekter		128 500	-700	127 800	6 500	40 000	40 000	42 000	128 500

Grasmyr, lokaler kulturskole

Skolen skal i tillegg kunne gi et godt tilbud for kulturskolen. Det forutsettes at en stor del av disse arealene skal kunne sambrukes.

Det legges inn økte driftskostnader på 1 mill.kroner pr år.

Nytt Kystkultursenter i Langesund

På Smietangen i Langesund skal det vokse fram en helt ny bydel. En av idéene er å bygge et nytt kystkultursenter og museum i forbindelse med den nye bydelen. Vinteren 2015 bestemte Bamble kommunestyre å gå videre med disse planene. Kommunen startet et forprosjekt som skal avgjøre om det lønner seg å bygge et slikt senter, hva det skal inneholde og hvilke funksjoner et slikt senter skal ha.

Bamble kommunestyre vedtok i møte 15.juni 2017 i behandlingen av videre arbeid med forprosjektet:

- 1. For å slutføre arbeidet med å få på plass flere samarbeidspartnere og medinvestorer, forlenges arbeidet med forprosjektet til ut 2017.*
- 2. Forprosjektet legges fram til ny behandling i første kommunestyre i 2018. Videre arbeid dekkes av budsjettet til forprosjektet.*

Før forprosjektet avsluttes er det vedtatt kostnadsramme for prosjektet som ligger inne i tallgrunnlaget med netto 30,8 mill.kroner.

I kostnadsberegningene er ikke anskaffelse av tomtearealer medregnet. Det er heller ikke tatt med kostnader til kaiområder eller øvrige tilpasninger til trafikk etc. Her bør tomteanskaffelse foretas i forkant. Tomta bør anskaffes av kommunen uavhengig av når og om senteret blir realisert, og uavhengig av valg av organisasjonsform. Samlede kostnader er ikke kalkulert, men det avsettes 10 mill.kroner som foreløpig ramme, 6,5 til anskaffelse i 2018 og opparbeidelse 3,5 mill i 2021.

Kultur

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling				
			2016	2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
9. Bamble skal være en av Norges fremste kystkulturkommuner	Langesund skal bli en av Norges fremste musikk- og festivalbyer.	Totale billettinntekter fra konsertvirksomhet fra de store billettselskapene dividert på totalt antall innbyggere. Kilde Norsk kulturindeks.	966	1 200	1 200	1 300	1 400
Bamble kommune skal ha et rikt og variert fritidstilbud for alle barn og unge.	Andelen elever med redusert avgift/friplass i kulturskolen skal være minst 5 %	Andel elever med rabattert plass basert på lav inntekt i hustanden måles ved manuell utregning fra kulturskolens fagsystem. (=Elevavgift lav sats / antall elever).	2,0 %	4,0 %	4,0 %	4,5 %	5,0 %
	Øke andel barn i grunnskolealder som har tilbud i kulturskolen	Antall elever i kulturskolen dividert med antall barn i grunnskolealder	15,9 %	18,0 %	18,0 %	19,0 %	20,0 %
	Øke andel elever med nedsatt funksjonsevne til to prosent.	Antall elever med nedsatt funksjonsevne dividert på totalt antall elever i kulturskolen	0,1 %	0,5 %	0,5 %	0,7 %	0,9 %
	Øke andel fremmedspråklige barn i kulturskolen slik at det gjenspeiler gjennomsnittet i befolkningen.	Andel elever med fremmedspråklig bakgrunn dividert på totalt antall elever i kulturskolen. Manuell telling fra fagsystem basert på etternavn til foresatte.	0,0 %	9,0 %	9,0 %	9,5 %	10,0 %
	Øke andel gutter i kulturskolen til 40 prosent.	Antall gutter dividert på totalt antall kulturskoleelever. Tall hentes fra fagsystemet.	28,0 %	34,0 %	34,0 %	36,0 %	38,0 %
Bamble kommune skal legge til rette for økt frivillige engasjement.	Bedre uttelling på momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner innen kulturfeltet	Totalt sum merverdiavgiftskompensasjon utbetalt til frivillige foreninger i Bamble innen kulturfeltet dividert på totalt antall innbyggere dividert på 1000. Kilde: Norsk kulturindeks	21	35	35	40	45
	Øke antall godkjente spillemiddelsøknader	Antall godkjente spillemiddelsøknader skal økes	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Bamble kommune skal opprettholde og videreutvikle biblioteks- og litteraturhustilbudet.	Antall deltakere på arrangement pr innbygger.	Totalt antal deltakere på bibliotek- og litteraturhusarrangement dividert på totalt antall innbyggere	0,02	0,04	0,04	0,05	0,05
	Øke antall besøk ved biblioteket pr innbygger	Totalt antall besøk dividert på totalt antall innbyggere	4,5 %	4,8 %	4,8 %	4,9 %	0,1 %
	Økte utlån av alle medier fra biblioteket pr innbygger	Utlån alle medier ved biblioteket dividert på totalt antall innbyggere	2,9 %	3,2 %	3,2 %	3,3 %	3,4 %

Kommentar

Besøkstall og utlånstall for biblioteket hentes fra den nasjonale bibliotekstatistikken til Nasjonalbiblioteket. Fra og med 2016 har Nasjonalbiblioteket endret metoden for å måle utlån. Fra og med 2016 er det kun førstegangsutlån som teller med i statistikken. Tidligere inkluderte statistikken også fornyelser av utlån.

Barne- og familievern

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
5. Bamble kommune skal gi tidlig hjelp til barn og familier som trenger bistand	Bamble kommune skal ha god kvalitet på sine barneverntjenester.	Alle saksbehandlere i barnevernet skal ha høyskoleutdanning med tilleggsutdanning	100	100	100	100	100
		Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Unngå brudd i fosterhjem	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Oppvekst

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
5. Bamble kommune skal gi tidlig hjelp til barn og familier som trenger bistand	Redusere antall ungdomsskoleelever som har mange depressive symptomer	Antall ungdomsskoleelever med mange depressive symptomer		10,0 %	7,0 %	7,0 %	5,0 %
	Øke andel familier som får hjemmebesøk av jordmor og helsesøster	Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	83,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	Gi tilbud til minst 40 deltakere i Frisk Bris ungdom	Antall deltakere i Frisk Bris ungdom	32	40	40	40	40
	Øke antall tidlig sykemeldte med lettere psykiske lidelser som får oppfølging av Frisk Bris	Antall tidlig sykemeldte med lettere psykiske lidelser som får oppfølging av Frisk Bris	52	55	55	55	55
Bamble kommune skal ha et rikt og variert fritidstilbud for alle barn og unge	Tilby fritidsklubb, ferie- og fritidstilbud til alle barn og unge	Fritidssenter, antall dager åpen per uke i gjennomsnitt	2	2	2	4	4

Voksenopplæring og integrering av flyktninger (VIVA)

Visjon: Ut og opp!

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
1. Bamble skal ha økt befolkningsvekst på samme nivå eller høyere enn nasjonal vekst	Vi skal opprettholde dagens bosettinger av flyktninger	Antall	75	60	60	60	60
4. Bamble kommune skal bidra til et arbeidsliv som gir økt deltakelse	Få flest mulig flyktninger i arbeid/utdanning raskest mulig.	1. Andel flyktninger som er i arbeid/utdanning (vgs/høyskole) 1 år etter introduksjonsperioden.	31,0 %	40,0 %	45,0 %	50,0 %	55,0 %
		2. Andel flyktninger som er i arbeid/utdanning 2 år etter introperioden.	56,0 %	50,0 %	60,0 %	65,0 %	70,0 %
		3. Andel flyktninger som er i arbeid/utdanning 3 år etter introduksjonsperioden.	73,0 %	65,0 %	70,0 %	75,0 %	75,0 %
		4. Andel flyktninger som er i arbeid/utdanning 4 år etter introduksjonsperioden.	44,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	85,0 %
		5. Andel flyktninger som er i arbeid/utdanning 5 år etter introduksjonsperioden	67,0 %	70,0 %	80,0 %	85,0 %	85,0 %
		Antall flyktninger som mottar sosialstønad etter 5 års perioden.	60	72	74	76	78
		Antall flyktninger som mottar sosialstønad innenfor 5 årsperioden	68	64	62	60	58
		Sum på sosiale ytelser til flyktninger etter 5 års perioden (i 1.000-kr).	5 533	6 600	6 700	6 800	6 900
		Sum på sosiale ytelser til flyktninger innenfor 5 årsperioden (i 1.000-kr.)	4 079	4 000	3 800	3 600	3 400
		6. Bamble kommune skal ha læringsresultater som ligger over landsgjennomsnittet	Få høyest mulig grunnskolepoeng for flyktningeungdom	Grunnskolepoeng for flyktninger (10. klassinger) som ble bosatt før de ble 7 år.	43	40	40
Grunnskolepoeng for flyktninger (10. klassinger) som ble bosatt mellom 7-16 års alderen.	36			36	36	36	36

NAV sosial

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
4. Bamble kommune skal bidra til et arbeidsliv som gir økt deltakelse	Redusere antall brukere med barn som mottar sosialhjelp	Manuell telling i fagsystemet Velferd	56	50	50	45	45
	Redusere antall unge under 30 år som mottar sosialhjelp. Minst 65% av de unge som deltar på Talenhuset skal komme seg tilbake til jobb eller utdanning.	Antall unge under 30 år som kommer i jobb eller utdanning etter deltakelse på Talenhuset	0,0 %	60,0 %	60,0 %	65,0 %	65,0 %
		Manuell telling i fagsystemet Velferd	45,0	30,0	30,0	30,0	25,0
	Øke andel sosialhjelps-mottakere mellom 30-66 år som i løpet av året har begynt på skole eller begynt i arbeid	Manuell telling i fagsystemet velferd	23,0 %	25,0 %	25,0 %	27,0 %	28,0 %
	Øke andel sosialhjelpsmottakere mellom 17-29 år som i løpet av året har begynt på skole eller begynt i arbeid	Manuell telling i fagsystemet Velferd	37,0 %	45,0 %	45,0 %	45,0 %	45,0 %

Helse og omsorg

Visjon: Vår fleksibilitet - din trygghet

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	50/50 fordeling mellom ansatte med fagbrev og høyskole-/universitetsutdanning	Andel ansatte med høyskole/universitetsutdanning	34,0 %	36,0 %	37,0 %	38,0 %	39,0 %
	Økt andel heltidsstillinger	Andel heltidsstillinger	30,0 %			33,0 %	

Kommentar

Nye oppgaver til de kommunale helse- og omsorgstjenestene fordrer høyere kompetanse enn det enheten har i dag. Oppgavene er krevende og spesialiserte, og dagens bemanning med kun 34% ansatte med høyskole-/universitetsutdanning er ikke tilstrekkelig for å kunne gi faglig forsvarlige tjenester i årene framover. Det må derfor fortsatt arbeides systematisk med kompetanseheving for å nå målet om 50/50 fordeling mellom fagarbeidere og høyskoleutdannede.

Det arbeides også med implementering av heltidskultur, jf ADU-sak 6/17 Utvikling av heltidskultur i Bamble kommune. Økt andel hele stillinger vil blant annet gi:

6. Færre ansatte for brukerne å forholde seg til
7. Bedre kontinuitet i arbeidet
8. Redusert sykefravær
9. Bedre kvalitet på tjenestene

Virksomhetene vil prøve ut ulike arbeidstidsordninger for å øke andelen heltidsstillinger, øke vaktlengder og derigjennom redusere antall ansatte slik at brukerne har færre å forholde seg til.

Økt andel høyskole-/universitetsutdannede og økt andel heltidsstillinger vil alt i alt gi bedre tjenester til kommunens innbyggere.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	271 511	271 511	271 511	271 511
Tekniske justeringer				
Andre tiltak	2 133	2 133	2 133	2 133
Sum Tekniske justeringer	2 133	2 133	2 133	2 133
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned/avvikle 10 plasser ved Vest-Bamble aldershjem	-4 400	-4 400	-4 400	-4 400
Varig rammeøkning: Finansiering av tjenester overført fra kultur og oppvekst (ny)	2 421	2 421	2 421	2 421
Grunnbemanning Helse og Omsorg	600	900	1 400	1 400
Generell styrking av Helse og omsorg ift Rådmannens forslag til budsjett 2017	-400	100	100	100
Demenskoordinator	300	300	300	300
Barnebolig	275	126	126	126
Innsparing 2017: Velferdsteknologi	-256	-256	-256	-256
Innsparing 2017: Overføre tjenesten kjøring av internpost fra Grep til HO	-225	-225	-225	-225
Innsparingstiltak 2018 - Velferdsteknologi	-221	-221	-221	-221
Korrigerende prisjustering 2017	-74	-74	-74	-74
9 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet, endringer	0	3 602	7 202	7 202
8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken	0	2 966	5 932	5 932
Midlertidig demenstiltak 2017 i påvente av planarbeid	0	-9 200	-9 200	-9 200
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	-1 980	-3 961	3 105	3 105
Konsekvensjusteringer	153	-1 828	5 238	5 238
Konsekvensjustert ramme	271 664	269 683	276 749	276 749
Innsparingstiltak				
Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021	0	-7 650	-15 300	-22 950
Sum Innsparingstiltak	0	-7 650	-15 300	-22 950
Nye tiltak				
Statsbudsjettet, økning innslagspunkt 2017 og stipulert økning 2018	2 900	2 900	2 900	2 900
Innsparingstiltak 2018 - Legge ned/avvikle 10 plasser ved Vest-Bamble aldershjem	2 000	4 500	4 500	4 500
Endring tilskudd ressurskrevende tjenester, jf. driftsrapport 2. tertial	1 686	1 686	1 686	1 686
Statsbudsjettet, Opptappingsplanen på rusomsorg	806	806	806	806
Statsbudsjettet, Innlemming Helsenett, ny finansieringsmodell (fra KMD til HOD)	-90	-90	-90	-90
Sum Nye tiltak	7 302	9 802	9 802	9 802
Nye tiltak og realendringer	7 302	2 152	-5 498	-13 148
Ramme 2018-2021	278 966	271 835	271 251	263 601

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

Innsparingstiltak 2018 - Legge ned/avvikle 10 plasser ved Vest-Bamble aldershjem

K-sak 120/16.

Avvikling av 10 plasser ved Vest-Bamble aldershjem er foreslått som en del av enhetens innsparing. I statsbudsjettet for 2017 er vilkårene for utbetaling av Husbankens investeringstilskudd endret.

Endringen innebærer at kommunen må ha en netto økning av plasser/boliger med døgntjeneste for å få tilskudd. Dersom plasser ved Vest-Bamble aldershjem avvikles, vil dette få konsekvenser i form av ikke utbetalt investeringstilskudd til nye boligprosjekter, for eksempel Nustadjordet. Forslaget om avvikling av deler av Vest-Bamble aldershjem er derfor ikke gjennomførbart.

Varig rammeøkning: Finansiering av tjenester overført fra kultur og oppvekst (ny)

Helse og omsorg fikk overført tjenester fra kultur og oppvekst i mai 2016. Disse tjenestene var underbudsjettet. Helse og omsorg må tillegges en varig rammeøkning for å opprettholde tjenesten, jf. K-sak 47/17.

Grunnbemanning Helse og Omsorg

K-sak 120/16

Generell styrking av grunnbemanning Helse og omsorg.

Generell styrking av Helse og omsorg ift Rådmannens forslag til budsjett 2017

K-sak 120/16

Generell styrking av Helse og omsorg ift Rådmannens budsjettforslag 2017. Disponering av styrkingen gjøres i samarbeid med HO-utvalget.

Demenskoordinator

K-sak 120/16.

Demens er en økende utfordring i kommunen. Det er stort behov for å opprette demenskoordinator/geriatrieteam for å utrede brukere, samt undervise og veilede brukere, pårørende og enhetens ansatte.

Barnebolig

K-sak 20/15

Etablering av barnebolig flyttes fra Rugtvedt til Nustadjordet.

Det var opprinnelig ikke budsjettet med lønns- og driftsutgifter.

Innsparing 2017: Velferdsteknologi

Enheten skal ha fokus på hvilke løsninger innen velferdsteknologi som gir innbyggere i Bamble mulighet til å mestre eget liv og helse til tross for sykdommer. Velferdsteknologi kan bidra til å forebygge eller utsette institusjonsplass. Jf. K-sak 68/17 Velferdsteknologi i Bamble kommune - Handlingsplan. Innføring av håndholdte enheter i hjemmetjenesten er et tiltak som fører til innsparing.

Innsparing 2017: Overføre tjenesten kjøring av internpost fra Grep til HO

Avtalen med GREP om kjøring av internpost må sies opp, og tjenesten overtas av enheten selv.

Midlertidig demenstiltak 2017 i påvente av planarbeid

Helse og omsorgsplan er under utarbeidelse og skal være ferdig juni 2018. De midlertidige demenstiltakene, forsterket skjermet enhet Bamble helsehus og demenskollektiv i Vest-Bamble, videreføres i påvent av planarbeid.

9 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet, endringer

K-sak 32/15.

Tiltaket gjelder 9 samlokaliserte boliger med døgntjeneste for utviklingshemmede. Oppstart er utsatt til 1. juli 2019.

Vedr. utgiftsberegning Nustadjordet

Når Nustadjordet er i drift vil vi vurdere muligheten for å flytte bl.a. privat avlastning til avlastningsboligen for å få maksimal utnyttelse av avlastningsboligen, og redusere utgifter til privat avlastning. Det er pr i dag tenkt at to av brukerne (ressurskrevende) av avlastningsboligen skal overføres til Nustadjordet. Den ene brukeren overføres med hele sin bemanning*. Når det gjelder den andre brukeren har vedkommende mye «øremerkede» personalressurser, men som «sambrukes» av øvrige brukere av boligen. Ved flytting av også disse ressursene, vil gjenværende bemanning/ressurser i avlastningsboligen bli så knapp at nedleggelse av boligen må vurderes.

Overføring av drift fra Nustadsløyfa til Nustadjordet er allerede lagt inn som trekk/minus i tiltaket.

Det er stor usikkerhet knyttet til det reelle behovet når Nustadjordet står ferdig. Det er ennå godt over et år til innflytting, og det må tas forbehold om at brukere kan falle fra/komme til og at behov endrer seg. Det planlegges å gi tilbud om bolig til den enkelte så snart som mulig for at:

2. Bruker/foresatte skal ha god tid til å planlegge flytting.
3. Hindre at foresatte iverksetter egne, kostnadskrevende «singel-tiltak. Flere foresatte gir uttrykk for at hvis de ikke snart får en dato for ferdigstilling av boligen, vil de selv kjøpe egen bolig til sine barn. Slike tiltak vil bli vesentlig mer kostnadskrevende for kommunen.
4. God tid til å planlegge kommunal drift, da nøyaktig beregning først er mulig å gjøre når alle leiligheter er tildelt og brukerne har takket ja.

8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken

K-sak 33/15.

Tiltaket gjelder 8 samlokaliserte boliger med døgntjeneste for rus og psykiske lidelser, 2 øyeblikkelig hjelp plasser, og samlokalisering av rusomsorgen med boligens personell/personalbase. Lønns-/driftsutgifter er oppjustert pr. august 2017, og oppstart er endret til 1. juli 2019.

Det er stor usikkerhet knyttet til det reelle behovet når boligen står ferdig. Det er ennå godt over et år til innflytting, og det må tas forbehold om at brukere kan falle fra/komme til og at behov endrer seg. Nøyaktig beregning er først mulig å gjøre når alle leiligheter er tildelt og brukerne har takket ja.

Videre er også årsverksberegningen for 2 øyeblikkelig hjelp plasser (2 årsverk), svært usikker. Pr i dag er dette tilbudet innlemmet i eksisterende drift ved Bamble helsehus, men med svært snever brukergruppe og strenge innleggelseskriterier. Dette er i henhold til avtale med Sykehuset Telemark. Når tilbudet etableres i Nustadbakken vil brukergruppa og innleggelseskriteriene bli utvidet, jf. ovennevnte samarbeidsavtale og samhandlingsreformen. Enheten vil derfor komme tilbake med nye beregninger når vi har erfaring på drift av øyeblikkelig hjelp plasser for rus/psykisk helse i Nustadbakken med de brukere som samhandlingsreformen og Sykehuset Telemark krever skal ivaretas lokalt.

Innsparingstiltak

Nedjustering av kostnadsnivået i tjenestene med 50% av merforbruket sammenlignet med KOSTRA-gruppe 8 2019-2021

Det er lagt inn ett innsparingskrav til enhetene på 50% av samlet avvik i netto forbruk sett i forhold til sammenlignbare kommuner i kostragruppa. Innsparingen er fordelt ut på enhetene ift. reelt regnskap på tjenestene i 2016 og trappes opp i løpet av tre år. Selvkostområdene VAR og flyktningetjenesten er trukket ut av beregningen.

Nye tiltak

Statsbudsjettet, økning innslagspunkt 2017 og stipulert økning 2018

I statsbudsjettet ble innslagspunktet for ressurskrevende tjenester for 2017 økt med 50' pr bruker utover lønnsveksten.

Innslagspunktet har blitt økt med 50' utover lønnsveksten de siste årene. Det legges derfor inn en økning på 50' også i 2018.

Innsparingstiltak 2018 - Legge ned/avvikle 10 plasser ved Vest-Bamble aldershjem

K-sak 120/16.

Avvikling av 10 plasser ved Vest-Bamble aldershjem er foreslått som en del av enhetens innsparing. I statsbudsjettet for 2017 er vilkårene for utbetaling av Husbankens investeringstilskudd endret. Endringen innebærer at kommunen må ha en netto økning av plasser/boliger med døgntjeneste for å få tilskudd. Dersom plasser ved Vest-Bamble aldershjem avvikles, vil dette få konsekvenser i form av ikke utbetalt investeringstilskudd til nye boligprosjekter, for eksempel Nustadjordet. Forslaget om avvikling av deler av Vest-Bamble aldershjem er derfor ikke gjennomførbart.

Endring tilskudd ressurskrevende tjenester, jf. driftsrapport 2.tertial

Avviket på 1.686' skyldes

5. 192' endringer i rammetilskudd PU 2016
6. 1.494' endringer i beregningsmåte 2016, bruk av premiefond. Det kom en presisering i rundskrivet at bruk av premiefondet skal med i beregningsgrunnlaget for tilskuddet.

I driftsrapporten for 2. tertial 2017 oppgis det et avvik på 1.781'. Beløpet inkluderer 95' korrigerende prisjustering 2017. Dette avviket er tatt med under korrigerende prisjustering i 2018-budsjettet.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
Kommunale utleieboliger, boligsosial handlingsplan									
Boliger Nustadbakken	2019	34 251	- 10 400	23 851	0	13 151	0	0	13 151
Boliger Nustadjordet	2019	39 601	- 17 360	22 241	0	0	0	0	0
Sum Kommunale utleieboliger, boligsosial handlingsplan		73 852	-27 760	46 092	0	13 151	0	0	13 151
IKT investeringer									
Implementering av velferdsteknologi	2021	13 500	0	13 500	6 600	2 100	2 300	2 500	13 500
Sum IKT investeringer		13 500	0	13 500	6 600	2 100	2 300	2 500	13 500
Sum investeringsprosjekter		87 352	-27 760	59 592	6 600	15 251	2 300	2 500	26 651

Boliger Nustadbakken

Bygging og etablering av 8 leiligheter + 2 hybler med heldøgns bemanning for personer med rus og psykisk lidelse, samt fellesarealer og personalbase i tilknytning til boligene i Nustadbakken, i henhold til k-sak 50/14. Boligene forutsettes ferdigstilt til sommeren 2019.

Implementering av velferdsteknologi

Enheten skal ha fokus på hvilke løsninger innen velferdsteknologi som gir innbyggere i Bamble mulighet til å mestre eget liv og helse til tross for sykdommer. Velferdsteknologi kan bidra til å forebygge eller utsette institusjonsplass. Jf. K-sak 68/17 Velferdsteknologi i Bamble kommune - Handlingsplan.

Helse og omsorg - administrasjon og utvikling

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Andel klager som Fylkesmannen har gitt medhold	%-andel av alle mottatte klager har fått medhold hos Fylkesmannen		50,0 %	70,0 %	90,0 %	90,0 %
	Saksbehandlingstiden skal ikke overskride Forvaltningslovens bestemmelser	Andel fattede vedtak innen 4 uker fra mottatt søknad	90,0 %	90,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %
	Økt bruk av velferdsteknologi	Utplassering av Pilly	0	5	25	35	50
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	Pasienter på sykehus skal få tilpassede kommunale tjenester når de er utskrivningsklare	Antall døgn som pasienter er overliggende på sykehus	139	120	100	90	80

Kommentar

- Alle saksbehandlere på Tjenestekontoret har saksbehandlerkompetanse og ulik etter- og videreutdanning i ulike fagfelt. Det er viktig at Tjenestekontorets ansatte får både kurs og oppdatering på endringer i lovverk og forskrifter, og mengdetrening i ulike problemstillinger i søknader om tjenester.
- Tjenestekontoret skal ha en dialog med Fylkesmannen i de vanskelige sakene med det formål å gi riktig tilmålt tjeneste på bakgrunn av brukers forventninger og behov, og relevant lovverk.
- Tjenestekontoret bruker 2017 til å vurdere ulike arbeidsformer. Valgt arbeidsform må bygge på krav om å overholde Forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandlingstid. Med få saksbehandlere vil arbeidsformen også sette standard til forventninger til om saksbehandler skal være spesialist eller generalist.
- Velferdsteknologi, som bruk av Pilly, trygghetskapende teknologi som mobile trygghetsalarmer, bruk av GPS m.m., betinger tid til administrasjon og nært samarbeid med utøvende virksomheter. Målet om økt bruk av velferdsteknologi betinger en fast stilling som rådgiver i velferdsteknologi, dedikerte ansatte i virksomhetene og økonomi til anskaffelser og vedlikehold.
- Antall pasienter som må ligge på sykehuset lenger enn planlagt fordi kommunen ikke har plass til å ta imot, har vært stabilt de siste åra. Vi har et overordnet mål om at kommunens innbyggere skal oppleve trygghet, verdighet og livskvalitet. Vi erfarer at mange av kommunens "overligger" også selv ønsker å komme "hjem" til kommunen. Det er imidlertid for få korttidsplasser på Helsehuset til å kunne bedre dette. Tiltak vil kunne være å bygge flere sykehjemsplasser på Helsehuset, eller gjøre om langtidsplasser tilbake til korttidsplasser med den konsekvens at vi må redusere inntakt for oppholdsbetaling.

Hjemmetjenesten

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	Hjemmetjenesten skal øke andelen høyskoleutdannede.	Andel høyskoleutdannede i virksomheten		30,0 %	35,0 %	40,0 %	50,0 %
	Kvalitetsstandarder på tjenestene hjemmetjenesten tilbyr.	Utarbeidelse av kvalitetsstandarder for hjemmetjenestens oppgaver.		50,0 %	75,0 %	100,0 %	
	Tid fra vedtak til iverksettelse skal gå ned.	Antall dager fra vedtak til iverksettelse innen xxx i gjennomsnitt	10 dager	8 dager	7 dager	6 dager	5 dager
	Øke mestring og selvstendighet – Velferdsteknologi	Antall brukere som har fått medisineringsstøtte	80,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	Bamble kommune skal starte et prosjekt med hverdagsrehabilitering- på sikt få hverdagsrehabilitering inn som en etablert drift av hjemmetjenesten.						

Kommentar

4. Økt andel sykepleiere
5. Aktiv bruk av velferdsteknologi
6. Utarbeidelse av kvalitetsstandarder

Behandling, pleie og omsorg

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Størst mulig utnyttelsesgrad av ØBH plassene	gjennomsnittlig liggedøgn pr ØBH plass	2,89	2,70	2,60	2,50	2,50
	Tilby dagbehandling til innbyggere i Bamble kommune innenfor nåværende ressurser på korttidsavdelingen	Antall dagpasienter på korttidsavdelingen	17,0	19,0	20,0	22,0	23,0
	Økt tjenestekvalitet med riktig fagkompetanse for å møte brukernes behov	Antall ansatte med høyskolekompetanse	39,3 %	40,0 %	45,0 %	50,0 %	50,0 %
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	Størst mulig utnyttelse av institusjonsplassene	Beleggsprosent - lindrende enhet	80,6 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %
		Beleggsprosent - Øyeblikkelig hjelpsplasser- somatikk	63,3 %	70,0 %	70,0 %	70,0 %	70,0 %
		Beleggsprosent - Øyeblikkelighjelpsplasser - psykisk helse	0,0 %	30,0 %	50,0 %	60,0 %	70,0 %
		Beleggsprosent kort- og langtids plasser	95,7 %	96,0 %	96,0 %	97,0 %	97,0 %
	Størst mulig utnyttelse av korttids plassene	Gjennomsnittlig liggedøgn pr korttids plass	20,96	18,00	16,00	15,00	14,00
	Størst mulig utnyttelse av Langtids plassene	Gjennomsnittlig liggedøgn på langtids plasser	189,37	185,00	183,00	182,00	181,00
	Størst mulig utnyttelse av plassene i lindrende enhet	Gjennomsnittlig antall liggedøgn på lindrende enhet	21,30	21,00	21,00	21,00	21,00

Rehabilitering

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Økt tjenestekvalitet med riktig fagkompetanse for å møte brukernes behov.	Andel ansatte med høgskolekompetanse i virksomhet Rehabilitering	0,0 %				
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	Brukeren kan flytte tilbake til eget hjem etter endt rehabilitering	Antall brukere i prosent som utskrives til hjemmet.	94,0 %	80,0 %	80,0 %	85,0 %	85,0 %
	Flest mulig fornøyde bruker av rehab.sengepost	Beboernes fornøydehet med de tjenestene de mottar på rehab.sengepost. Skala fra 1-4 hvorav 4 er svært fornøyd	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7
	Gjennomsnittlig antall liggedøgn på rehab.sengepost	Hvor mange døgn ligger pas/bruker på sengeposten fra innskriving til utskriving	27,4	30,0	30,0	30,0	30,0
	Ingen avvik innen ergoterapitjenesten i forhold til prioriteringsnøkkelen og iverksetting av tjenester.	Telle antall avvik registrert i forhold til prioriteringsnøkkelen.	19,0	10,0	10,0	10,0	10,0
	Sikre 50 % beleggspersent fra pasienter fra hjemmetjenesten/hjemmeboende versus sykehus for å sikre vedlikeholdsrehabilitering av eldre hjemmeboende.	Hvor mange pasienter legges inn direkte fra hjemmet i løpet av året på rehab,sengepost, i prosent	53,3 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %
	Størst mulig andel brukere har opprettholdt og/eller bedret funksjonsevnen på rehab.sengepost	Andel i prosent som har opprettholdt og/eller bedret funksjonsevnen.	97,5 %	88,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
	Størst mulig utnyttelsesgrad av rehabiliteringsplasser.	Hva er beleggspersenten totalt i løpet av et år i prosent. Telling av antall liggedøgn pr. år fordelt på 8 plasser, og 6 plasser 6 uker på sommeren.	95,7 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	Størst mulig utnyttelsesgrad av dagavdelingsplasser.	Antall dager med full utnyttelse av plasser på dagavdelingen i løpet av året i prosent. Totalt 48 plasser fordelt på 5 dager i uken.	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Psykisk helse og rusomsorg

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
5. Bamble kommune skal gi tidlig hjelp til barn og familier som trenger bistand	Økt deltakelse i aktivitetstilbud, arbeid og skole						
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	Ansette psykologspesialist	Antall psykologer			1,0	1,0	1,0
	Opprette FACT team i samarbeid med DPS og kommunene i Vestmar regionen	Antall stillinger som inngår i teamet			1,0	1,0	1,0
	Øke antall ansatte med videreutdanning innen psykisk helse og avhengighet	Ansatte i % med videreutdanning	36,0 %	36,0 %	41,0 %	46,0 %	51,0 %
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	Et godt helhetlig behandlingsløp for rusmiddelavhengige	Videreføring av Likemannsprosjekt med 0,5 årsverk				0,5	0,5
	Økt deltakelse i aktivitet, arbeid og skole	Antall i % av hele brukergruppen som er aktivitet, arbeid eller går på skole.		30,0 %	40,0 %	50,0 %	70,0 %
		Videreføre 100% stilling i samarbeid med Frisk Bris	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Kommentar

Kompetanseoppbygging blir viktig i årene fremover fordi behandlingsansvaret for de som har psykisk utfordringer vil sannsynligvis, i enda større grad, bli overført til kommunen. Psykolog vil kunne gi et mer helhetlig tilbud i kommunen, ikke minst inn i det forebyggende arbeidet, barne- og familievern. I tillegg er det viktig å se på modeller som kan øke tilgang til spesialistkompetanse inn i primærhelsetjenesten. FACT team er et eksempel på dette. Begge tiltakene vi det sannsynligvis være mulig å få delvis finansiert ut 2020 gjennom statlig tilsyn.

Ettervern må prioriteres da faren for tilbakefall etter endt behandling er stor. Likemannsprosjektet kan være et viktig supplement i dette arbeidet og har gitt gode resultater i andre kommuner. Prosjektet vil sannsynlig ha tilskuddsmidler ut 2020, etter det må det finansieres av andre midler.

Å mestre eget liv henger tett sammen med å være i aktivitet, arbeid eller gå på skole. Frisk Bris og virksomheten opprettet 1 stilling i fellesskap på tilskuddsmidler fra Fylkesmannen i 2016. stillingen har som mål å jobbe med en målsetting å få brukere ut i en eller annen form for aktivitet. Stillingen er sannsynligvis finansiert ut 2020, etter det må det finansieres i ramma.

Miljøarbeidertjenesten

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Økt tjenestekvalitet med kompetanse på høyskolenivå for å møte brukernes behov	Andel ansatte med høyskolekompetanse	0,0 %	0,0 %			50,0 %
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet	Brukerne skal ha færre ansatte å forholde seg til ved å øke andelen langvakter i helgene	Antall ansatte i 12,5 timers vakter	0,0 %	25,0 %	30,0 %	40,0 %	50,0 %
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	Øke antall arbeidsplasser og dagaktivitet for utviklingshemmede	Antall utviklingshemmede i arbeid og aktivitet - VTA og dagaktivitetssenter	x	x	x	x	x

Legevakt/legetjeneste

Visjon: Best når det gjelder

Ambisjon:

Vi skal være blant de beste i klassen sammelignet kommuner i gruppe 8

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Bamble kommune har en fastlegeordning som sikrer innbyggerne og dem som midlertidig oppholder seg i kommunen, god tilgang på tjenesten	Gjennomsnittlig antall listepasienter pr fastlege	1 250,0	1 225,0	1 200,0	1 150,0	1 050,0
		Antall ØHJ - konsultasjoner pr dag, pr fastlege		4,0	4,0	5,0	5,0
		Gjennomsnittlig antall dager, ventetid på konsultasjon	14,0	12,0	10,0	8,0	7,0
Bamble kommune har etablert tjenester som oppfyller krav og intensjoner i samhandlingsreformen		Antall Konsultasjoner Diabetespoliklinikk	116,0	130,0	130,0	130,0	130,0
		Antall konsultasjoner Geriatrisk poliklinikk	40,0	45,0			
		Antall konsultasjoner og hjemmebesøk kreftkoordinator		80,0	80,0	80,0	80,0
		Antall konsultasjoner på Sårpoliklinikken	533,0	550,0	600,0	600,0	600,0
		Antall konsultasjoner, seniorseminar og forebyggende hjemmebesøk helsestasjon for voksne	50,0	60,0	65,0	70,0	75,0
Bamble kommune har legevaktstjeneste i tråd med ny akuttmedisinforskrift, jfr. nye krav til kompetanse		Antall ansatte med godkjent akuttkurs, jfr. ny forskrift		13,0	25,0	25,0	25,0
		Antall legespesialister i allmennmedisin	5,0	7,0	9,0	11,0	12,0
		Antall sykepleiere med spesialutdanning	5,0	5,0	6,0	7,0	7,0

Kommentar

Legetjenesten:

Bamble kommune har p.t 11 fastlegehjemler. Gjennomsnittlig listelengde ligger i dag på 1250 pasienter. Det er en økende tendens til at flere oppgaver tillegges fastlegene, bl.a som følge av Samhandlingsreformen. Flere av de nye legene er unge i etableringsfasen, og det er større andel kvinner som fullfører medisinstudiet enn for få år siden. Samlet sett er det en tendens til at familieliv og fritid får høyere prioritet enn lange arbeidsdager på legekantoret. Som følge av denne utviklingen vil det være fornuftig å se på om antall fastleger i kommunen er riktig i.f.t nasjonale føringer og krav. Den økonomiske modellen som ble valgt når fastlegeordningen trådte i kraft år 2000, er basert på et tilskudd pr. pasient man har på sin fastlegeliste. Reduksjon i listestørrelse innebærer reduksjon i driftstilskuddet for den enkelte lege, denne økonomiske modellen gjør at det kan være utfordrende å oppnå en listelengde som er forenlig med tilgjengelighet, kvalitet og HMS.

Fastlegeforskriften av 2012, stiller tydelige nasjonale kvalitetskrav til tjenestene:

- Pasienter skal få time så raskt som mulig, og normalt innen 5 arbeidsdager
- 80% av telefonene skal normalt besvares innen to minutter
- Fastlegene skal tilby hjemmebesøk om nødvendig når pasienter som trenger helsehjelp, ikke selv kan møte hos legen
- Legene skal i større grad tilby forebyggende tiltak

Samhandlingsreformen:

Samhandlingsreformen trådte i kraft i 2012. Bamble kommune, enhet Helse- og omsorg var tidlig ute med å planlegge sine tjenester i tråd med den nye reformen. Pr. d.d har vi etablert tjenester som ivaretar intensjonene med "Nærhet til tjenestene" for kommunens innbyggere. Av tjenester kan nevnes

5. Kreftkoordinator
6. Diabetessykepleier
7. Helsestasjon for voksne
8. Sårpoliklinikk
9. Geriatrisk poliklinikk
10. Demenskoordinator (oppstart august 2017)

Legevaktjenesten:

Ny forskrift om Akuttmedisinske tjenester kom i 2015. Forskriften stiller krav om legespesialist i allmenntmedisin for å kjøre legevakt og videre krav til gjennomførte obligatoriske kurs i Akuttmedisin og overgrepssproblematikk. Alle våre nye leger er pr. dato under videreutdanning i allmenntmedisin. Det er planlagt gjennomføring i obligatoriske akuttkurs høst 2017/ vår 2018. Videreutdanning for sykepleiere er tema i hver medarbeidersamtale.

Døgnbemannede boliger

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning	Bruk av frivillige for økt trivsel og livskvalitet for brukerne	Antall frivillige					
	Økt tjenestekvalitet med kompetanse på høyskolenivå, for å møte spesielt de ressurskrevende med komplekse diagnoser.	Andel ansatte med høyskolekompetanse		40,0 %	50,0 %	55,0 %	60,0 %
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av eget liv	Økt tilbud om dagaktivitetsplasser for beboere i døgnbemannede boliger	Antall beboere med tilbud	3	4	6	7	8

Fellesutgifter

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig budsjett	7 787	7 787	7 787	7 787
Tekniske justeringer				
Intern korrigerende pensjon 80120	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Andre tiltak	-638	-638	-638	-638
Sum Tekniske justeringer	-2 838	-2 838	-2 838	-2 838
Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan				
Andre tiltak	37	37	37	37
Realvekst skatt og rammetilskudd 1% per år	0	7 000	14 000	21 000
Udefinerte tiltak iht. Helse og omsorgsplan	0	10 000	10 000	10 000
Endring i avskrivninger i økonomiplanperioden	0	0	0	0
Sum Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan	37	17 037	24 037	31 037
Konsekvensjusteringer	-2 801	14 199	21 199	28 199
Konsekvensjustert ramme	4 986	21 986	28 986	35 986
Nye tiltak				
Korr lønnsnett, avsetning 1,4% + lokale forhandlinger	10 050	10 050	10 050	10 050
Avsetning justeringsnett	300	300	300	300
Rammetilskuddet 2018, statlige prioriteringer	0	0	0	0
Sum Nye tiltak	10 350	10 350	10 350	10 350
Nye tiltak og realendringer	10 350	10 350	10 350	10 350
Ramme 2018-2021	15 336	32 336	39 336	46 336

Endringer i tiltak sist vedtatte økonomiplan

Udefinerte tiltak iht. Helse og omsorgsplan

Helse- og omsorgsplan er forankret i k-sak 96/2016 Bamble kommunes planstrategi 2016-2019, og k-sak 24/17 Helse- og omsorgsplan – prosjektspesifikasjon.

Planarbeidet gjennomføres som et programprosjekt, hvor en programprosjektgruppe er ansvarlig for koordinering og sammenstilling av planarbeidet, samt sikrer at delprosjektgruppene samarbeider og ivaretar et helhetlig perspektiv. Helse- og omsorgstjenesteplanen deles i tre dokumenter:

6. Plan for implementering og bruk av velferdsteknologi
7. Plan for IKT, kompetanse og rekruttering
8. Plan for utvikling og dimensjonering av tjenester. Denne planen omhandler følgende delplaner:
  6. Psykisk helse og rusomsorg
  7. Habilitering
  8. Rehabilitering
  9. Hjemmetjeneste
  10. Bolig med døgntjenester
  11. Institusjonstjenester
  12. Spesialiserte helsetjenester

Delplanene iht. utvikling og dimensjonering av tjenester organiseres med en arbeidsgruppe for hver delplan, hvor aktuell virksomhetsleder er prosjektleder. Prosjektlederne for delplanene er ansvarlig for å oppnevne arbeidsgrupper med relevant og hensiktsmessig representasjon; medarbeiderrepresentanter (ansattrepresentant og/eller tillitsvalgt, og/eller verneombud), relevant brukerrepresentasjon, evt. relevante interne og eksterne samarbeidspartnere. Representasjon vil variere fra arbeidsgruppe til arbeidsgruppe, avhengig av tjenesteområde.

Plan 1 og 2 organiseres med egne arbeidsgrupper med relevant representasjon, som nevnt over.

Realvekst skatt og rammetilskudd 1% per år

20172801

Endring i avskrivninger i økonomiplanperioden

Beregnete endringer i avskrivningene i løpet av perioden. Avskrivninger av eksisterende anleggsmidler er hentet fra Visma. Nye investeringer i anleggsmidler er beregnet med en avskrivningsgrad på 90% og 3,3% årlig avskrivning.

Nye tiltak

Korr lønnsrett, avsetning 1,4% + lokale forhandlinger

Årslønnsveksten for 2018 er anslått til 3%.

Det er avsatt en lønnsrett på 1,4% (inkl. 0,2% lønnsnedgang) + helårseffekten av lokale forhandlinger som ikke er budsjettet ut på virksomhetene. Det er i tillegg avsatt en pott på 350' til kompetansetillegg.

Overhenget på 1,6% er budsjettet ute på virksomhetene med unntak av de lokale forhandlingene.

Lønnsporten for 2018 er på 16,45 millioner kroner.

Avsetning justeringspott

Avsetter en justeringspott til prisjustering for å kunne dekke inn avvikende prisjustering på de store postene, eks, tilskudd til private barnehager og ressurskrevende tjenester.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin. prosjekt kostnad	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Investeringsprosjekter									
Finansielle investeringer									
Egenkapitalinnskudd KLP	LØPENDE	12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum Finansielle investeringer		12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum investeringsprosjekter		12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har Klp som pensjonsleverandør, og er deleier i selskapet. Som eier i selskapet innbetaler kommunen et egenkapitalinnskudd til Klp og mottar et eierutbytte fra Klp hvert år, i tillegg til ordinære innbetalinger for pensjonsforpliktelser. Innskuddet til Klp skal føres i investeringsregnskapet. Innskuddet kan ikke finansieres av lån og det legges inn overføring av driftsmidler til finansieringen. Utgiften i 2017 er blitt betydelig høyere og er på 3,0 mill.kroner.

På denne bakgrunn foreslås finansieringen lagt inn i driftsbudsjettet.

Vedlegg

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020	2021
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-355 112	-354 591	-372 116	-376 816	-381 016	-385 216
Ordinært rammetilskudd	-337 203	-346 334	-352 150	-359 950	-372 750	-386 550
Skatt på eiendom	-65 081	-77 319	-77 319	-70 719	-64 119	-67 519
Andre generelle statstilskudd	-5 076	-4 709	-4 198	-4 104	-4 011	-3 917
Sum frie disponible inntekter	-762 472	-782 953	-805 783	-811 589	-821 896	-843 202
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter og utbytte	-8 542	-12 900	-10 900	-12 100	-13 400	-14 600
Gevinst finansielle instrumenter	-17 296	-13 000	-11 250	-11 250	-11 250	-11 250
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	18 996	20 551	22 889	27 816	37 004	42 387
Avdrag på lån	29 306	34 622	35 560	39 351	48 294	50 345
Finansinntekter/-utgifter	22 464	29 273	36 299	43 817	60 648	66 882
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Til ubundne avsetninger	32 705	7 312	3 870	3 870	3 870	23 589
Til bundne avsetninger	9	0	0	0	0	0
Bruk av tidl. års regn.messige mindreforbruk	-7 149	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-12 261	-1 250	-7 885	-11 096	-15 841	0
Netto avsetninger	13 305	6 062	-4 015	-7 226	-11 971	23 589
Overført til investering						
Overført til investering	2 727	0	3 000	3 000	3 000	3 000
Til fordeling drift	-723 977	-747 618	-770 499	-771 998	-770 219	-749 731
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	723 976	747 618	770 499	771 998	770 219	749 731
Merforbruk/mindreforbruk	-1	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. bud.	2018	Økonomiplan		
	2016	2017		2019	2020	2021
Stabene	66 133	65 846	67 775	67 965	67 455	66 945
Overordnet ledelse	13 326	14 294	14 233	14 043	13 103	12 913
Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	56 900	56 383	59 186	56 334	52 152	46 691
Skole og barnehage	239 609	240 009	240 525	238 425	233 862	228 365
Kultur og oppvekst	93 576	91 267	93 936	90 518	87 518	84 338
Helse og omsorg	251 043	271 511	278 966	271 835	271 251	263 601
Fellesutgifter	-2 803	7 787	15 336	32 336	39 336	46 336
Finansiering	6 193	521	542	542	5 542	542
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	723 976	747 618	770 499	771 998	770 219	749 731

Budsjettskjema 2A – Investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	Økonomiplan				2018-2021
			2018	2019	2020	2021	
Finansieringsbehov							
Investeringer i anleggsmidler	107 017	74 251	109 550	408 751	385 800	90 700	994 801
Utlån og forskutteringer	17 341	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	140 000
Kjøp av aksjer og andeler	3 079	1 900	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Avdrag på lån	17 040	7 800	8 500	9 100	9 500	9 900	37 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	7	0	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	144 483	118 951	156 050	455 851	433 300	138 600	1 183 801
Ekstern finansiering							
Bruk av lånemidler	-17 341	-99 634	-136 010	-376 048	-349 432	-51 262	-912 751
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-1 603	-3 000	-1 100	-1 100	-21 100	-11 100	-34 400
Tilskudd til investeringer	-1 340	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 688	-6 517	-7 440	-53 843	-50 268	-10 638	-122 190
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-23 955	-7 800	-8 500	-21 860	-9 500	-62 600	-102 460
Andre inntekter	-253	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-51 180	-116 951	-153 050	-452 851	-430 300	-135 600	-1 171 801
Intern finansiering							
Overført fra driftsbudsjettet	-3 161	0	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-11 724	-2 000	0	0	0	0	0
Sum intern finansiering	-14 885	-2 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000
Udekket/udisponert	78 418	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B – per område

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	Økonomiplan				Sum 2018 - 2021
			2018	2019	2020	2021	
Ingen portefølje	107 017	74 251	0	0	0	0	0
Beredskap og brannsikkerhet	0	0	2 300	2 300	2 300	2 300	9 200
Kommunale utleieboliger, boligsosial handlingsplan	0	0	0	13 151	0	0	13 151
Oppgradering kommunale bygg	0	0	5 400	4 500	4 500	4 500	18 900
Utbygging Grasmyr, framtid ungdomskole mv.	0	0	2 300	340 300	337 300	0	679 900
IKT investeringer	0	0	11 600	7 100	7 300	7 500	33 500
Kirkelig fellesråd	0	0	22 550	2 000	1 000	1 000	26 550
Attraktivitet, miljø, friområder, mm.	0	0	21 750	9 750	3 750	3 750	39 000
Næringsutvikling, næringstomter, næringsbygg	0	0	7 150	650	650	42 650	51 100
Boligutvikling, boligtomter, boligbygging	0	0	7 500	0	0	0	7 500
Vann, avløp, renovasjon	0	0	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Veg og trafiksikkerhet	0	0	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum investeringer	107 017	74 251	109 550	408 751	385 800	90 700	994 801

Budsjettskjema 3 – Oversikt Drift

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020	2021
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	-28 196	-30 954	-31 996	-31 996	-31 996	-31 996
Andre salgs- og leieinntekter	-133 861	-131 792	-135 316	-138 180	-142 872	-146 417
Overføringer med krav til motytelse	-120 747	-78 115	-72 789	-73 877	-74 964	-74 964
Rammetilskudd	-337 203	-346 334	-352 150	-359 950	-372 750	-386 550
Andre statlige overføringer	-80 569	-59 536	-74 250	-74 156	-74 063	-73 969
Andre overføringer	-4 718	-537	-541	-541	-541	-541
Inntekts- og formuesskatt	-355 112	-354 591	-372 116	-376 816	-381 016	-385 216
Eiendomsskatt	-65 081	-77 319	-77 319	-70 719	-64 119	-67 519
Sum driftsinntekter	-1 125 486	-1 079 178	-1 116 478	-1 126 236	-1 142 322	-1 167 173
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	577 172	546 726	584 912	595 801	608 439	610 439
Sosiale utgifter	152 830	153 090	150 308	150 308	150 308	150 308
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	180 422	159 374	165 338	165 681	166 301	166 251
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	108 159	104 224	107 589	107 589	107 589	107 589
Overføringer	74 671	101 366	95 531	86 747	77 712	58 917
Avskrivninger	48 417	47 721	48 382	54 048	65 050	68 207
Fordelte utgifter	-35 007	-17 581	-16 473	-16 473	-16 473	-16 473
Sum driftsutgifter	1 106 664	1 094 920	1 135 588	1 143 702	1 158 927	1 145 239
Brutto driftsresultat	-18 822	15 742	19 110	17 466	16 605	-21 934
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	-8 568	-12 922	-10 922	-12 122	-13 422	-14 622
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-17 296	-13 000	-11 250	-11 250	-11 250	-11 250
Mottatte avdrag på utlån	-199	-257	-257	-257	-257	-257
Sum finansinntekter	-26 063	-26 179	-22 429	-23 629	-24 929	-26 129
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	19 004	20 551	22 889	27 816	37 004	42 387
Avdrag på lån	29 306	34 622	35 560	39 351	48 294	50 345
Utlån	598	100	100	100	100	100
Sum finansutgifter	48 907	55 273	58 549	67 267	85 398	92 832
Resultat eksterne finanstransaksjoner	22 844	29 094	36 120	43 638	60 469	66 703
Motpost avskrivninger						
Motpost avskrivninger	-48 417	-47 721	-48 382	-54 048	-65 050	-68 207
Sum avskrivninger	-48 417	-47 721	-48 382	-54 048	-65 050	-68 207
Netto driftsresultat	-44 395	-2 885	6 848	7 056	12 024	-23 438
Bruk av avsetninger						
Bruk av disposisjonsfond	-19 961	-2 223	-11 093	-11 804	-16 549	-708
Bruk av bundne driftsfond	-6 324	-3 260	-3 681	-3 178	-3 401	-3 499
Sum bruk av avsetninger	-33 433	-5 483	-14 774	-14 982	-19 950	-4 207
Avsetninger						
Overført til investering	3 161	0	3 000	3 000	3 000	3 000
Avsatt til disposisjonsfond	55 751	8 289	4 847	4 847	4 847	24 566
Avsatt til bundne driftsfond	14 339	79	79	79	79	79
Sum avsetninger	73 251	8 368	7 926	7 926	7 926	27 645
Regnskapsmessig merforbruk (+)/mindreforbruk (-)	-4 576	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 4 – Oversikt Investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020	2021
Investeringsinntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-1 603	-3 000	-1 100	-1 100	-21 100	-11 100
Andre salgsinntekter	-253	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-6 915	0	0	-12 760	0	-52 700
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 688	-6 517	-7 440	-53 843	-50 268	-10 638
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer	-1 340	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-16 799	-9 517	-8 540	-67 703	-71 368	-74 438
Investeringsutgifter						
Lønnsutgifter	1 433	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	416	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	63 806	65 084	91 150	406 101	384 150	89 050
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	375	0	0	0	0	0
Overføringer	40 669	8 517	17 750	2 000	1 000	1 000
Renteutgifter og omkostninger	317	650	650	650	650	650
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	107 017	74 251	109 550	408 751	385 800	90 700
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	17 040	7 800	8 500	9 100	9 500	9 900
Utlån	17 341	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Kjøp av aksjer og andeler	3 079	1 900	3 000	3 000	3 000	3 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	7	0	0	0	0	0
Sum finanstransaksjoner	37 467	44 700	46 500	47 100	47 500	47 900
Finansieringsbehov	127 684	109 434	147 510	388 148	361 932	64 162
Finansiering						
Bruk av lån	-17 341	-99 634	-136 010	-376 048	-349 432	-51 262
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-17 040	-7 800	-8 500	-9 100	-9 500	-9 900
Overført fra driftsbudsjettet	-3 161	0	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-3 881	-2 000	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-2 766	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-5 077	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-49 267	-109 434	-147 510	-388 148	-361 932	-64 162
Udekket/udisponert	78 418	0	0	0	0	0

Noter

1. Grunnlaget for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevningen						
	Ny progn.					
1000 kr	OB2017	2017	2018	2019	2020	2021
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	329 293	329 293	336 554	336 555	336 556	336 557
Utgiftsutjevningen	-22 393	-22 393	-22 891	-22 891	-22 891	-22 891
Overgangsordning - INGAR	-1 391	-1 391	-1 014	-1 014	-1 014	-1 014
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehels)	2 450	2 450	2 349	2 349	2 349	2 349
Distriktstilskudd Sør-Norge	6 608	6 608	6 630	6 630	6 630	6 630
Budsjettavtale H, FrP, KrF, V - Stortinget		-1 070				
RNB 2017 - endringer i rammetilskudd		746				
Endring i utgiftsutjevningen i rammetilskuddet				-3 000	-1 000	2 000
Endring skatt og rammetilskudd pga befolkningsvekst				700	1 400	2 100
Realvekst skatt og rammetilskudd 1 % per år				3 500	7 000	10 500
Kompensasjon eiendomsskatt verker og bruk				6 600	13 200	19 800
Sum rammetilskudd uten inntektsutj	314 567	314 243	321 627	329 428	342 229	356 030
Netto inntektsutjevning	32 833	29 932	30 523	30 523	30 523	30 523
Sum rammetilskudd	346 825	344 175	352 150	359 951	372 752	386 553
Skatt på formue og inntekt	354 100	363 689	370 116	370 116	370 116	370 116
Økt skatteanslag, K-styrets vedtak i HP 2017-2020				500	500	500
Endring skatt og rammetilskudd pga befolkningsvekst				700	1 400	2 100
Realvekst skatt og rammetilskudd 1 % per år				3 500	7 000	10 500
Økt skatteanslag, K-styrets vedtak i HP 2018-2021			2 000	2 000	2 000	2 000
Sum skatt	354 100	363 689	372 116	376 816	381 016	385 216
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	700 925	707 863	724 266	736 767	753 768	771 769
2. Andre forventede fiskale inntekter, for eksempel konsesjonsavgifter						
Eiendomsskatt						
	Ny progn.					
1000 kr	OB2017	2017	2018	2019	2020	2021
Opprinnelig vedtatt budsjett 2017	77 319	77 319	77 319	77 319	77 319	77 319
Anslått effekt nytaksering, prisjustering			0	0	0	10 000
Eiendomsskatt, økning som følge av nyinvesteringer			1 500	3 000	4 500	6 000
Eiendomsskatt, realverdi reduseres 2 % NB konsumprisvekstmål			-1 500	-3 000	-4 500	-6 000
Endring eiendomsskatt verker og bruk 33 mill			0	-6 600	-13 200	-19 800
Sum	77 319	77 319	77 319	70 719	64 119	67 519
3. Forventede generelle statstilskudd						
Rente og avdragskompensasjoner						
1000 kr	OB2017	2018	2019	2020	2021	
Omsorgsboliger og sykehjem	3 143	3 103	3 063	3 023	2 983	
R 97	417	0	0	0	0	
Skolepakka	538	511	483	456	429	
Skolepakka 2009-2016	527	504	481	458	435	
Kirkebygg	84	81	77	73	69	
sum	4 709	4 198	4 104	4 011	3 917	
4. Forventet utbytte fra kommunalt eide selskaper.						
1000 kr	2017	2018	2019	2019	2019	
Skagerak energi	5 300	4 800	5 300	5 800	6 300	
sum	5 300	4 800	5 300	5 800	6 300	
5. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.						
1000 kr	2017	2018	2019	2019	2019	
sum	0	0	0	0	0	